

برگزیده مسائل مبتلی به واستفتائات جدید

مجموعه احکام ۶:

* ج ۲

اداره پاسخ به سؤالات دینی و شبهات

جامعه الزهراء ع

تابستان ۱۳۹۸

صلى الله عليه وسلم

بسمه تعالی

مقدمه

دیر زمانی است که اداره پاسخ به سؤالات جامعه الزهراء علیها السلام حوزه علمیه خاوران قم، پاسخگوی سؤالات فقهی بانوان پرسشگر و مشاور و همراه ره‌پویان معارف الهی در سطحی گسترده (حضور، تلفنی، ایمیل و مکاتبه‌ای) است و طبعاً از این رهگذر می‌بایست آراء و نظرات مراجع عظام را از آخرین منابع و مآخذ فقهی آنان به طور مستند به دست آورد.

بر این اساس مجموعه‌ای از پنجاه موضوع فقهی در مسائل مستحدثه با آراء مراجع عظام، برای دسترسی آسان اساتید به پاسخ صحیح و مستند، با عنوان «برگزیده مسائل مبتلی‌به و استفتائات جدید» در ۱۲ مجلد تدوین گردیده است. در این موسوعه با تکیه بر فهرست کتب فقهی، درختواره‌ای از موضوعات و ریزموضوعات فقهی تنظیم شده تا دستاورد تحقیقی اساتید و استفتائات دریافتی از دفاتر مراجع عظام با درج عنوان، در جایگاه موضوعی خود قرار گیرند.

* این کتاب به سبک رساله و کتاب فقهی نیست تا مشتمل بر تمام فروع فقهی باشد؛ بلکه گزینشی از سؤالات مستحدثه و محل تأمل (با توجه به تفاوت آراء مراجع عظام) است.

* برخی از موضوعات عام درختواره، خالی از عنوان و سؤال است که در صورت طرح سؤال مبتلی‌به و اتمام مراحل تدوین، در نسخه‌های بعدی به این جزوه ملحق خواهد شد.

* ترتیب اسامی مراجع عظام بر اساس حروف الفبا تنظیم شده است.

* استفتائاتی که از حضرت آیت‌الله بهجت «ره»، حضرت آیت‌الله تبریزی «ره» و حضرت آیت‌الله فاضل لنکرانی «ره» درج شده، در زمان حیات آن بزرگواران دریافت گردیده و برای دسترسی مقلدینی که با اجازه مراجع حیّ بر نظرات آن مراجع باقی مانده‌اند، درج گردیده است.

* برخی از پاسخ‌های تحقیقی استفاده شده از کتب فقهی مراجع عظام، با تأیید شفاهی از مسئول استفتائات هر دفتر به ثبت رسیده است.

* اصل تمامی استفتائات و تاریخ ارسال و دریافت آن، در آرشیو اداره پاسخ به سؤالات دینی موجود است.

خواهشمند است در صورت مشاهده هر گونه سهو و خطا در کتاب، با شماره ۰۲۵۳۲۱۱۲۰۷۸ و ۰۲۵۳۲۱۱۲۴۵۲ تماس حاصل فرمائید.

به علت استقبال پاسخگویان به مسائل شرعی در سراسر کشور و معینه‌ها و مبلغین حج و عمره از مجموعه سؤالات و پاسخ‌های موجود، موسوعه فوق‌الذکر به صورت کتاب چاپ شده و کلیه مطالب آن در سایت پاسخ به سؤالات دینی قابل دسترسی است و براساس آخرین تغییرات، بروز رسانی می‌گردد. قابل ذکر است مقلدین مقام معظم رهبری-دام‌ظله‌العالی- با شماره‌های ۰۲۵۳۷۱۱۲۲۵۳-۷ و مقلدین سایر مراجع عظام -دام‌ظلم‌العالی- با شماره ۰۲۵۳۱۷۶۸ می‌توانند جهت پرسش سؤالات شرعی خود در زمان‌های ذیل تماس حاصل نمایند.

عصرها ساعت ۱۶-۱۹

نیمه اول: صبح‌ها ساعت ۸-۱۳

عصرها ساعت ۱۵-۱۸

نیمه دوم: صبح‌ها ساعت ۸-۱۲

پاسخگویی و مشاوره احکام فقهی حضوری: جامعه‌الزهراء علیها السلام، ساختمان مدیریت، طبقه اول

۰۲۵۳۱۷۶۸

پاسخگویی و مشاوره اعتقادی:

porsesesh@jz.ac.ir

پاسخگویی مکاتبه‌ای و ایمیل:

www.pasokhbesoalat.ir

آدرس سایت پاسخ به سؤالات فقه و معارف:

@pasokhbesoalat

آدرس پیام‌رسان سروش فقه و معارف:

۰۲۵۳۲۱۱۲۴۵۲ و ۵۸

اداری:

۰۲۵۳۲۱۱۲۳۵۹

سفارش محصولات فرهنگی:

«و من الله التوفيق»

جامعه‌الزهراء علیها السلام معاونت فرهنگی - تبلیغی

اداره پاسخ به سؤالات دینی و شبهات

بهار ۱۳۹۸

طهارت داشتن برای احرام

سؤال: آیا برای مُحرم شدن طهارت از حدث (اصغر و اکبر) شرط است؟

آیات عظام: امام خمینی رحمته الله، اراکی رحمته الله، بهجت رحمته الله، تبریزی رحمته الله، خامنه‌ای رحمته الله، خوئی رحمته الله، سیستانی رحمته الله، شبیری زنجانی رحمته الله، صافی گلپایگانی رحمته الله، فاضل لنکرانی رحمته الله، گلپایگانی رحمته الله، مکام شیرازی رحمته الله، نوری همدانی رحمته الله، وحید خراسانی رحمته الله:

در صحت احرام، طهارت از حدث (اصغر و اکبر) شرط نیست.^۲

۱. به چیزی که موجب بطلان طهارت (وضو، غسل و تیمم) باشد حدث می‌گویند و حدث بر دو قسم است: حدث اصغر؛ مانند بول (ادرار)، غائط (مدفوع)، و حدث اکبر؛ مانند منی، جنابت، حیض، و ...

۲. آیات عظام: امام خمینی رحمته الله، بهجت رحمته الله، خامنه‌ای رحمته الله، خوئی رحمته الله، سیستانی رحمته الله، شبیری زنجانی رحمته الله، صافی گلپایگانی رحمته الله، فاضل لنکرانی رحمته الله، گلپایگانی رحمته الله، مکارم شیرازی رحمته الله، نوری همدانی رحمته الله :

مناسک محشی ۹۷، ص ۱۷۳، م ۲۸۸

آیت‌الله اراکی رحمته الله: مناسک محشی ۸۹، ص ۱۸۵، م ۲۸۸

آیت‌الله تبریزی رحمته الله: مناسک حج، ص ۸۳، م ۱۸۳

آیت‌الله وحید خراسانی رحمته الله: مناسک و استفتائات حج، ص ۱۵۴، م ۱۸۰

رفتن به مکه بعد از وقوف در عرفات و قبل از ورود به مشعرالحرام

سؤال: آیا محرم می‌تواند پس از وقوف در عرفات در شب عید چند ساعتی به مکه رفته و پیش از اذان صبح یا پیش از نیمه شب خود را به مشعرالحرام برساند؟

آیت الله بهجت رحمته الله

احوط (واجب) بیتوته در مشعرالحرام است.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۰۴، م ۹۷۳، پاورقی ۳

آیت الله تبریزی رحمته الله

بنابر احتیاط (واجب) باید شب عید را در مشعرالحرام بیتوته کند.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۰۴، م ۹۷۳، پاورقی ۳

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله

لازم نیست مستقیم به مشعرالحرام برود، می‌تواند چند ساعتی به مکه مکرمه یا جای دیگر برود و پیش از طلوع فجر خود را به مشعر برساند.

بسته به
لازم نیست مستقیم به مشعرالحرام برود، می‌تواند چند ساعتی به مکه مکرمه یا جای دیگر برود
و پیش از طلوع فجر خود را به مشعر برساند

آیت الله سبحانی رحمته الله

نباید شب یا قسمتی از آن را در بیرون از مشعرالحرام به سر ببرد.

مناسک محشی ۹۷، ص ۴۶۳، با استفاده از م ۹۷۳، پاورقی ۱

آیت الله سیستانی رحمته الله

می‌تواند به مکه یا هر جای دیگر برود.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۰۴، م ۹۷۳، پاورقی ۳

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

لازم نیست مستقیماً به مشعر برود.

بِسْمِ تَعَالَى

لازم نیست مستقیماً به مشعر برود.

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

بیتوته در مشعر الحرام واجب است (باید در مشعر الحرام بماند).

مناسک محشی ۹۷، ص ۴۶۳، با استفاده از م ۹۷۹، پاورقی ۱

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

جایز است.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۰۴، م ۹۷۳، پاورقی ۳

آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه

باید به مشعر الحرام برود و به مکه نرود.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۰۴، م ۹۷۳، پاورقی ۳

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

باید مستقیم به مشعر الحرام برود مگر در حال ضرورت.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۰۴، م ۹۷۳، پاورقی ۳

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

باید مستقیم به مشعر برود.

بِسْمِ تَعَالَى

باید مستقیماً به مشعر برود.

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

بنابر احتیاط واجب جایز نیست.

مناسک و استفتانات حج، ص ۳۹۳، با استفاده از عنوان ۹۰۰ و ۹۰۶

کوچ اضطراری معذورین از مشعرالحرام

سؤال: آیا معذورین مثل زنان، کودکان، بیماران، پیرمردان و افراد ضعیف و نیز اشخاصی که برای پرستاری یا راهنمایی آنها لازم است همراه باشند، می‌توانند پیش از نیمه شب از مشعرالحرام به منی کوچ کنند؟

آیات عظام: امام خمینی رحمته الله علیه، اراکی رحمته الله علیه، فاضل لنکرانی رحمته الله علیه، نوری همدانی رحمته الله علیه :
مقداری از شب را در مشعرالحرام توقف کرده و بعد به منی کوچ کنند و احتیاط واجب آن است که قبل از نیمه شب حرکت نکنند.^۱

آیات عظام: بهجت رحمته الله علیه، تبریزی رحمته الله علیه، خویی رحمته الله علیه، سیستانی رحمته الله علیه :
جایز است شب عید مقداری توقف نموده، و قبل از طلوع فجر به سوی منی کوچ کنند.^۲

۱. برای اطلاع از حکم همراهان در وقوف اختیاری مشعرالحرام به عنوان " زوال عذر پس از درک وقوف اضطراری مشعرالحرام " مراجعه شود.

۲. امام خمینی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۴۶۵ و ۴۶۶، م ۹۸۳

آیت الله اراکی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۸۸، ص ۴۰۵، م ۹۷۴

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه: استفتائات حج و عمره، ص ۲۳۳ و ۲۳۴، س ۳۷۶

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه: مناسک حج، ص ۱۶۶ و ۱۶۷، م ۲۷۷ و مناسک محشی ۹۷، ص ۴۶۵ و ۴۶۶، م ۹۸۳

۳. آیت الله بهجت رحمته الله علیه: مناسک حج، ص ۱۵۶ و ۱۵۷، م ۶۶۱

آیت الله تبریزی رحمته الله علیه: مناسک حج، ص ۱۵۲، م ۳۷۸

آیت الله خویی رحمته الله علیه: مناسک حج، ص ۲۳۹ و ۳۷۸، م ۹۷ و مناسک محشی ۹۷، ص ۴۶۵ و ۴۶۶، م ۹۸۳، پاورقی ۲

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه: مناسک حج، ص ۲۷۳، م ۳۷۴ و مناسک محشی ۹۷، ص ۴۶۵، ۴۶۶ و ۴۶۷، م ۹۸۳، پاورقی ۲

آیت الله خامنه‌ای رحمته علیه

می‌توانند در شب عید پس از اندکی توقف در مشعر به منی^۱ کوچ کنند (اگر چه قبل از نیمه شب باشد).

مناسک محشی ۹۷، ص ۴۶۵ و ۴۶۶، م ۹۸۳، پاورقی ۲

آیت الله سبحانی رحمته علیه

می‌توانند هرگاه پیش از نیمه شب وارد مشعرالحرام شوند و کمی در مشعرالحرام توقف کنند به نحوی که مسمای وقوف به عمل آید آن گاه که شب از نیمه گذشت از حدّ مشعرالحرام خارج شوند (حد نیمه شب از مغرب تا طلوع آفتاب حساب می‌شود).

مناسک حج و احکام عمره، ص ۱۹۶، م ۸۱۸

مناسک محشی ۹۷، ص ۴۶۵ و ۴۶۶، م ۹۸۳، پاورقی ۲

آیت الله شبیری زنجانی رحمته علیه و آیت الله مکارم شیرازی رحمته علیه:

مقداری از شب را در مشعرالحرام بمانند و ذکر خدا بگویند (مانند لاله‌الله، سبحان‌الله) و سپس به منی^۱ بروند و احتیاط مستحب آن است که قبل از نیمه شب از مشعرالحرام حرکت نکنند.^۲

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته علیه و آیت الله گلپایگانی رحمته علیه

اگر شب را در مشعرالحرام به قصد وقوف مانده باشند می‌توانند قبل از طلوع فجر از مشعرالحرام به منی^۱ بروند و احتیاط (واجب) آن است که در مشعرالحرام ذکر خدا را ترک نکنند هر چند مختصر و کم باشد.^۳

۱. مراد از نیمه شب از غروب آفتاب تا طلوع فجر محاسبه می‌شود.

۲. آیت‌الله شبیری زنجانی رحمته علیه: مناسک الحج، ص ۲۲۳ و ۲۲۴، م ۶۴۶ و ۶۴۷ و مناسک محشی ۹۷، ص ۴۶۵ و ۴۶۶، م ۹۸۳، پاورقی ۲

آیت‌الله مکارم شیرازی رحمته علیه: مناسک حج، ص ۱۳۶، م ۲۶۹ و حج بانوان، ص ۱۳۶، س ۱ و مناسک محشی ۹۷، ص ۴۶۵ و ۴۶۶، م ۹۸۳، پاورقی ۲

۳. آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته علیه: استفتانات حج، ص ۲۰۶، با استفاده از س ۶۷۴ و مناسک حج، ص ۱۵۲ و ۱۵۴، م ۱۵۶ و ۱۵۹ و آیت‌الله گلپایگانی رحمته علیه: آداب و احکام حج، ص ۲۹۷، م ۷۶۳ و مناسک حج و احکام عمره، ص ۱۲۰، م ۱۵۶

آیت‌الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

بنابر احتیاط واجب باید ساعتی از شب عید را در مشعرالحرام بمانند و قبل از طلوع فجر، از آن جا به طرف منی کوچ کنند و احتیاط مستحب آن است که وقوف آن‌ها بعد از نیمه شب باشد (حدّ نیمه شب از غروب آفتاب تا طلوع فجر صادق محاسبه می‌شود).

مناسک و استفتائات حج، ص ۳۹۱ و ۳۹۲، عنوان ۸۹۷ و ۹۰۱

استفتاء موجود در اداره پاسخ به سؤالات دینی

زوال عذر پس از درک وقوف اضطراری مشعرالحرام

سؤال: خدمه‌ی کاروان‌ها و کسانی که به جهت همراهی زنان، وقوف اضطراری مشعرالحرام را در شب درک می‌کنند و بعد از نیمه شب و قبل از اذان صبح به منی می‌روند، آیا باید برای (درک) وقوف اختیاری (از اذان صبح تا طلوع آفتاب) به مشعرالحرام برگردند؟

آیت‌الله بهجت رحمته الله علیه

اگر ممکن است باید برگردند، هر چند تخلف از آن موجب بطلان حج نمی‌شود.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۰۶، س ۹۷۷، پاورقی ۴

آیت‌الله تبریزی رحمته الله علیه

باید برگردند.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۰۶، س ۹۷۷، پاورقی ۴

آیت‌الله سیستانی رحمته الله علیه

اشخاصی که برای پرستاری یا راهنمایی معذورین لازم است همراه باشند، می‌توانند به وقوف شب عید اکتفا نمایند.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۰۶، س ۹۷۷، پاورقی ۴

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

اگر حرجی نباشد باید برگردد.

مناسک الحج، ص ۲۲۹، م ۶۵۵

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

واجب است برای درک وقوف اختیاری مشعرالحرام در صورت تمکن برگردند.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۰۶، س ۹۷۷، پاورقی ۴

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

واجب است برای درک وقوف اختیاری مشعرالحرام در صورت تمکن برگردند.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۰۶، س ۹۷۷، پاورقی ۴

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

لازم نیست برگردند.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۰۶، س ۹۷۷، پاورقی ۴

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

لازم نیست برگردند.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۰۶، س ۹۷۷، پاورقی ۴

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

احتیاط واجب آن است که برگردد.

مناسک و استفتائات حج، ص ۳۹۳، با استفاده از عنوان ۹۰۴

درک وقوف اضطراری زنان در مشعرالحرام با نیابت آن‌ها در حج

سؤال: زنی که وقوف اضطراری مشعرالحرام را درک کرده و به منی^۱ می‌رود، نیابت او برای حج، چه حکمی دارد؟

آیات عظام: امام خمینی رحمته الله، اراکی رحمته الله، بهجت رحمته الله، تبریزی رحمته الله، خامنه‌ای رحمته الله، خویی رحمته الله، سیستانی رحمته الله، شبیری زنجانی رحمته الله، صافی گلپایگانی رحمته الله، فاضل لنکرانی رحمته الله، گلپایگانی رحمته الله، مکام شیرازی رحمته الله، نوری همدانی رحمته الله و حید خراسانی رحمته الله: نیابتش صحیح است.^۱

۱. امام خمینی رحمته الله: مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۵، م ۱۲۹۳
- آیت‌الله اراکی رحمته الله: مناسک محشی ۹۰، ص ۶۲۹، م ۱۲۹۳
- آیت‌الله بهجت رحمته الله: با استفاده از استفتائات موجود در اداره پاسخ به سؤالات دینی و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۵، م ۱۲۹۳
- آیت‌الله تبریزی رحمته الله: مناسک الحج، ص ۴۹، م ۱۱۳ و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۵، م ۱۲۹۳
- آیت‌الله خامنه‌ای رحمته الله: مناسک حج مطابق با فتاویٰ حضرت امام خمینی رحمته الله و مقام معظم رهبری رحمته الله، ص ۴۹، م ۱۲۴ و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۵، م ۱۲۹۳
- آیت‌الله خویی رحمته الله: مناسک الحج، ص ۴۸، م ۱۱۳ و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۵، م ۱۲۹۳
- آیت‌الله سیستانی رحمته الله: استفتائات حج و عمره، ص ۷۰، س ۱۳۸ و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۵، م ۱۲۹۳
- آیت‌الله شبیری زنجانی رحمته الله: مناسک الحج، ص ۲۹، م ۶۶ و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۵، م ۱۲۹۳
- آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته الله: استفتائات حج، ص ۵۷، س ۱۴۶ و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۵، م ۱۲۹۳
- آیت‌الله فاضل لنکرانی رحمته الله: مناسک حج، ص ۸۰، م ۲۰۱، مورد ۲ و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۵، م ۱۲۹۳
- آیت‌الله گلپایگانی رحمته الله: آداب و احکام حج، ص ۱۰۰، س ۲۴۸ و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۵، م ۱۲۹۳
- آیت‌الله مکارم شیرازی رحمته الله: مناسک جامع حج، ص ۳۵۸، م ۱۲۷۳ و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۵، م ۱۲۹۳
- آیت‌الله نوری همدانی رحمته الله: مناسک حج، ص ۲۷۰، س ۱۴ و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۵، م ۱۲۹۳
- آیت‌الله وحید خراسانی رحمته الله: مناسک حج، ص ۵۹، م ۱۱۰

حدّ منی^۱

سؤال: حدّ منی جَمَره عقبه است یا خود عَقِبَه که گردنه بزرگی است؟

آیت الله خامنه ای رحمته الله علیه

باید از اهل خبره ثقه استعلام شود، ولی به نحو کلی حدود مشاعر از عرفات و مزدلفه و منی مبنی بر مذاقه نیست ترتیب اثر بر آنچه که در نظر عرف از مشاعر ذکر شده محسوب است کفایت می‌کند، و ظاهر صحیحته معاویه بن عمّار خروج وادی محسّر و عقبه از منی است، که منی بین عقبه و وادی محسّر است.

با بیان اهل خبره ثقه استعلام شده ولی به نحو کلی حدود مشاعر از عرفات و مزدلفه و منی مبنی بر مذاقه نیست
ترتیب اثر بر آنچه که در نظر عرف از مشاعر ذکر شده محسوب است کفایت می‌کند و ظاهر صحیحته معاویه بن عمّار
خروج وادی محسّر و عقبه از منی است، که منی بین عقبه و وادی محسّر است.

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۰۹، س ۱۲۲۳

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

جمره حدّ منی است.

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۰۹، س ۱۲۲۳، پاورقی ۲

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

جمره نیست از گردنه است تا وادی محسّر، البته گردنه و وادی محسّر خارج است.

بسمه تعالی

جمره نیست از گردنه است تا وادی محسّر

البته گردنه و وادی محسّر خارج است.

آیات عظام: صافی گلپایگانی رحمته الله علیه، گلپایگانی رحمته الله علیه، مکارم شیرازی رحمته الله علیه :

حدّ منی با علامت مخصوصی مشخص شده است.^۱

۱. آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۸۸، ص ۵۰۹، با استفاده از س ۱۲۲۳، پاورقی ۲

آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۸۸، ص ۵۰۹، با استفاده از س ۱۲۲۳، پاورقی ۲

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۸۸، ص ۵۰۹، س ۱۲۲۳، پاورقی ۲

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله

حدّ منی از ناحیه مکه، خود عقبه است.

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۰۹، س ۱۲۲۳، پاورقی ۲

آیت الله نوری همدانی رحمته الله

بنابر احتیاط جمره عقبه حدّ منی قرار داده شود.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

باب احتیاط جمره عقبه حدّ منی قرار داده شود. مناسک محشی

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله

خود عقبه است.

استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

نائب شدن زن در رمی جمره عقبه با تمکّن بر انجام آن

در ساعت‌های خلوت

سؤال: اگر بعد از ظهر عید قربان که جمره‌ی عقبه خلوت است شخصی قادر به رمی باشد ولی به خاطر انجام قربانی در روز عید، در صبح عید برای رمی نائب گرفته؛ اکنون چه تکلیفی دارد؟

آیت الله بهجت رحمته الله

این جهت مجوز نائب گرفتن نیست و رمی را قضا کند و لو به استنابه.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۳۳، با استفاده از م ۱۰۲۲، پاورقی ۳

آیت الله تبریزی رحمته الله

چنانچه شخص با تمکّن از رمی جمره عقبه برای آن نایب گرفت و بعد از آن قربانی و بقیه اعمال را انجام داد، بنابر احتیاط (واجب) باید آن حجّ را اگر حجّ واجب بود، اعاده نماید.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۳۳، با استفاده از م ۱۰۲۲، پاورقی ۳

آیت الله خامنه ای رحمته الله

با فرض تمکّن از رمی در ساعتی از روز ولو در ساعات عصر، نایب گرفتن صحیح نیست و باید تدارک کند.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۳۳، با استفاده از م ۱۰۲۲، پاورقی ۳

آیت الله سیستانی رحمته الله

سؤال: کسی که بعد از ظهر عید قربان که جمره عقبه خلوت است قادر به رمی بوده ولی به خاطر ندانستن مسأله، در صبح عید برای رمی نایب گرفته؛ اکنون چه تکلیفی دارد؟ باید قضا کند.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
باید قضا کند.

ذی القعدة المبرور
۱۴۳۹ هـ

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله

سؤال: کسی که بعد از ظهر عید قربان که جمره عقبه خلوت است قادر به رمی بوده ولی به خاطر ندانستن مسأله، در صبح عید برای رمی نایب گرفته؛ اکنون چه تکلیفی دارد؟ اگر در روزهای تشریق (۱۱ تا ۱۳ ذی الحجّه) متوجه شود، رمی را قبل از رمی ادایی آن روز قضا کند و چنانچه بعد از آن متوجه شود، تکلیفی ندارد.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اگر در روزهای تشریق (۱۱ تا ۱۳ ذی الحجّه) متوجه شود، رمی را قبل از

رمی ادایی آن روز قضا کند و چنانچه بعد از آن متوجه شود، تکلیفی ندارد.

۱۶ مهر ۱۳۹۶
پیش استفتائات

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

شخصی که قادر بوده است عصر رمی کند و نایب گرفته احتیاطاً رمی ها را قضا کند ولو با استنابه و چنانچه بقیه اعمال را با اعتقاد به صحّت انجام داده صحیح است و چیزی بر او نیست. مناسک محشی ۸۸، ص ۴۳۴، با استفاده از م ۱۰۲۲، پاورقی ۳

آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه

این جهت مجوز نایب گرفتن نیست و رمی را قضا کند.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۲۴، با استفاده از م ۱۰۲۲، پاورقی ۳

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

باید در وقت مناسب آن ها را قضا کند.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۲۴، با استفاده از م ۱۰۲۲، پاورقی ۳

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

سؤال: کسی که بعد از ظهر عید قربان که جمره عقبه خلوت است قادر به رمی بوده ولی به

خاطر ندانستن مسأله، در صبح عید برای رمی نایب گرفته؛ اکنون چه تکلیفی دارد؟

در فرض سؤال؛ نایب گرفتن جائز نیست و باید قضای رمی ها را به جا آورد و اگر نمی تواند،

نایب بگیرد.

بسم تعالی

در فرض سؤال؛ نایب گرفتن جائز نیست و باید قضای رمی ها را

بجا آورد و اگر نمی تواند نایب بگیرد. ۱۳۷۷/۳/۱۷

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

سؤال: کسی که بعد از ظهر عید قربان که جمره عقبه خلوت است قادر به رمی بوده ولی به

خاطر ندانستن مسأله، در صبح عید برای رمی نایب گرفته؛ اکنون چه تکلیفی دارد؟

اگر جاهل به مسأله بوده الان آن رمی ها را قضا کند و چنانچه خودش نمی تواند، نایب بگیرد.

استفتاء دریافتی از دفتر معظم له

تأخیر انداختن رمی جمره‌ی عقبه برای زنان از شب عید به شب یازدهم

سؤال: رمی جمره عقبه برای زنان در موارد زیر چه حکمی دارد؟

الف) در صورت امکان انجام رمی در روز عید، آیا می‌توانند رمی را در شب عید انجام دهند؟

ب) در فرض جواز رمی زنان در شب عید، آیا زنان می‌توانند رمی را از شب عید به شب یازدهم تأخیر بیندازند؟

ج) در فرض الف و ب، اگر زن نایب باشد، حکم چگونه است؟

آیات عظام: **بِهَجْتِ اللَّهِ**، **تَبْرِيزِ اللَّهِ**، **سَيِّسْتَانِي** **رَمِيَّهٖ**، **خَامِنَهٗ** **رَمِيَّهٖ**، **شَبِيرِي** **زَنْجَانِي** **رَمِيَّهٖ**،
صافی گلپایگانی **رَمِيَّهٖ**:

الف) می‌توانند.

ب) نمی‌توانند.

ج) در حکم مزبور بین این که زن برای خود حج انجام دهد یا نایب دیگری باشد، فرقی نیست.^۱

۱. آیت الله بهجت **رَمِيَّهٖ**: مناسک محشی ۸۸، ص ۴۲۳، م ۹۹۷، پاورقی ۳ و ص ۴۲۵، با استفاده از س ۱۰۰۱، پاورقی ۱

آیت الله تبریزی **رَمِيَّهٖ**: مناسک محشی ۸۸، ص ۴۲۴، م ۱۰۰۰، پاورقی ۲ و ص ۴۲۵، با استفاده از س ۱۰۰۱، پاورقی ۱

آیت الله خامنه‌ای **رَمِيَّهٖ**: مناسک محشی ۸۸، ص ۴۲۴، م ۱۰۰۰ و ص ۴۲۵، با استفاده از س ۱۰۰۱، پاورقی ۱ و با استفاده
استفتاء موجود در اداره پاسخ به سؤالات دینی

آیت الله سیستانی **رَمِيَّهٖ**: مناسک محشی ۸۸، ص ۴۲۴، م ۱۰۰۰، پاورقی ۲ و ص ۴۲۵، با استفاده از س ۱۰۰۱، پاورقی ۱

آیت الله شبیری زنجانی **رَمِيَّهٖ**: مناسک زائر، ص ۸۵ و ۸۶ و مناسک الحج، ص ۲۹، با استفاده از م ۶۶ و ص ۲۳۶، م ۶۷۴، ذیل
بحث رمی جمرات سه گانه

آیت الله صافی گلپایگانی **رَمِيَّهٖ**: مناسک محشی ۸۸، ص ۴۲۴، م ۱۰۰۰، پاورقی ۲ و ص ۴۲۵، با استفاده از س ۱۰۰۱، پاورقی ۱

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه و آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه :
الف) می توانند.

ب) می توانند.

ج) در حکم مزبور بین این که زن برای خود حج انجام دهد یا نایب دیگری باشد، فرقی نیست.^۱

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

الف) اگر از رمی در روز معذورند باید شب قبل از آن روز، رمی کنند.
ب) نمی توانند.

ج) در حکم مزبور بین این که زن برای خود حج انجام دهد یا نایب دیگری باشد، فرقی نیست.

مناسک و استفتائات حج، ص ۹۲، عنوان ۱۹۴ و ص ۴۸۶، عنوان ۱۱۲۶

بازگشت مجدد به منی در غروب روز دوازدهم

سؤال: کسی که بعد از ظهر روز دوازدهم از منی کوچ کرده و به جعتی، سهواً یا جهلاً یا عالماً، مجدداً به منی برگردد، و غروب روز دوازدهم و شب سیزدهم را درک کند، آیا بیتوته آن شب در منی یا رمی روز سیزدهم بر او واجب می شود؟

۱. آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه : مناسک حج، ص ۲۹۷ و ۲۹۸، م ۸۵۳ و مناسک محشی ۸۸، ص ۴۲۵، س ۱۰۰۱،

پاورقی ۱

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه : مناسک محشی ۸۸، ص ۴۲۵، س ۱۰۰۱، پاورقی ۱

آیت الله بهجت رحمته الله

احوط این است که بیتوته آن شب و رمی فردا را به جا آورد.

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۰۷، س ۱۲۱۷، پارقی ۵

آیت الله تبریزی رحمته الله

بلی در این صورت باید آن شب را در منی بیتوته کند و روز سیزدهم هم رمی نماید.

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۰۷، س ۱۲۱۷، پاورقی ۵

آیت الله خامنه ای مد ظله العالی

به هر جهت اگر حاجی در غروب روز دوازدهم در منی باشد، باید شب سیزدهم را در منی

بیتوته کند و در روز سیزدهم رمی جمرات نماید.

بسم الله الرحمن الرحیم
 هر جهت (ماهی) در غروب روز دوازدهم در منی است باید شب سیزدهم را در منی بیتوته کند و در
 روز سیزدهم رمی جمرات نماید.

آیت الله سیستانی مد ظله العالی

واجب است.

بسم الله تعالی
 واجب است.

۳ ذی القعدة الحرام

۱۴۳۹

آیت الله شبیری زنجانی مد ظله العالی

لازم نیست.

بسم تعالی

لازم نیست.

۲۵ ذی القعدة الحرام ۱۴۳۹

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله

در فرض مذکور که نفر (کوچ کردن) قبلاً محقق شده است بیتوته شب سیزدهم و رمی روز

سیزدهم واجب نیست.

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۰۷، س ۱۲۱۷، پاورقی ۵

آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه

در فرض که کوچ کرده، بیتوته شب سیزدهم و رمی روز آن بر او واجب نیست.

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۰۷، ۱۲۱۷، پارقی ۵

آیت الله مکارم شیرازی مد ظله العالی

(بیتوته در شب سیزدهم و رمی روز سیزدهم) لازم نیست.

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۰۷، ۱۲۱۷، پارقی ۵

آیت الله وحید خراسانی مد ظله العالی

واجب است.

استفتاء موجود در اداره پاسخ به سؤالات دینی

رمی جمرات در قسمت‌های توسعه یافته

سؤال: آیا رمی جمرات فقط در قسمت‌های اصلی مکفی است یا بخش‌های تعریض شده (توسعه یافته) جدید نیز شامل آن می‌شود؟

آیت الله بهجت رحمته الله علیه

اگر قسمت اصلی را می‌توان شناخت، باید به همان قسمت‌ها فقط رمی کند نه قسمت‌های تعریض شده.

بیتا: اگر قسمت اصلی را می‌توان شناخت، باید به قسمت‌ها فقط رمی کند نه قسمت‌های تعریض شده.

آیت الله تبریزی رحمته الله علیه

باید قسمت وسط دیوار جمره که محاذی^۱ جمره سابق است - بطوری که اگر حائل نبود به جمره سابق اصابت می‌کند - رمی شود.

بسمه تعالی باید قسمت وسط جمره که محاذی جمره سابق دیوار است - بطوری که اگر حائل نبود به جمره سابق اصابت می‌کند - رمی نشود.

۱. محاذی شرعی میقات مکانی است که اگر انسان رو به قبله بایستد، میقات بدون فاصله زیاد در سمت راست یا چپ او قرار می‌گیرد.

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله علیه

اگر شناخت محل اصلی ممکن باشد و رمی به آن مشقّتی نداشته باشد، واجب است همان جا را رمی کنند و الاّ به هر جای جمره فعلی بزنند، کافی است.

اگر شناخت محل اصلی ممکن باشد در آن

مشقّتی نداشته باشد واجب است همان جا را رمی کنند.

و آن در حرواح جمره فعلی بزنند کافی است. مجلس شورای عالی فقه، دفتر استفتائات

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

باید در قسمت‌های اصلی باشد.

باید در قسمتهای اصلی باشد.

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

رمی جمرات در قسمت‌های تعریض شده جدید مجزی است.

باید در قسمت‌های اصلی باشد.
رمی جمرات در قسمت‌های تعریض شده جدید مجزی است و الله اعلم.

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

احتیاطاً باید قسمت‌های اصلی رمی شوند.

قسمت‌های جدید مجزی است و الله اعلم.
باید در قسمت‌های اصلی رمی شوند.

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

رمی قسمت جدید نیز جایز و مکفی است.

رمی قسمت جدید نیز جایز و مکفی است.

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

تفاوتی نمی‌کند کافیست که سنگ را به حوضچه اطراف ستون رمی کنند.

تفاوتی نمی‌کند کافیت از سنگ را بر زمین اطراف ستون رمی کنند

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

بهتر است رمی جمرات را در قسمت‌های اصلی انجام دهند اگر به سهولت انجام بگیرد و بخش‌های تعریض شده نیز کافی است.

جزایر رمی جمرات در قسمت‌های اصلی انجام دهند اگر سهولت انجام بگیرد و بخش‌های تعریض شده نیز کافی است

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

باید محاذات با جمره اصلی رمی شود و در صورت عدم تمکن در کل وقت از رمی یا حرجی بودن آن نائب بگیرد.

مناسک و استفتائات حج، ص ۴۹۰ و ۴۹۱، عنوان ۱۱۴۳

استنابه در رمی برای زنان به علت خوف از ازدحام جمعیت

سؤال: استنابه (گرفتن نائب) زن در موارد ذیل چه حکمی دارد؟

الف) اگر زن برای رمی جمرات برود اما خوف از ازدحام جمعیت، ضرر جانی و یا جدا شدن از گروه و گم شدن داشته باشد، آیا می‌تواند برای رمی نائب بگیرد؟

ب) اگر زن بداند حضور او در رمی، سبب ایجاد خوف از ازدحام جمعیت، ضرر جانی و یا جدا شدن از گروه و گم شدن او می‌شود آیا می‌تواند بدون خارج شدن از چادر، برای رمی نائب بگیرد؟

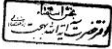

آیت الله بهجت رحمته الله

الف و ب) در صورت مزبوره استنابه‌ی در رمی جایز است مگر اینکه در شب بتواند رمی کند وگرنه در شب باید رمی کند.

بعضی از علما: در صورت مزبوره استنابه در رمی جایز است مگر آنکه در شب
ب) الف و ب) در صورت مزبوره استنابه در رمی جایز است مگر آنکه در شب

آیت الله تبریزی رحمته الله

الف و ب) در هر دو فرض سؤال چنانچه ممکن بوده باشد با تأخیر در وقتی که خوفی نبوده باشد خودش رمی کند و اگر خوف مستمر است نایب می‌گیرد و اگر اتفاقاً خوف بر طرف شد رمی را اعاده کند.

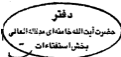
در هر دو فرض سؤال چنانچه ممکن بوده باشد
با تأخیر در وقتی که خوفی نبوده باشد خودش رمی کند، و اگر
خوف مستمر است نایب می‌گیرد و اگر اتفاقاً خوف بر طرف
شد، خوف بر طرف شده رمی را اعاده کند.

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله

الف) اگر خوف او عقلایی باشد، در این صورت رمی در روز بر او واجب نیست. ولی به مجرد آن نمی‌تواند نایب بگیرد، بلکه باید در شب، خودش رمی کند.

اگر خوف او عقلایی باشد، در این صورت رمی در روز بر او
واجب نیست. ولی بجز آن نمی‌تواند نایب بگیرد، بلکه باید در شب خودش
رمی کند.

ب) اگر با وجود خوف مذکور از رمی، در شب هم معذور است در این صورت می‌تواند در روز نایب گرفته و لازم نیست از چادر خارج شود، گرچه مستحب است تا محل جمرات برود.

اگر با وجود خوف مذکور از رمی، در شب هم معذور است در این صورت
می‌تواند در روز نایب گرفته و لازم نیست از چادر خارج
شود، گرچه مستحب است تا محل جمرات برود.

آیت الله سیستانی رحمته علیه

الف و ب) می تواند. (در صورت عذر از رمی در روز باید نایب بگیرد و نمی تواند در شب رمی نماید.)

می تواند .

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته علیه

الف و ب) گفته شد اگر متمکن از رمی حتی در شب نباشد می تواند نایب بگیرد.

ع (اصح) - گفته شد اگر متمکن از رمی حتی در شب نباشد می تواند نایب بگیرد. و شاه ولی ۴ رتبه اعلام ۱۳۵۷

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته علیه

الف) اگر زن در شب عید و روز عید و شب یازدهم تا صبح از رمی جمره معذور باشد و قدرت بر انجام رمی نداشته باشد می تواند نایب بگیرد. و خوف چنانچه منشأ عقلائی داشته باشد مجوز نیابت می شود.

گذردن در شب عید و روز عید و شب یازدهم از رمی جمره معذور باشد و قدرت بر انجام رمی نداشته باشد می تواند نایب بگیرد. و خوف چنانچه منشأ عقلائی نباشد مجوز نیابت می شود.

ب) اگر خوف عقلائی باشد و در شب قبل و روز و شب بعد هم نتواند خودش رمی کند مانعی ندارد، و لازم نیست از چادر خارج شود.

گذردن در شب عید و روز عید و روز یازدهم از رمی جمره معذور باشد و قدرت بر انجام رمی نداشته باشد می تواند نایب بگیرد. و خوف چنانچه منشأ عقلائی نباشد مجوز نیابت می شود.

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

الف وب) در فرض سؤال نائب گرفتن اشکالی ندارد ولی توجّه داشته باشید که به فتوای ما اصابت سنگ‌ها به ستون لازم نیست بلکه کفایت سنگ‌های رمی شده به حوضچه اطراف ستون‌ها بیفتد در ضمن اگر شب بتواند خودش رمی کند مقدم است.

الف ب) در فرض سؤال نائب گرفتن اشکالی ندارد ولی توجّه داشته باشید که به فتوای ما اصابت سنگ‌ها به ستون لازم نیست بلکه کفایت سنگ‌های رمی شده به حوضچه اطراف ستون‌ها بیفتد در ضمن اگر شب بتواند خودش رمی کند مقدم است

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

الف) جایز است.

جایز است. رحمته الله علیه

ب) در فرض سؤال اشکال ندارد.

در فرض سؤال اشکال ندارد. رحمته الله علیه

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

الف) اگر زمان دیگر حتی در وسط روز که خلوت است نتواند باید نائب بگیرد.

ب) اگر زن می‌داند که در تمام زمان معین شده برای رمی نمی‌تواند رمی جمره کند می‌تواند

داخل منی نائب بگیرد.

لازم به ذکر است در صورتی که از شب قبل از آن می‌داند که از رمی در روز معذور است، باید

شب قبل از آن روز رمی کند.

وجود ریگ مستعمل بین ریگ‌های بکر در رمی

سؤال: اگر ریگ مستعملی با سنگ‌های بکر جمع‌آوری شده، مخلوط شود، آیا زدن هشت ریگ به جمره کافی است یا علم تفصیلی لازم است و باید معلوم شود کدام ریگ، بکر و کدام ریگ مستعمل^۱ است؟

آیات عظام: بهجت رحمته، سیستانی مدظله، فاضل لنکرانی رحمته، گلپایگانی رحمته، مکارم شیرازی مدظله، وحید خراسانی مدظله:

زدن همان هشت ریگ کافی است (علم تفصیلی لازم نیست).^۲

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۲۷، س ۱۰۰۳، پاورقی ۴

آیت الله تبریزی رحمته

از همه ریگ‌هایی که احتمال می‌دهد ریگ مستعمل باشد باید اجتناب کند و ریگ بکر تحصیل نماید و با آن رمی کند.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۲۷، س ۱۰۰۳، پاورقی ۴

آیت الله خامنه‌ای مدظله

با حصول یقین به تحقق رمی با ریگ بکر، رمی او صحیح و مجزی است.

مناسک محشی ۸۸، ص ۴۲۷، س ۱۰۰۳

۱. ریگ یا سنگی که قبلاً با آن رمی انجام شده است.

۲. آیات عظام: بهجت رحمته، سیستانی مدظله، فاضل لنکرانی رحمته، گلپایگانی رحمته، مکارم شیرازی رحمته: مناسک محشی ۸۸،

ص ۴۲۷، س ۱۰۰۳، پاورقی ۴

آیت الله وحید خراسانی مدظله: با استفاده از استفتاء موجود در اداره پاسخ به سؤالات دینی

آیت الله شیری رحمته الله علیه زنجانی رحمته الله علیه

کفایت می کند. (بکر بودن سنگ ها شرط نیست هر چند احتیاط مستحب است.)

مناسک الحج، ص ۲۳۲، م ۶۵۹

آیت الله نوری رحمته الله علیه همدانی رحمته الله علیه

در فرض سؤال؛ هشت ریگ بزند تا یقین حاصل شود که هفت ریگ بکر زده است.

بسم تعالی

در فرض سؤال؛

هشت ریگ بزند تا یقین حاصل شود که هفت ریگ بکر زده است. بسم تعالی

ترک عمدی نماز طواف مستحب

سؤال: آیا شخص بعد از انجام طواف مستحب می تواند نماز طواف آن را عمدتاً ترک کند؟

آیات عظام: امام خمینی رحمته الله علیه، تبریزی رحمته الله علیه، خوئی رحمته الله علیه، خامنه‌ای رحمته الله علیه، وحید خراسانی رحمته الله علیه:

می تواند.^۱

آیت الله بهجت رحمته الله علیه

مورد تأمل است (احتیاطاً ترک نکند).

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۷۲، م ۷۸۱، پاورقی ۴

۱. آیات عظام: امام خمینی رحمته الله علیه، تبریزی رحمته الله علیه، خوئی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۷۲، م ۷۸۱

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۷۲، م ۷۸۱ و استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه: استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

ظاهر آن است که نماز طواف مستحب، مستحب است (سزاوار نیست ترک کند).

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۷۲ و ۳۷۳، م ۷۸۱، پاورقی ۴

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

مانعی ندارد.

بسمه تعالی

مانعی ندارد.

ع شوال اکرم ۱۳۳۹

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

سزاوار نیست ترک کند.

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۷۲ و ۳۷۳، م ۷۸۱، پاورقی ۴

آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه

سزاوار نیست ترک کند.

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۷۲ و ۳۷۳، م ۷۸۱، پاورقی ۴

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

ترک آن مشکل است (احتیاطاً ترک نکند).

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۷۲ و ۳۷۳، م ۷۸۱، پاورقی ۴

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

سزاوار نیست ترک شود.

بسمه تعالی

سزاوار نیست ترک شود. نور محمدی

نذر حائض برای احرام قبل از میقات و اذن همسر در صحت نذر

سؤال: آیا حائض می‌تواند قبل از میقات (مسجد شجره) در مدینه با نذر* مُحرم شود؟ در

صورت صحت نذر، آیا اذن همسر لازم است؟

امام خمینی رحمته الله علیه و آیت الله اراکی رحمته الله علیه :

احرام با نذر قبل از میقات صحیح است، ولی نذر زن باید با اذن شوهر باشد.^۱

آیت الله بهجت رحمته الله علیه

احرام با نذر قبل از میقات صحیح است و اگر نذر زن مزاحم حق شوهر نباشد، اجازه لازم

نیست.

مناسک محشی ۹۷، ص ۱۵۰، س ۲۳۲، پاورقی ۲

آیات عظام: تبریزی رحمته الله علیه، خوئی رحمته الله علیه، سیستانی رحمته الله علیه، مکارم شیرازی رحمته الله علیه :

احرام در خارج از مسجد شجره جایز است، ولی برای حائض احرام با نذر قبل از میقات هم

صحیح است و در صورتی که نذر زن مزاحم حق شوهر نباشد، اذن لازم نیست.^۲

* **یادآوری؛** در احرام با نذر باید از مکانی که نذر کرده، مُحرم شود.

۱. امام خمینی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۱۵۰، س ۲۳۲

آیت الله اراکی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۸۸، ص ۱۴۲، س ۲۵۳

۲. آیت الله تبریزی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۱۳۳، م ۲۰۵، پاورقی ۱ و ص ۱۵۰، س ۲۳۲، پاورقی ۲

آیت الله خوئی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۱۳۳، م ۲۰۵، پاورقی ۱ و ص ۱۵۰، س ۲۳۲، پاورقی ۲

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۱۳۳، م ۲۰۵، پاورقی ۱ و ص ۱۵۰، س ۲۳۲، پاورقی ۲

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه: مناسک حج، ص ۴۲، م ۵۵ و مناسک محشی ۹۷، ص ۱۳۳، م ۲۰۵، پاورقی ۱ و

ص ۱۵۰، س ۲۳۲، پاورقی ۲

آیت‌الله خامنه‌ای رحمته‌الله علیه

احرام با نذر قبل از میقات صحیح است، ولی اگر شوهر حضور داشته باشد احتیاط واجب آن است که از او اذن بگیرد و اگر بدون اذن شوهر نذر کند، نذر او منعقد نمی‌شود.
مناسک محشی ۹۷، ص ۱۵۰، ۲۳۲، پاورقی ۲

آیت‌الله شبیری زنجانی رحمته‌الله علیه

زنان حائض که از میقات یا از نزدیک آن عبور می‌کنند نمی‌توانند قبل از میقات ولو با نذر مُحرم شوند و محرم شدن در مسجد شجره واجب نیست، بلکه می‌توانند خارج از مسجد در ذوالحلیفه محرم شوند.

مناسک الحج، ص ۵۵، م ۱۱۰ و ص ۵۷، م ۱۱۷
مناسک محشی ۹۷، ص ۱۳۳، م ۲۰۵، پاورقی ۱ و ص ۱۵۰، ۲۳۲، پاورقی ۲

آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته‌الله علیه و آیت‌الله گلپایگانی رحمته‌الله علیه :

احرام در خارج از مسجد شجره جایز است ولی برای حائض احرام با نذر قبل از میقات هم صحیح است، ولی باید با اذن شوهر نذر کند.^۱

آیت‌الله فاضل لنکرانی رحمته‌الله علیه و آیت‌الله نوری همدانی رحمته‌الله علیه :

احرام با نذر قبل از میقات صحیح است ولی نذر زن بدون اذن شوهر صحیح نیست و در صورتی که زن با اذن شوهر به حج مشرف شده و شوهر همراه او نیست اگر از اجازه به اصل سفر، فهمیده شود که ملحقات و لوازم آن هم مورد اجازه است، چنانچه بر زن لازم باشد نذر کند، نذر او در این فرض صحیح است.^۲

۱. آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته‌الله علیه : استفتانات حج، ص ۸۳، ۲۱۳ و مناسک محشی ۹۷، ص ۱۳۳، م ۲۰۵، پاورقی ۱ و

ص ۱۵۰، ۲۳۲، پاورقی ۲

آیت‌الله گلپایگانی رحمته‌الله علیه : توضیح المسائل، ص ۴۵۲، م ۲۶۵۳ و مناسک محشی ۹۷، ص ۱۳۳، م ۲۰۵ و ص ۱۵۰، ۲۳۲،

پاورقی ۲

۲. آیت‌الله فاضل لنکرانی رحمته‌الله علیه : مناسک حج، ص ۹۶، م ۲۵۶ و مناسک محشی ۹۷، ص ۱۵۰، ۲۳۲

آیت‌الله نوری همدانی رحمته‌الله علیه : احکام عمره مفرده به انضمام استفتانات جدید، ص ۲۱، م ۵۶ و مناسک محشی ۹۷، ص ۱۵۰، ۲۳۲

آیت‌الله وحید خراسانی رحمته‌الله‌علیه

احرام در خارج از مسجد شجره جایز است، ولی برای حائض احرام با نذر قبل از میقات هم صحیح است و در صورتی که نذر زن منافی با حق شوهر باشد، اذن شوهر لازم است و اگر صحت حج متوقف بر نذر قبل از احرام باشد، اذن ساقط می‌شود؛ اما در صورت اعتبار نسبت به احرام عمره، احتیاط واجب در اعاده است.

مناسک و استفتانات حج، ص ۱۴۸، عنوان ۳۱۰

ورود حائض به مسجد شجره و مُحرم شدن در حال توقف

سؤال: هرگاه حائض عصباناً وارد مسجد شجره شود و توقف^۱ نماید و مُحرم شود، آیا احرام او صحیح است؟

آیات عظام: امام خمینی رحمته‌الله‌علیه، اراکی رحمته‌الله‌علیه، خامنه‌ای رحمته‌الله‌علیه، خویی رحمته‌الله‌علیه، سیستانی رحمته‌الله‌علیه، شبیری زنجانی رحمته‌الله‌علیه، فاضل لنکرانی رحمته‌الله‌علیه، نوری همدانی رحمته‌الله‌علیه، وحید خراسانی رحمته‌الله‌علیه: احرام او صحیح است.^۲

۱. در صورتی که با علم و عمد در مسجد توقف کرده مرتکب معصیت شده و باید استغفار نماید.

۲. امام خمینی رحمته‌الله‌علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۱۵۷، س ۲۴۸

آیت‌الله اراکی رحمته‌الله‌علیه: مناسک محشی ۸۸، ص ۱۳۶، س ۲۴۸

آیت‌الله خامنه‌ای رحمته‌الله‌علیه: مناسک حج مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی رحمته‌الله‌علیه و مقام معظم رهبری رحمته‌الله‌علیه، ص ۸۱، س ۲۳۰
مناسک محشی ۹۷، ص ۱۵۷، س ۲۴۸

آیت‌الله خویی رحمته‌الله‌علیه: استفتانات، ص ۲۱۱، با استفاده از س ۶۶۸

آیت‌الله سیستانی رحمته‌الله‌علیه: استفتانات حج و عمره، ص ۱۱۷، س ۲۴۳ و مناسک محشی ۹۷، ص ۱۵۷، س ۲۴۸

آیت‌الله شبیری زنجانی رحمته‌الله‌علیه: مناسک الحج، ص ۵۷، م ۱۱۹ و مناسک محشی ۹۷، ص ۱۵۷، س ۲۴۸

آیت‌الله فاضل لنکرانی رحمته‌الله‌علیه: مناسک حج، ص ۹۴، م ۲۴۸ و مناسک محشی ۹۷، ص ۱۵۷، س ۲۴۸

آیت‌الله نوری همدانی رحمته‌الله‌علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۱۵۷، س ۲۴۸ و احکام عمره مفرد به انضمام استفتانات جدید، ص ۱۷۹ و ۱۸۰، س ۱۳

آیت‌الله وحید خراسانی رحمته‌الله‌علیه: مناسک و استفتانات حج، ص ۱۴۹، عنوان ۳۱۲

آیت الله تبریزی رحمته الله علیه

احتیاط آن است که در خارج از مسجد نیز پس از خارج شدن از مسجد به قصد اعم از احرام و تکرار تلبیه، بار دیگر تلبیه را بگوید.

استفتانات جدید حج، ج ۱، ص ۱۷۶، س ۴۳۷

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه و آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه

چنانچه قصد قربت از او متمسّی شود، احرام او صحیح است.^۱

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

اگر عمداً باشد، خالی از اشکال نیست؛ (احتیاط آن است احرام را خارج از مسجد تجدید کند یا با رعایت شرایط، به أعلم فالاعلم که در این مسأله فتوی دارد، رجوع نماید).

مناسک جامع حج، ص ۱۰۹، س ۲۸۱

مناسک محشی ۹۷، ص ۱۵۷، س ۲۴۸، پاورقی ۳

❦ وظیفه‌ی حائض برای محرم شدن در مسجد شجره ❦

سؤال: اگر حائض احرام قبل از میقات را نذر نکرده، وظیفه او نسبت به احرام در مسجد

شجره چیست*؟

۱. آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه: استفتانات حج، ص ۸۱، س ۲۰۶ و مناسک محشی ۹۷، ص ۱۵۷، س ۲۴۸، پاورقی ۳

آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه: آداب و احکام حج، ص ۱۳۴، س ۳۱۳ و مناسک محشی ۹۷، ص ۱۵۷، س ۲۴۸، پاورقی ۳

* **یادآوری:** براساس نظر مراجع عظام (به جز آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه)، اگر در حال عبور از مسجد شجره بخواید مُحرم شود، باید علاوه بر نیت احرام، تلبیه را هم بگوید.

امام خمینی رحمته الله

اگر می‌تواند باید در حال عبور از مسجد (بدون توقف) محرم شود و اگر عبور از مسجد ممکن نبود (هر چند به خاطر ازدحام جمعیت و مانند آن) احتیاط آن است که در نزدیک مسجد شجره محرم شود و در جحفه یا محاذی^۱ آن احرام را تجدید نماید.

مناسک محشی ۹۷، ص ۱۳۲ و ۱۳۳، با استفاده از م ۲۰۳ و ۲۰۵

آیت الله اراکی رحمته الله

اگر می‌تواند باید در حال عبور از مسجد (بدون توقف) محرم شود و اگر عبور از مسجد ممکن نبود (هر چند به خاطر ازدحام جمعیت و مانند آن) احتیاط آن است که از نزدیک مسجد شجره محرم شود و احوط آن است که در جحفه احرام را تجدید نماید.

استفتانات، ص ۹۰، س ۱۱

آیت الله بهجت رحمته الله

اگر می‌تواند بنا بر احتیاط (واجب) باید در حال عبور از مسجد اصلی (قدیم) (بدون توقف) محرم شود و اگر عبور از مسجد ممکن نبود (هر چند به خاطر ازدحام جمعیت و مانند آن) در خارج از مسجد در محاذات آن (از طرف راست یا چپ مسجد قدیم) محرم می‌شوند و بنا بر احتیاط (واجب) در جحفه یا محاذی آن احرام را تجدید نماید.

مناسک حج و عمره، ص ۸۳، م ۲۵۵، ۲۵۹ و ۲۶۰

آیت الله تبریزی رحمته الله و آیت الله خوئی رحمته الله

مُحرم شدن حائض در بیرون از مسجد به گونه‌ای که محاذی و برابر آن از طرف راست و چپ باشد، جایز است هر چند می‌تواند در حال عبور از مسجد نیز مُحرم شود.^۲

۱. محاذی شرعی میقات مکانی است که اگر انسان رو به قبله بایستد، میقات بدون فاصله زیاد در سمت راست یا چپ او قرار می‌گیرد.

۲. آیت الله تبریزی رحمته الله: استفتانات جدید حج، ج ۱، ص ۱۷۵ و ۱۷۶، س ۴۳۵ و مناسک محشی ۹۷، ص ۱۳۲ و ۱۳۳، م ۲۰۳،

پاورقی ۱ و ص ۲۰۵، پاورقی ۱

آیت الله خوئی رحمته الله: مناسک حج، ص ۱۰۸ و ۱۰۹، با استفاده از مسائل مسجد شجره و مناسک محشی ۹۷، ص ۱۳۲، م ۲۰۳،

پاورقی ۱ و ص ۱۳۳، م ۲۰۵، پاورقی ۱

آیت‌الله خامنه‌ای رحمته‌الله علیه

اگر می‌تواند باید در حال عبور از مسجد (بدون توقف) محرم شود و اگر عبور از مسجد ممکن نبود (هر چند به خاطر ازدحام جمعیت و مانند آن) باید از جحفه یا محاذات آن محرم شود.

مناسک محشی ۹۷، ص ۱۳۳، م ۲۰۵، پاورقی ۱

آیت‌الله سبحانی رحمته‌الله علیه

سؤال: وظیفه حائض نسبت به احرام در میقات مسجد شجره چیست؟
پاسخ: زن حائض می‌تواند از کنار مسجد شجره از سمت چپ و یا راست آن نه جلوی مسجد به طرف مدینه احرام ببندد.

زن حائض می‌تواند از آن سمت شجره
از سمت چپ و یا راست آن نه جلوی
مسجد به طرف مدینه احرام ببندد.

آیات عظام: سیستانی رحمته‌الله علیه، مکارم شیرازی رحمته‌الله علیه، نوری همدانی رحمته‌الله علیه و وحید خراسانی رحمته‌الله علیه:

حائض می‌تواند در خارج از مسجد یا در حال عبور از مسجد شجره (بدون توقف) مُحرم شود.^۱

۱. آیت‌الله سیستانی رحمته‌الله علیه: ملحق مناسک حج، ص ۶۳، س ۹۹ و مناسک محشی ۹۷، ص ۱۳۲، م ۲۰۳، پاورقی ۱ و ص ۱۳۳، م ۲۰۵، پاورقی ۱
آیت‌الله مکارم شیرازی رحمته‌الله علیه: مناسک حج، ص ۳۴، م ۳۵ و مناسک محشی ۹۷، ص ۱۳۲ و ۱۳۳، م ۲۰۳، پاورقی ۱ و م ۲۰۵، پاورقی ۱

آیت‌الله نوری همدانی رحمته‌الله علیه: مناسک حج، ص ۳۷، م ۱۲ و مناسک محشی ۹۷، ص ۱۳۲، م ۲۰۳، پاورقی ۱
آیت‌الله وحید خراسانی رحمته‌الله علیه: مناسک واستفتائات حج، ص ۱۴۳، عنوان ۲۹۷

آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته‌الله علیه

احوط استحبابی این است که در صورت امکان در حال عبور از مسجد (بدون توقف) محرم شود، هر چند که می‌تواند بیرون مسجد پشت دیوار آن مُحرم شود.

استفتانات حج، ص ۸۱، س ۲۰۴ و ۲۰۷

مناسک محشی ۹۷، ص ۱۳۲ و ۱۳۳، م ۲۰۳ و ۲۰۵، پاورقی ۱

آیت‌الله فاضل لنکرانی رحمته‌الله علیه

اگر می‌تواند باید در حال عبور از مسجد (بدون توقف) محرم شود و اگر عبور از مسجد ممکن نبود (هر چند به خاطر ازدحام جمعیت و مانند آن) باید در بیرون مسجد، (کنار مسجد) مُحرم شود و نیازی به تجدید احرام در جحفه نیست.

مناسک محشی ۹۷، ص ۱۳۲، م ۲۰۳، پاورقی ۱

مناسک حج، ص ۹۴، م ۲۴۷ و ۲۵۰

آیت‌الله گلپایگانی رحمته‌الله علیه

مُحرم شدن حائض در خارج از مسجد با فاصله نزدیک مسجد جایز است هر چند که می‌تواند در حال عبور از مسجد (بدون توقف) مُحرم شود.

آداب و احکام حج، ص ۱۲۴، م ۲۸۵

مناسک محشی ۹۷، ص ۱۳۲، م ۲۰۳، پاورقی ۱

وظیفه حائض نسبت به احرام در میقات با علم به پاک نشدن در وقت

سؤال: زنی که در میقات حائض است و می‌داند که نمی‌تواند عمره‌ی تمتع را در وقت خود انجام دهد؛ وظیفه او در هر یک از موارد زیر چگونه است؟

(الف) در میقات با چه نیتی مُحرم شود؟

(ب) در صورتی که قبل از گذشتن وقت انجام عمره خلاف آن کشف شد، وظیفه‌اش چیست؟

امام خمینی رحمته الله و آیت الله اراکی رحمته الله :

(الف) باید به نیت حجّ افراد مُحرم شود.

(ب) در صورتی که برای حجة الأسلام محرم شده، احرام او باطل است و باید برای عمره‌ی تمتع مجدداً محرم شود.^۱

آیت الله بهجت رحمته الله

(الف) باید به نیت حجّ افراد مُحرم شود.

(ب) در صورتی که بتواند (برای احرام عمره تمتع) به میقات برگردد، باید برگردد و گرنه از خارج حرم برای عمره‌ی تمتع احرام ببندد و اعمال عمره‌ی تمتع را انجام دهد و سپس برای حج تمتع مُحرم شود.

مناسک حج و عمره، ص ۱۹۳ و ۱۹۴، م ۸۴۶

مناسک حج، ص ۱۹۲، م ۸۳۷

مناسک محشی ۹۷، ص ۱۴۲، م ۲۲۱

آیت الله تبریزی رحمته الله

(الف) می تواند به قصد ما فی الذمه^۲ محرم شود.

(ب) با همان احرام اعمال عمره‌ی تمتع را انجام داده و سپس حج تمتع را انجام دهد و در صورتی هم که نیت حجّ افراد کرده باشد، حکم همین است.

مناسک محشی ۹۰، ص ۱۴۹، م ۲۲۱

مناسک محشی ۹۷، ص ۱۴۲، م ۲۲۱، پاورقی ۱

۱ . امام خمینی رحمته الله: مناسک محشی ۹۷، ص ۱۴۱ و ۱۴۲، م ۲۲۱

آیت الله اراکی رحمته الله: مناسک محشی ۸۸، ص ۱۲۰ و ۱۲۱، م ۲۲۳

۲ . ما فی الذمه: در وقت احرام قصد کند محرم می شوم به احرامی که بر من واجب است از عمره تمتع یا حج افراد.

آیت الله خامنه‌ای رحمته علیه

الف) می‌تواند به نیت حجّ افراد یا به قصد مافی‌الذمه محرم شود.

ب) اگر نیت حجّ افراد کرده و زودتر از موعد مقررّ پاک شد، لازم است برای عمره‌ی تمتع بار دیگر محرم شود، اما در صورتی که نیت مافی‌الذمه کرده و پیش از موعد مقررّ پاک شد، با همان احرام می‌تواند عمره‌ی تمتع را به جا آورد.

مناسک حج مطابق با فتاوی‌ای حضرت امام خمینی رحمته علیه و مقام معظم رهبری رحمته علیه، ص ۷۳، م ۲۰۳، پاورقی ۳

مناسک محشی ۹۷، ص ۱۴۲، م ۲۲۱، پاورقی ۱

آیت الله خونی رحمته علیه

الف) می‌تواند به قصد مافی‌الذمه محرم شود.

ب) اگر به نیت مافی‌الذمه محرم شده است، اشکالی نیست، ولی اگر به نیت حجّ افراد محرم شده احرامش باطل است (باید برای عمره‌ی تمتع مجدداً محرم شود).

مناسک محشی ۹۷، ص ۱۴۲، م ۲۲۱، پاورقی ۱

آیت الله سیستانی رحمته علیه

الف) باید به نیت حجّ افراد محرم شود.

ب) باید به حج تمتع عدول کند و اعمال آن را انجام دهد.

با استفاده از استفتانات موجود در اداره پاسخ به سؤالات

آیت الله شبیری زنجانی رحمته علیه

الف) باید به نیت حجّ افراد محرم شود.

ب) اگر امکان انجام اعمال عمره‌ی تمتع و ادراک عرفات قبل از غروب باشد، واجب است به عمره‌ی تمتع عدول کند و بعد از عمره‌ی تمتع، حج تمتع را انجام داده و مجزی از حجة الاسلام است.

مناسک الحج، ص ۵۰، م ۱۰۴

آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته‌الله علیه

الف) احتیاط آن است که به نیت مافی‌الذمه مُحرم شود.

ب) با همان احرام اعمال عمره را تمام کند و مُحلّ شود و بعد اعمال حج را به جا آورد و حج تمتع او صحیح است.

مناسک حج، ص ۳۶، م ۲۰

مناسک محشی ۹۷، ص ۱۴۲، م ۲۲۱، پاورقی ۱

آیت‌الله فاضل لنکرانی رحمته‌الله علیه

الف) به نیت حجّ افراد مُحرم شود هر چند بهتر است که به نیت مافی‌الذمه مُحرم شود.

ب) اگر به نیت حج افراد محرم شده باشد و بعد کشف خلاف شود احرام او برای حجة الاسلام باطل است و باید دوباره برای عمره‌ی تمتع محرم شود. و اگر به نیت مافی‌الذمه محرم شده باشد احرام وی صحیح است و به عنوان عمره‌ی تمتع اعمال خود را انجام می‌دهد.

گروه نیت حج افراد محرم نمی‌شود و بعد کشف خلاف تمتع او برای حج عمره صحیح است و باید دوباره برای عمره تمتع محرم شود. در صورت نیت مافی‌الذمه محرم نمی‌شود و بعد احرام وی صحیح است و بعد نیت عمره تمتع اعمال خود را انجام می‌دهد.

مناسک محشی ۸۸، ص ۱۲۰ و ۱۲۱، م ۲۲۳، پاورقی ۱

آیت‌الله گلپایگانی رحمته‌الله علیه

الف) احتیاط آن است که به نیت مافی‌الذمه مُحرم شود.

ب) اعمال عمره تمتع را به جا آورد.

مناسک حج و احکام عمره، ص ۲۲، م ۲۱

آیت‌الله مکارم شیرازی رحمته‌الله علیه

الف) باید به نیت حج افراد مُحرم شود هر چند بهتر است که به نیت مافی‌الذمه مُحرم شود.

ب) در صورتی که برای حَجَّةُ‌الاسلام مُحرم شده، احرام او باطل است، و باید برای عمره‌ی تمتع مجدداً مُحرم شود و اگر به قصد مافی‌الذمه مُحرم شده، اشکالی ندارد.

مناسک جامع حج، ص ۲۷۰، م ۹۴۵

مناسک محشی ۹۷، ص ۱۴۲، م ۲۲۱، پاورقی ۱

آیت‌الله نوری همدانی رحمته‌الله علیه

الف) باید به نیت حج افراد مُحرم شود.

ب) در صورتی که برای حَجَّةُ‌الاسلام مُحرم شده، احرام او باطل است و باید برای عمره‌ی تمتع مجدداً مُحرم شود.

مناسک محشی ۹۷، ص ۱۴۲، ۱۴۳ و ۱۴۴، م ۲۲۱

آیت‌الله وحید خراسانی رحمته‌الله علیه

الف) باید به نیت حج افراد مُحرم شود.

ب) با همان احرامی که بسته، عمره‌ی تمتع انجام دهد.

استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

وظیفه حائض نسبت به انجام اعمال در تجاوز خون از عدد عادت با علم به پاک شدن قبل از ده روز

سؤال: زنی که دارای عادت عددیهی هفت روز است، اگر محرم شود و بیش از عددش خون ببیند، ولی می داند قبل از ده روز یا سر ده روز پاک می شود در صورت وسعت وقت، آیا می تواند اعمال عمره خود را به جا آورد؟

آیات عظام: امام خمینی رحمته الله علیه، اراکی رحمته الله علیه، بهجت رحمته الله علیه، خامنه‌ای رحمته الله علیه، سیستانی رحمته الله علیه، صافی گلپایگانی رحمته الله علیه، فاضل لنکرانی رحمته الله علیه، گلپایگانی رحمته الله علیه، مکارم شیرازی رحمته الله علیه، نوری همدانی رحمته الله علیه

نباید غسل کند و باید تا پاکی کامل صبر کند، اگر چه آلوده به خون زرد رنگ باشد؛ بنابراین؛ نمی تواند اعمال عمره را انجام دهد.^۱

۱. امام خمینی رحمته الله علیه: توضیح المسائل، ص ۶۸، با استفاده از م ۵۰۶ و العروة الوثقی، ج ۱، ص ۲۳۲، م ۲۳

آیت الله اراکی رحمته الله علیه: توضیح المسائل، ص ۹۳، با استفاده از م ۵۰۲ و العروة الوثقی، ج ۱، ص ۲۳۲، م ۲۳

آیت الله بهجت رحمته الله علیه: وسیلة النجاة، ج ۱، ص ۷۶، با استفاده از م ۲۵۴ (۱۶)

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله علیه: با استناد به توضیح المسائل امام خمینی رحمته الله علیه، ص ۶۸، با استفاده از م ۵۰۶

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه: ملحق مناسک الحج، ص ۱۳۸، س ۸ و توضیح المسائل، ص ۱۰۵، با استفاده از م ۴۹۶

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه: هدایة العباد، ج ۱، ص ۴۱، م ۲۳۸ و توضیح المسائل، ص ۱۰۵، با استفاده از م ۵۱۲

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه: العروة الوثقی مع تعلیقات، ج ۱، ص ۲۱۰، م ۲۳ و توضیح المسائل، ص ۸۴، با استفاده از م ۵۰۲

آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه: العروة الوثقی، ج ۱، ص ۲۳۲، م ۲۳ و توضیح المسائل، ص ۸۹، با استفاده از م ۵۱۲

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه: توضیح المسائل، ص ۸۸، با استفاده از م ۴۸۳

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه: التعلیقات علی کتاب العروة الوثقی، ص ۶۹، م ۲۳ و توضیح المسائل، ص ۱۰۶، با استفاده از م ۵۰۷

آیت‌الله تبریزی رحمته الله و آیت‌الله خوئی رحمته الله :

اگر خون بعد از عدد عادت دارای نشانه‌ی حیض است باید تا پاکی کامل صبر کند و نمی‌تواند اعمال عمره را انجام دهد، ولی اگر خون دارای نشانه حیض نیست (مثلاً زرد رنگ است) اگر چه از ده روز نگذرد، استحاضه است (باید با رعایت احکام استحاضه اعمال خود را انجام دهد).^۱

استفاده از تامپون برای خارج نشدن خون حیض و ورود به مسجدین

سؤال: اگر زنی قبل از خروج خون حیض از فضای فرج (داخل مجرا) با وسیله‌ای (مثل تامپون) از خروج خون جلوگیری کند، آیا می‌تواند در این شرایط وارد مسجدالحرام و مسجدالنبی صلی الله علیه و آله شود؟

آیات عظام: امام خمینی رحمته الله، بهجت رحمته الله، خامنه‌ای رحمته الله، صافی گلپایگانی رحمته الله،
گلپایگانی رحمته الله ^۲ :

احتیاط (واجب) آن است که نماز و روزه را مثل زن پاک انجام دهد و کارهایی را که بر حائض حرام است، (ورود به مسجدین و ...) ترک کند.^۴

۱. آیت‌الله تبریزی رحمته الله: توضیح المسائل، ص ۸۱، با استفاده از ۵۱۲ م و منهاج الصالحین، ص ۶۳، م ۲۲۰

آیت‌الله خوئی رحمته الله: العروة الوثقی مع تعلیقه، ج ۱، ص ۲۱۹، ۲۳ م، پاورقی ۴ و توضیح المسائل، ص ۸۵، با استفاده از ۴۹۹ م

۲. احتیاط لازم

۳. احتیاط لازم

۴. امام خمینی رحمته الله: تحریر الوسیله، ج ۱، ص ۴۵، م ۳

آیت‌الله بهجت رحمته الله: وسیله النجاة، ج ۱، ص ۷۲، م ۲۴۱

آیت‌الله خامنه‌ای رحمته الله: با استناد به تحریر الوسیله امام خمینی رحمته الله، ج ۱، ص ۴۵، م ۳

آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته الله: جامع الاحکام، ج ۱، ص ۴۳ و ۴۴، س ۱۳۵ و هدایة العباد، ج ۱، ص ۳۷، م ۲۱۹

آیت‌الله گلپایگانی رحمته الله: توضیح المسائل، ص ۷۴، م ۴۴۸

آیات عظام: اراکی رحمته، تبریزی رحمته، خوئی رحمته، شبیری زنجانی رحمته و وحید خراسانی رحمته :
 شرط حیض در ابتداء خارج شدن خون از فضای فرج است - ولو به واسطه‌ی پنبه - و تا
 وقتی که خون از فضای فرج خارج نشده حکم حیض را ندارد (بنابراین؛ با وجود تامپون
 می‌تواند وارد مسجدین شود).^۱

آیت‌الله سیستانی رحمته

اشکال ندارد (شرط حیض در ابتدا خارج شدن خون از فضای فرج است - ولو به واسطه
 پنبه - و تا وقتی که خون از فضای فرج خارج نشده حکم حیض را ندارد).

اشکال ندارد .

توضیح المسائل جامع، ج ۱، ص ۱۵۷، م ۴۷۶

آیت‌الله فاضل لنکرانی رحمته

اگر اصلاً خون خارج نشود حتی باندازه‌ی سرسوزن، احکام حیض مترتب نمی‌شود و
 می‌تواند وارد مسجدالحرام شود هر چند احتیاط خوب است.

که لایحه خون فرج نشود، تا آنکه سرسوزن
 در آنجا قرار نگیرد. در کتاب راه عملی حج تمتع
 هر چند حج تمتع خوب است.

۱. آیت‌الله اراکی رحمته: العروة الوثقی، ج ۱، ص ۲۲۳، م ۴، یاورقی ۳

آیت‌الله تبریزی رحمته: استفتائات موجود در اداره پاسخ به سؤالات

آیت‌الله خوئی رحمته: العروة الوثقی مع تعلیقه، ج ۱، ص ۲۱۱ و ۲۱۲، م ۴ (۷۰۴)، یاورقی ۱

آیت‌الله شبیری زنجانی رحمته: توضیح المسائل، ص ۹۳، با استفاده از م ۴۴۸ و المسائل الشرعیه، ص ۹۹، م ۴۴۸

آیت‌الله وحید خراسانی رحمته: منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۵۶، الفصل الاول

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه و آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

احکام حیض جاری می شود (بنابراین، نمی تواند وارد مسجدین شود).^۱

انجام طواف با شروع حیض و یقین به پاکی قبل از سه روز

سؤال: زنی در روز اول عادت خود قرص می خورد تا پاک شود. در صورتی که بداند قبل از سه روز خون قطع می شود، آیا می تواند در حال آلودگی و قبل از قطع شدن خون، محرمت حائض و اعمال عبادی خود را اعم از نماز، روزه، مناسک حج و ... انجام دهد؟

آیت الله بهجت رحمته الله علیه

اگر بداند که سه روز کامل نمی شود، حکم استحاضه را دارد و محرمت حائض بر او حرام نیست.

تذکره: اگر مرد در روز رکعت نهم نماز حکم تمهید را دارد -

محرمت حائض بر او حرام نیست. بجز استحاضه

آیت الله خامنه ای رحمته الله علیه

با فرض یقین به قطع شدن قبل از سه روز حکم حیض را ندارد (استحاضه است و می تواند وارد مسجدالحرام شود و اعمال حج خود را انجام دهد).

استحاضه

با فرض یقین به قطع شدن قبل از سه روز حکم حیض را ندارد.

دفتر
محرمت ایة الله خامنه ای، قم
پخش استفتائات

۱. آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه: العروة الوثقی مع تعلیقات، ج ۱، ص ۲۴۴، ۴م، باورقی ۴

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه: التعلیقات علی کتاب العروة الوثقی، فصل فی الحیض، ص ۶۴، ۴م

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

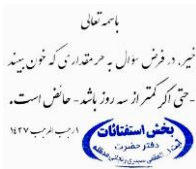
می تواند (استحاضه است و می تواند وارد مسجدالحرام شود و اعمال حج خود را انجام دهد).

می تواند .

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

خیر، در فرض سؤال به هر مقداری که خون ببیند - حتی اگر کمتر از سه روز باشد - حائض است.

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

اگر قطع داشته باشد که خون سه روز ادامه ندارد، احکام استحاضه را دارد (می تواند وارد مسجدالحرام شود و اعمال حج خود را انجام دهد).

بسم الله الرحمن الرحیم

اگر قطع داشته باشد که خون سه روز ادامه ندارد احکام استحاضه را دارد والله العالم.

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

اگر زن به هر علت یقین دارد که خونریزی قبل از سه روز قطع می شود یعنی یقین دارد که خونریزی استمرار ندارد حیض نیست. لذا باید اعمال استحاضه را رعایت کند.

گفته زن بهر علت یقین دارد که خونریزی قبل از سه روز قطع می شود
یعنی یقین دارد که خونریزی استمرار ندارد حیض نیست. لذا باید
رعایت استحاضه را رعایت کند. ۷۰/۱۱/۸۶

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

در فرض سؤال حکم حائض را ندارد (استحاضه است و می تواند وارد مسجد الحرام شود و اعمال حج خود را انجام دهد).

در فرض سؤالات حکم طائف را ندارد =

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

در فرض سؤال، باید عبادات خود را انجام دهد.

ح . در فرض سؤال ، باید عبادت خود را انجام

دهد . ۱۶، ۲۳

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

حیض نیست (استحاضه است و می تواند وارد مسجد الحرام شود و اعمال حج خود را انجام دهد).

استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

طواف با پاکی از حیض قبل از ده روز و عدم علم به استمرار پاکی

سؤال: زنی به علت خوردن قرص به مدت پنج روز به طور مستمر خون دیده (به مقدار کم) سپس به واسطه‌ی آمپول کاملاً پاک شده و نمی‌داند این پاکی تا دهم ادامه دارد، آیا می‌تواند طواف را انجام دهد؟

* . یادآوری: اگر قبل از ده روز مجدداً خون ببیند (به جز مقلدین آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه و آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه) طواف و نماز طواف را دوباره انجام دهد.

آیت الله امام خمینی رحمته الله علیه و آیت الله خامنه‌ای رحمته الله علیه :

اگر قبل از ده روز پاک شود و بداند که از داخل واژن (فضای فرج) کاملاً پاک شده؛

۱. یقین داشته باشد که بیش از تمام شدن ده روز دوباره خون می‌بیند، نباید غسل کند و باید به احکام حائض رفتار نماید؛ مگر این که احتمال یا گمان او بر اساس مزاج و عادتش این گونه بوده که بعد از پاکی و قبل از ده روز مجدداً لکه خون می‌بیند، در این صورت بنابر احتیاط (واجب) بین تروک حائض و افعال طاهر جمع کند.

۲. گمان داشته باشد (یا احتمال بدهد) بیش از تمام شدن ده روز دوباره خون می‌بیند، باید برای عبادت‌های خود از جمله نماز، روزه و طواف و... غسل کند و آن‌ها را انجام دهد.^۱
آیت الله اراکی رحمته الله علیه و آیت الله تبریزی رحمته الله علیه :

اگر قبل از ده روز پاک شود و بداند که از داخل واژن (فضای فرج) کاملاً پاک شده؛

۱. یقین داشته باشد که بیش از تمام شدن ده روز دوباره خون می‌بیند، نباید غسل کند و باید به احکام حائض رفتار نماید.

۲. گمان داشته باشد (یا احتمال بدهد) که بیش از تمام شدن ده روز دوباره خون می‌بیند، باید برای عبادت‌های خود از جمله نماز، روزه، طواف و ... غسل کند و آن‌ها را انجام دهد.^۲

۱. امام خمینی رحمته الله علیه: العروة الوثقی، ج ۱، ص ۲۳۳، م ۲۵، پاورقی ۴ و توضیح المسائل، ص ۶۸، م ۵۰۵

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله علیه: با استناد به العروة الوثقی، ج ۱، ص ۲۳۳، م ۲۵، پاورقی ۴ و با استناد به توضیح المسائل امام خمینی رحمته الله علیه، ص ۶۸، م ۵۰۵

۲. آیت الله اراکی رحمته الله علیه: العروة الوثقی، ج ۱، ص ۲۳۳، م ۲۵ و توضیح المسائل، ص ۹۲، م ۵۰۱

آیت الله تبریزی رحمته الله علیه: توضیح المسائل، ص ۸۱، م ۵۱۱

آیت الله بهجت رحمته الله

اگر قبل از ده روز پاک شود و بداند که از داخل واژن کاملاً پاک شده و یقین ندارد که قبل از ده روز دوباره خون می‌بیند باید برای عبادت‌های خود از جمله نماز، روزه، طواف و ... غسل کند و آن‌ها را انجام دهد.

توضیح المسائل، ص ۸۸، م ۴۳۵

وسيلة النجاة، ج ۱، ص ۷۶، ۱۸م (۲۵۶)

آیت الله خونی رحمته الله و نوری رحمته الله همدانی رحمته الله:

اگر قبل از ده روز پاک شود و بداند که از داخل واژن (فضای فرج) کاملاً پاک شده؛

۱. یقین یا اطمینان داشته باشد که پیش از تمام شدن ده روز دوباره خون می‌بیند، نباید غسل کند و باید به احکام حائض رفتار نماید.

۲. گمان داشته باشد (یا احتمال بدهد) که پیش از تمام شدن ده روز دوباره خون می‌بیند، باید برای عبادت‌های خود از جمله نماز، روزه، طواف و ... غسل کند و آن‌ها را انجام دهد.^۱

آیت الله سیستانی رحمته الله

اگر قبل از ده روز پاک شود و بداند که از داخل (فضای فرج) کاملاً پاک شده؛

۱. یقین یا اطمینان داشته باشد که پیش از تمام شدن ده روز دوباره خون می‌بیند (هر چند به صورت لکه زرد رنگ)، در فاصله پاکی بین دو خون احتیاطاً غسل حیض کند و بنا بر احتیاط واجب بین اعمال شخص طاهر (نماز و روزه) و تروک حائض (ورود به مسجد الحرام و ...) جمع نماید (بنابراین طواف و نماز طواف را نمی‌تواند انجام دهد).

۱. آیت الله خونی رحمته الله: العروة الوثقی مع تعلیقه، ج ۱، ص ۲۲۰، ۲۵م، پاورقی ۱ و توضیح المسائل، ص ۸۷، م ۵۱۱

آیت الله نوری همدانی رحمته الله: التعلیقات علی کتاب العروة الوثقی، ص ۹۷، م ۲۵ و توضیح المسائل، ص ۱۰۶، م ۵۰۶

۲. گمان داشته باشد (یا احتمال بدهد) که پیش از تمام شدن ده روز دوباره خون می‌بیند، باید برای عبادت‌های خود از جمله نماز، روزه، طواف و ... غسل کند و آن‌ها را انجام دهد.

توضیح المسائل جامع، ج ۱، ص ۱۹۷، م ۵۷۰

آیت‌الله شبیری زنجانی رحمته‌الله‌علیه و آیت‌الله مکارم شیرازی رحمته‌الله‌علیه:

اگر پیش از ده روز پاک شود و بداند از داخل واژن کاملاً پاک شده، باید برای عبادت‌های خود از جمله نماز، روزه، طواف و ... غسل کند. اگر چه یقین داشته باشد (یا احتمال دهد) که قبل از گذشتن ده روز دوباره خون می‌بیند.^۱

آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته‌الله‌علیه و آیت‌الله گلپایگانی رحمته‌الله‌علیه:

اگر قبل از ده روز پاک شود و بداند از داخل واژن (فضای فرج) کاملاً پاک شده؛
 ۱. یقین داشته باشد که پیش از تمام شدن ده روز دوباره خون می‌بیند، باید غسل کند و بنابر احتیاط واجب بین اعمال شخص طاهر (نماز و روزه) و تروک حائض (ورود به مسجد الحرام و ...) جمع نماید (بنابراین؛ طواف و نماز طواف را نمی‌تواند انجام دهد).
 ۲. اگر یقین ندارد که قبل از ده روز دوباره خون می‌بیند، باید برای عبادت‌های خود (نماز، روزه، طواف و ...) غسل کند و آن‌ها را انجام دهد.^۲

۱. آیت‌الله شبیری زنجانی رحمته‌الله‌علیه: توضیح المسائل، ج ۱، ص ۱۱۱، م ۵۱۱

آیت‌الله مکارم شیرازی رحمته‌الله‌علیه: توضیح المسائل، ص ۹۲، م ۴۸۲

۲. آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته‌الله‌علیه: توضیح المسائل، ص ۸۷، م ۵۱۱

آیت‌الله گلپایگانی رحمته‌الله‌علیه: توضیح المسائل، ص ۸۷، م ۵۱۱

آیت‌الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

اگر قبل از ده روز پاک شود و بداند که از داخل واژن (فضای فرج) کاملاً پاک شده؛

۱. یقین داشته باشد که پیش از تمام شدن ده روز دوباره خون می‌بیند، نباید غسل کند و باید به احکام حائض رفتار نماید.

۲. گمان داشته باشد (یا احتمال بدهد) که پیش از تمام شدن ده روز دوباره خون می‌بیند، باید برای عبادت‌های خود از جمله نماز، روزه، طواف و ... غسل کند و آن‌ها را انجام دهد.

توضیح المسائل، ص ۹۳، م ۵۱۱

شروع حیض بعد از شوط چهارم طواف عمره تمتع

سؤال: زنی بعد از شوط چهارم طواف عمره‌ی تمتع، خون حیض می‌بیند و می‌داند تا

وقت وقوف به عرفات پاک نمی‌شود، وظیفه او چیست؟

آیات عظام: امام خمینی رحمته الله علیه، اراکی رحمته الله علیه، مکارم شیرازی رحمته الله علیه، نوری همدانی رحمته الله علیه:

مقداری را که انجام داده صحیح است. سعی و تقصیر را انجام دهد، سپس برای حج تمتع

مُحْرَم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، بقیه‌ی طواف عمره‌ی تمتع و نماز آن را قبل یا بعد از طواف حج به جا آورد.^۱

۱. امام خمینی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۷، س ۷۲۲

آیت‌الله اراکی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۸۸، ص ۳۰۰ و ۳۰۱، م ۷۵۷

آیت‌الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه: حج بانوان، ص ۹۴، س ۹ و مناسک جامع حج، ص ۱۸۶، س ۶۴۰ و مناسک محشی ۹۷،

ص ۳۴۷، س ۷۲۲

آیت‌الله نوری همدانی رحمته الله علیه: مناسک حج، ص ۱۰۴، م ۱۸۶ و مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۷، س ۷۲۲

آیت‌الله بهجت رحمته الله و آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته الله:

مقداری را که انجام داده صحیح است. سعی و تقصیر را انجام دهد، سپس برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، بقیه‌ی طواف عمره تمتع و نماز آن را قبل از طواف حج به جا آورد.^۱

آیت‌الله تبریزی رحمته الله و آیت‌الله خویی رحمته الله:

باید سعی و تقصیر عمره‌ی تمتع را انجام دهد، سپس برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل و قبل از طواف حج، قضای طواف عمره تمتع را (به قصد اعم از تمام و اتمام)^۲ به جا آورد و نماز طواف را هم قضا نماید.^۳

آیت‌الله خامنه‌ای رحمته الله

مقداری^۴ را که انجام داده صحیح است. سعی و تقصیر را انجام دهد، سپس برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، بقیه‌ی طواف عمره‌ی تمتع و نماز آن را قبل یا بعد از طواف حج به جا آورد.

مناسک حج مطابق با فتاوی‌ای حضرت امام خمینی رحمته الله و مقام معظم رهبری رحمته الله، ص ۱۶۶، س ۶۳۸

۱. آیت‌الله بهجت رحمته الله: مناسک حج و عمره، ص ۱۱۸، م ۴۷۸

آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته الله: استفتانات حج، ص ۱۳۵ و ۱۳۶، س ۴۱۱ و مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۷، س ۷۲۲،

پاورقی ۱

۲. چنین نیت کند که اگر یک طواف کامل بر من واجب است، که این طواف است و اگر به جا آوردن کمبود طواف سابق بر من واجب است، هر مقدار از این طواف کمبود او را تکمیل می‌کند و باقیمانده زیادی باشد.

۳. آیت‌الله تبریزی رحمته الله: مناسک حج، ص ۱۲۰، م ۲۹۴

آیت‌الله خوئی رحمته الله: مناسک حج، ص ۸۸، م ۲۹۴ و العروة الوثقی مع تعلیقه، ج ۲، ص ۳۴۱، م ۳۲۱۲، پاورقی ۱

۴. بعد از انجام سه شوط و نیم از طواف خون حیض ببیند باید سعی و تقصیر را انجام دهد.

آیت‌الله سبحانی رحمته‌الله علیه

اگر بعد از سه شوط و نیم از طواف حائض شود، مقداری که انجام داده، صحیح است؛ سعی و تقصیر را انجام دهد، سپس برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، بقیه طواف عمره تمتع و نماز آن را قبل از طواف حج به جا آورد.

مناسک حج و احکام عمره، ص ۱۱۷، م ۳۶۳

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۷، س ۷۲۲، پاورقی ۱

آیت‌الله سیستانی رحمته‌الله علیه و آیت‌الله شبیری زنجانی رحمته‌الله علیه:

مقداری که انجام داده صحیح است. سعی و تقصیر را انجام دهد، سپس برای حج تمتع مُحرم شود و پس از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، بقیه طواف عمره تمتع و نماز آن را قبل از طواف حج قضا نماید.^۱

آیت‌الله فاضل لنکرانی رحمته‌الله علیه

مقداری را که انجام داده صحیح است. سعی و تقصیر را انجام دهد، سپس برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، بقیه طواف عمره تمتع و نماز آن را قبل از انجام طواف حج به جا آورد و احتیاطاً سعی و تقصیر را نیز اعاده کند.

مناسک حج، ص ۱۸۰، م ۵۳۷

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۷، س ۷۲۲، پاورقی ۱

۱. آیت‌الله سیستانی رحمته‌الله علیه: مناسک حج، ص ۲۱۴، م ۲۹۱ و مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۷، س ۷۲۲، پاورقی ۱

آیت‌الله شبیری زنجانی رحمته‌الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۷، س ۷۲۲، پاورقی ۱

آیت‌الله گلپایگانی رحمته‌الله علیه

مقداری که انجام داده صحیح است؛ بنابراین احتیاط واجب برای قضاء مقدار فوت شده قبل از رفتن به عرفات، نائب بگیرد سعی و تقصیر را انجام دهد و سپس برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، بقیه‌ی طواف عمره تمتع را قبل یا بعد از طواف حج به جا آورد و خود نیز مقدار فوت شده طواف و نماز آن را قضا نماید.

مناسک الحج، ص ۱۱۸، پاراگراف آخر

آداب و احکام حج، ص ۲۵۰، م ۶۲۷

العروة الوثقی، ج ۲، ص ۳۷۲، با استفاده از م ۵

آیت‌الله وحید خراسانی رحمته‌الله علیه

احتیاط واجب آن است سعی و تقصیر را انجام دهد و سپس به نیت مافی‌الذمه - آنچه بر ذمه اوست از حج افراد یا تمتع - برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، بقیه‌ی طواف عمره تمتع و نماز آن را قبل از طواف حج به جا آورد و پس از اتمام اعمال حج یک عمره‌ی مفرده هم انجام دهد.

مناسک حج، ص ۱۴۷، م ۲۸۸

مناسک و استفتائات حج، ص ۲۳۱ و ۲۳۲، م ۲۸۸

شروع حیض بعد از طواف عمره‌ی تمتع و قبل از نماز طواف

سؤال: اگر زنی بعد از انجام طواف عمره‌ی تمتع و قبل از خواندن نماز طواف خون حیض ببیند، وظیفه او در دو صورت زیر چیست؟

الف) وسعت وقت

ب) تنگی وقت

آیات عظام: امام خمینی رحمته الله علیه، اراکی رحمته الله علیه، خامنه‌ای رحمته الله علیه، صافی گلپایگانی رحمته الله علیه، نوری رحمته الله علیه همدانی رحمته الله علیه:

الف) طوافش صحیح است، ولی باید صبر کند تا از حیض، پاک شود و بعد از انجام غسل حیض، نماز طواف را بخواند و سپس بقیه‌ی اعمال عمره تمتع را انجام دهد.

ب) طوافش صحیح است؛ باید سعی و تقصیر عمره‌ی تمتع را انجام دهد و سپس برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاک‌ی از حیض و انجام غسل، قبل یا بعد از طواف حج، نماز طواف عمره تمتع را بخواند و سپس بقیه‌ی اعمال حج را انجام دهد.^۱

آیات عظام: بهجت رحمته الله علیه، تبریزی رحمته الله علیه، خوئی رحمته الله علیه، سیستانی رحمته الله علیه، فاضل لنکرانی رحمته الله علیه:

الف) طوافش صحیح است ولی باید صبر کند تا از حیض، پاک شود و بعد از انجام غسل حیض نماز طواف را بخواند و سپس بقیه‌ی اعمال عمره تمتع را انجام دهد.

ب) طوافش صحیح است؛ باید سعی و تقصیر عمره‌ی تمتع را انجام دهد و سپس برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی پاک‌ی از حیض و انجام غسل، قبل از طواف حج نماز طواف عمره تمتع را قضا کند و سپس بقیه‌ی اعمال حج را انجام دهد.^۲

۱. امام خمینی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۸۳ و ۳۸۴، س ۸۱۱

آیت‌الله اراکی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۸۸، ص ۳۳۱، س ۸۱۱

آیت‌الله خامنه‌ای رحمته الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۸۳ و ۳۸۴، س ۸۱۱ و مناسک حج مطابق با فتاوی‌ای حضرت امام

خمینی رحمته الله علیه و مقام معظم رهبری رحمته الله علیه، ص ۱۸۵، س ۷۰۹

آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه: استفتائات حج، ص ۱۷۵، س ۵۶۱ و مناسک محشی ۹۷، ص ۳۸۳ و ۳۸۴، س ۸۱۱

آیت‌الله نوری همدانی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۸۳ و ۳۸۴، س ۸۱۱ و مناسک حج، ص ۱۱۸، م ۲۱۰

۲. آیت‌الله بهجت رحمته الله علیه: مناسک حج و عمره، ص ۱۱۸، م ۴۸۰

آیت‌الله تبریزی رحمته الله علیه: مناسک حج، ص ۱۲۰، م ۲۹۵

آیت‌الله خوئی رحمته الله علیه: مناسک حج، ص ۱۸۹ و ۱۹۰، م ۲۹۵ و مناسک محشی ۹۷، ص ۳۸۳ و ۳۸۴، س ۸۱۱، پاورقی ۱

آیت‌الله سیستانی رحمته الله علیه: مناسک حج، ص ۲۱۵، م ۲۹۲ و مناسک محشی ۹۷، ص ۳۸۳ و ۳۸۴، س ۸۱۱، پاورقی ۱

فاضل لنکرانی رحمته الله علیه: مناسک حج، ص ۲۱۹، م ۶۵۷

آیتالله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

(الف)

(ب) طوافش صحیح است؛ باید سعی و تقصیر عمره‌ی تمتع را انجام دهد و سپس برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، قبل از طواف حج، نماز طواف عمره تمتع را قضا کند و سپس بقیه‌ی اعمال حج را انجام دهد.

مناسک الحج، ص ۱۷۷، م ۵۲۶

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۸۳ و ۳۸۴، س ۸۱۱، پاورقی ۱

آیتالله گلپایگانی رحمته الله علیه

(الف) طوافش صحیح است، ولی باید صبر کند تا از حیض پاک شود و بعد از انجام غسل حیض، نماز طواف را بخواند و سپس بقیه‌ی اعمال عمره تمتع را انجام دهد.

(ب) بنابر احتیاط برای نماز طواف نأب بگیرد، بعد سعی و تقصیر عمره‌ی تمتع را انجام دهد. سپس برای حج تمتع محرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، قبل یا بعد از طواف حج، خود نیز نماز طواف را قضا نماید.

آداب و احکام حج، ص ۲۵۰، م ۶۲۸

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۸۳ و ۳۸۴، با استفاده از س ۸۱۱

آیتالله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

(الف) طوافش صحیح است، ولی باید صبر کند تا از حیض پاک شود و بعد از انجام غسل حیض نماز طواف را بخواند و سپس بقیه‌ی اعمال عمره تمتع را انجام دهد.

(ب) طوافش صحیح است؛ باید سعی و تقصیر عمره‌ی تمتع را انجام دهد و سپس برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، بنابر احتیاط (واجب) قبل از طواف حج نماز طواف عمره تمتع را بخواند و سپس بقیه‌ی اعمال حج را انجام دهد.

حج بانوان، ص ۱۱۶، س ۵

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۸۳ و ۳۸۴، س ۸۱۱، پاورقی ۱

آیت‌الله وحید خراسانی رحمته‌الله علیه

الف) طوافش صحیح است، ولی باید صبر کند تا از حیض پاک شود و بعد از انجام غسل حیض، نماز طواف را بخواند و سپس بقیه‌ی اعمال عمره تمتع را انجام دهد.

ب) طوافش صحیح است؛ باید سعی و تقصیر عمره‌ی تمتع را انجام دهد و سپس برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاک‌ی از حیض و انجام غسل، قبل از طواف حج، نماز طواف عمره تمتع را قضا نماید و سپس بقیه‌ی اعمال حج را انجام دهد.

مناسک حج، ص ۱۴۸، م ۲۸۹

مناسک و استفتانات حج، ص ۲۳۳، م ۲۸۹

شروع حیض بعد از علم به بطلان طواف عمره‌ی تمتع

سؤال: زنی بعد از انجام عمره‌ی تمتع، علم به بطلان طواف پیدا کند و سپس خون حیض

می‌بیند، وظیفه او در دو صورت زیر چیست؟

الف) وسعت وقت

ب) تنگی وقت

آیات عظام: امام خمینی رحمته‌الله علیه، اراکی رحمته‌الله علیه، خامنه‌ای رحمته‌الله علیه، نوری همدانی رحمته‌الله علیه:

الف) صبر کند هر وقت از حیض پاک شد، طواف و نماز طواف عمره را اعاده کند.

ب) برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاک‌ی از حیض و انجام غسل، قبل یا بعد از طواف حج، طواف و نماز طواف عمره تمتع را اعاده کند.^۱

۱. امام خمینی رحمته‌الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۸، س ۷۲۳

آیت‌الله اراکی رحمته‌الله علیه: مناسک محشی ۸۸، ص ۳۰۳، س ۷۶۰

آیت‌الله بهجت رحمته الله

الف) صبر کند هر وقت از حیض پاک شد، طواف و نماز طواف عمره را اعاده کند و احتیاطاً سعی و تقصیر را هم اعاده نماید.

ب) برای حج تمتع مُحرم شود و پس از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، قبل از طواف حج، طواف و نماز طواف عمره را اعاده کند و بنا بر احتیاط واجب عمره مفرده هم به جا آورد.

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۸، س ۷۲۳، پاورقی ۱

آیت‌الله تبریزی رحمته الله

الف) صبر کند هر وقت از حیض پاک شد، طواف و نماز طواف، سعی و تقصیر (عمره) را اعاده کند.

ب) احتیاط واجب باید سعی و تقصیر عمره تمتع را انجام دهد، سپس برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، قبل از طواف حج، طواف و نماز طواف و سعی را قضا کند و بنا بر احتیاط (واجب) اگر تا سال بعد، استطاعت باقی ماند، حج خود را اعاده نماید.

صراط النجاة، ج ۷، ص ۹۲ و ۹۳، س ۳۱۳

آیت‌الله خامنه‌ای رحمته الله: مناسک محشی، ص ۳۴۸، س ۷۲۳

آیت‌الله نوری همدانی رحمته الله: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۸، س ۷۲۳

آیت‌الله خویی رحمته الله

الف) صبر کند هر وقت از حیض پاک شد، طواف و نماز طواف، سعی و تقصیر (عمره) را اعاده کند.

ب) برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، قبل از طواف حج، طواف، نماز طواف و سعی و تقصیر عمره را اعاده کند.

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۸، س ۷۲۳، پاورقی ۳

آیت‌الله سبحانی رحمته الله

الف) صبر کند هر وقت از حیض پاک شد، طواف و نماز طواف، سعی و تقصیر عمره را اعاده کند.

ب) حج او به حج افراد تبدیل می‌شود و پس از انجام اعمال حج یک عمره مفرده نیز به جا آورد.

مناسک حج و احکام عمره، ص ۱۲۶، با استفاده از م ۴۹۷

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۸، س ۷۲۳، پاورقی ۳

آیت‌الله سیستانی رحمته الله

الف) صبر کند و هر وقت از حیض پاک شد، طواف و نماز طواف، سعی و تقصیر عمره را اعاده کند.

ب) برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، قبل از طواف حج، طواف و نماز طواف عمره را اعاده کند.

ملحق مناسک حج، ص ۱۰۶، س ۲۰۳

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۸، س ۷۲۳، پاورقی ۳

آیت‌الله شبیری زنجانی رحمته‌الله‌علیه

الف) صبر کند هر وقت از حیض پاک شد، طواف و نماز طواف عمره را اعاده کند.
 ب) برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، قبل یا بعد از طواف حج، طواف و نماز طواف عمره را قضا کند.

مناسک الحج، ص ۲۱۲، با استفاده از م ۶۱۵

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۸، س ۷۲۳، پاورقی ۳

آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته‌الله‌علیه و آیت‌الله گلپایگانی رحمته‌الله‌علیه

الف) صبر کند هر وقت از حیض پاک شد، طواف و نماز طواف عمره را اعاده کند.
 ب) اگر بطلان طواف به خاطر جهل به مسأله باشد حج او قهراً تبدیل به حج افراد شده و باید پس از حج، یک عمره مفرده هم به جا آورد و احتیاطاً (واجب) حج را اعاده کند.^۱

آیت‌الله فاضل لنکرانی رحمته‌الله‌علیه

الف) صبر کند هر وقت از حیض پاک شد، طواف و نماز طواف عمره را اعاده کند.
 ب) برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، قبل از طواف حج، طواف، نماز طواف را اعاده نماید و احتیاطاً سعی و تقصیر عمره را اعاده کند.

مناسک حج، ص ۱۷۱، م ۵۱۳ و ص ۱۸۰، با استفاده از م ۵۳۷

آیت‌الله مکارم شیرازی رحمته‌الله‌علیه

الف) صبر کند هر وقت از حیض پاک شد، طواف و نماز طواف عمره را اعاده کند.
 ب) برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، قبل از طواف حج، طواف و نماز طواف عمره را اعاده کند.

مناسک جامع حج، ص ۱۸۶، س ۶۴۱

۱. آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته‌الله‌علیه: استفتائات حج، ص ۱۳۱ و ۱۳۲، س ۳۹۸ و مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۸، س ۷۲۳.

پاورقی ۳

آیت‌الله گلپایگانی رحمته‌الله‌علیه: آداب و احکام حج، ص ۲۱۳، س ۵۱۹ و مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۸، س ۷۲۳، پاورقی ۳

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۸، س ۷۲۳

آیت‌الله وحید خراسانی رحمته‌الله علیه

الف) صبر کند هر وقت از حیض پاک شد طواف و نماز طواف، سعی و تقصیر عمره را اعاده کند.

ب) احتیاط واجب آن است که حج او به حج افراد تبدیل می‌شود و پس از انجام اعمال حج یک عمره مفرده نیز به جا آورد.

مناسک حج، ص ۱۴۵ و ۱۴۶، م ۲۸۷

استفتاء موجود در اداره پاسخ به سؤالات

علم به بطلان نماز طواف عمره تمتع و تأخیر اعاده آن به سبب حیض

سؤال: زنی نماز طواف عمره‌ی تمتع را باطل انجام داده و قبل از وقوف به عرفات به جهت حیض نمی‌تواند نماز را اعاده کند، وظیفه‌اش چیست؟

آیات عظام: امام خمینی رحمته‌الله علیه، اراکی رحمته‌الله علیه، خامنه‌ای رحمته‌الله علیه، صافی گلپایگانی رحمته‌الله علیه،

گلپایگانی رحمته‌الله علیه، فاضل لنکرانی رحمته‌الله علیه، نوری همدانی رحمته‌الله علیه :

عمره‌ی او صحیح است؛ سعی و تقصیر را انجام دهد و سپس برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، قبل یا بعد از طواف حج، نماز طواف عمره‌ی تمتع را به جا آورد.^۲

*. یادآوری: اکثر فقهای عظام قائلند؛ بعد از انجام غسل حیض باید نماز طواف را پشت مقام حضرت ابراهیم (علیه‌السلام) اعاده نماید.

۲. امام خمینی رحمته‌الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۷۷، س ۷۹۵

آیت‌الله اراکی رحمته‌الله علیه: مناسک محشی ۸۸، ص ۳۲۴، س ۸۰۴

آیت‌الله بهجت رحمته

عمره‌ی او صحیح است. سعی و تقصیر را انجام دهد و سپس برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، قبل از طواف حج، نماز طواف عمره تمتع را به جا آورد.

مناسک حج و عمره، ص ۱۱۹، م ۴۸۲

آیات عظام: تبریزی رحمته، خوئی رحمته، سیستانی رحمته، شبیری زنجان رحمته

عمره‌ی او صحیح است؛ سعی و تقصیر را انجام دهد و سپس برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، قبل از طواف حج، نماز طواف عمره تمتع را قضا کند.^۱

آیت‌الله خامنه‌ای رحمته: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۷۷، ۷۹۵ و مناسک حج مطابق با فتاوی‌ای حضرت امام خمینی رحمته و

مقام معظم رهبری رحمته، ص ۱۸۲، ۶۹۶

آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته: استفتائات حج، ص ۱۷۱، ۵۴۶ و مناسک محشی ۹۷، ص ۳۷۷، ۷۹۵

آیت‌الله گلپایگانی رحمته: آداب و احکام حج، ص ۲۵۹، ۶۵۸ و مناسک محشی ۹۷، ص ۳۷۷، ۷۹۵

آیت‌الله فاضل لنکرانی رحمته: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۷۷، ۷۹۵

آیت‌الله نوری همدانی رحمته: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۷۷، ۷۹۵

۱. آیت‌الله تبریزی رحمته: مناسک الحج، ص ۱۲۵، ۲۹۲ و صراط النجاة، ج ۴، ص ۲۷۸، با استفاده از ص ۱۳۶۵

آیت‌الله خوئی رحمته: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۷۷، ۷۹۵، پاورقی ۲ و مناسک الحج، ص ۱۲۶، ۲۹۲

آیت‌الله سیستانی رحمته: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۷۷، ۷۹۵، پاورقی ۲ و مناسک الحج، ص ۱۴۹، ۲۹۲

آیت‌الله شبیری زنجان رحمته: مناسک الحج، ص ۱۷۷، ۵۲۶ و مناسک محشی ۹۷، ص ۳۷۷، ۷۹۵، پاورقی ۲

آیت‌الله مکارم شیرازی رحمته‌الله علیه

عمره‌ی او صحیح است؛ سعی و تقصیر را انجام دهد و سپس برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی و پاکی از حیض و انجام غسل، قبل از طواف حج، احتیاطاً نماز طواف عمره تمتع را به جا آورد.

مناسک جامع حج، ص ۲۲۵، س ۷۹۲

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۷۷، س ۷۹۵. پاورقی ۲

آیت‌الله وحید خراسانی رحمته‌الله علیه

عمره‌ی او صحیح است. سعی و تقصیر را انجام دهد و سپس برای حج تمتع مُحرم شود و بعد از بازگشت از منی پاکی از حیض و انجام غسل، قبل از طواف حج نماز طواف عمره تمتع را به جا آورد.

مناسک و استفتانات حج، ص ۲۳۳، م ۲۸۹

تقدیم یا تأخیر سعی در انجام اعمال مکه قبل از وقوفین

سؤال: زنی بعد از اعمال منی حائض خواهد شد لذا اعمال مکه را قبل از روز نهم انجام

می‌دهد، آیا می‌تواند سعی را بعد از برگشتن از منی انجام دهند؟

آیات عظام: امام خمینی رحمته‌الله علیه، اراکی رحمته‌الله علیه، خامنه‌ای رحمته‌الله علیه:

اگر سعی را بعد از برگشتن از منی انجام دهد، محلّ اشکال است (احتیاطاً سعی را تأخیر

نیندازد).^۱

۱. امام خمینی رحمته‌الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۵۴۰، م ۱۱۷۶ و ص ۵۴۸، م ۱۱۹۲

آیت الله اراکی رحمته‌الله علیه: مناسک محشی ۸۸، ص ۴۹۰، م ۱۱۷۶ و ص ۴۹۳، م ۱۱۸۵ و استفتانات، ص ۱۱۸، اعمال بعد از منی،

آیت‌الله بهجت رحمته

سعی را به تأخیر نیندازد.

مناسک حج و عمره، ص ۱۷۴، م ۷۵۵

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۴۰، م ۱۱۷۶ و ص ۵۴۸، م ۱۱۹۲، پاورقی ۳

آیت‌الله تبریزی رحمته و آیت‌الله خوئی رحمته

سعی را باید در وقت خودش انجام دهد.^۱

آیات عظام: سیستانی رحمته، شبیری زنجانی رحمته، فاضل لنکرانی رحمته :

جایز نیست سعی را به تأخیر بیندازد.^۲

آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته و آیت‌الله گلپایگانی رحمته :

احتیاط (واجب) آن است که سعی را به تأخیر نیندازد.^۳

آیت‌الله خامنه‌ای رحمته: مناسک محشی ۹۷، ص ۵۴۰، م ۱۱۷۶ و ص ۵۴۸، م ۱۱۹۲ و مناسک حج مطابق با فتاوی‌ای حضرت امام خمینی رحمته و مقام معظم رهبری رحمته، ص ۲۷۱، س ۱۰۴۲

۱. آیت‌الله تبریزی رحمته: مناسک حج، ص ۱۶۸، م ۴۱۷ و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۴۰، م ۱۱۷۶، پاورقی ۴
آیت‌الله خوئی رحمته: مناسک حج، ص ۲۶۳، م ۴۱۷ و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۴۰، م ۱۱۷۶، پاورقی ۴ و ص ۵۴۸، م ۱۱۹۲، پاورقی ۳

۲. آیت‌الله سیستانی رحمته: ملحق مناسک حج، ص ۱۰۶، با استفاده از س ۲۰۴ و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۴۰، م ۱۱۷۶، پاورقی ۴ و ص ۵۴۸، م ۱۱۹۲، پاورقی ۳

آیت‌الله شبیری زنجانی رحمته: مناسک الحج، ص ۲۹۳، م ۸۶۰ و مناسک زائر، ص ۷۹، بحث مقدم داشتن طواف و سعی و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۴۰، م ۱۱۷۶، پاورقی ۴ و ص ۵۴۸، م ۱۱۹۲، پاورقی ۳
آیت‌الله فاضل لنکرانی رحمته: مناسک حج، ص ۳۴۰، م ۹۹۰

۳. آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته: استفتائات حج، ص ۲۴۴، م ۸۱۷

آیت‌الله گلپایگانی رحمته: آداب و احکام حج، ص ۳۵۳، س ۹۰۲

آیت‌الله نوری همدانی رحمته‌الله علیه

سؤال: کسانی که اعمال حج را قبل از منی انجام می دهند، آیا می توانند سعی را به تأخیر بیندازند و بعد از برگشتن از منی انجام دهند؟
خیر، تأخیر جایز نیست.

خیر، تأخیر جایز نیست

آیت‌الله وحید خراسانی رحمته‌الله علیه

جایز است طواف و نماز را قبل از وقوفین انجام دهد و سعی را در وقت خودش پس از اعمال روز عید انجام دهد و احتیاط واجب آن است که سعی را پس از نماز طواف انجام دهد و در وقت خودش نیز دوباره به جا آورد.

مناسک و استفتائات حج، ص ۴۴۱ و ۴۴۲، م ۴۰۹

علم به بقاء حیض پس از سعی

سؤال: زنی به تصور این که از حیض پاک شده طواف و نماز طواف را به جا آورده و پس از سعی متوجه می شود که هنوز پاک نشده است، سعی او چه حکمی دارد؟

امام خمینی رحمته‌الله علیه و آیت‌الله فاضل لنکرانی رحمته‌الله علیه:

باید پس از پاکي از حیض و انجام غسل، طواف و نماز طواف را اعاده کند و بنابر احتیاط (واجب) بعد از آن (طواف و نماز طواف)، سعی را هم اعاده نماید.^۱

۱. امام خمینی رحمته‌الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۲، س ۷۳۱

آیت‌الله فاضل لنکرانی رحمته‌الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۲، س ۷۳۱

آیات عظام: اراکی رضی الله عنه، بهجت رضی الله عنه، تبریزی رضی الله عنه، صافی گلپایگانی رحمته الله علیه، گلپایگانی رضی الله عنه، مکارم شیرازی رحمته الله علیه:

باید پس از پاکی از حیض و انجام غسل، طواف و نماز طواف را اعاده کند و بنا بر احتیاط (واجب) بعد از آن (طواف و نماز طواف)، سعی را اعاده کرده و سپس تقصیر کند.^۱

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله علیه

طهارت شرط واقعی برای طواف و نماز طواف است فلذا در فرض مذکور پس از پاک شدن از حیض و تحصیل طهارت، باید همه اعمال را مجدداً انجام دهد.

طهارت شرط واقعی برای طواف و نماز طواف است، نماز در زمین -

مذکور پس از پاک شدن از حیض و تحصیل طهارت، باید همه اعمال

را مجدداً انجام دهد.

آیات عظام: خویی رضی الله عنه، سیستانی رحمته الله علیه، وحید خراسانی رحمته الله علیه:

باید پس از پاکی از حیض و انجام غسل، طواف، نماز طواف و سعی را اعاده کند و بعد از سعی، تقصیر نماید.^۲

۱. آیت الله اراکی رضی الله عنه: مناسک محشی ۸۸، ص ۳۰۳ و ۳۰۴، س ۷۶۱ و ص ۲۴۰، س ۵۸۸، پاورقی ۲
 آیت الله بهجت رضی الله عنه: مناسک الحج، ص ۲۴۰، م ۱۷۰ و مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۲، س ۷۳۱، پاورقی ۲ و ص ۳۱۰، با استفاده از س ۶۴۷، پاورقی ۲
 آیت الله تبریزی رضی الله عنه: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۲، س ۷۳۱، پاورقی ۲ و ص ۳۱۰، با استفاده از س ۶۴۷، پاورقی ۲
 آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه: استفتانات حج، ص ۱۳۶، س ۴۱۳
 آیت الله گلپایگانی رضی الله عنه: آداب و احکام حج، ص ۲۱۳، س ۵۱۸
 آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه: مناسک جامع حج، ص ۲۵۱، س ۸۸۵

۲. آیت الله خویی رضی الله عنه: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۲، س ۷۳۱، پاورقی ۲ و ص ۳۱۰، با استفاده از س ۶۴۷، پاورقی ۲
 آیت الله سیستانی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۲، س ۷۳۱، پاورقی ۲ و ص ۳۱۰، با استفاده از س ۶۴۷، پاورقی ۲
 آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه: استفتاء موجود در اداره پاسخ به سؤالات

آیت‌الله شبیری زنجانی رحمته‌الله‌علیه

اگر هنگام طواف و نماز آن از داخل واژن (فضای فرج) پاک بوده اعمالش صحیح است و اگر از داخل واژن ناپاک بوده پس از پاکی از حیض و انجام غسل، طواف، نماز طواف و سعی را اعاده کند و بعد از سعی تقصیر نماید.

مناسک الحج، ص ۱۳۲، م ۳۸۴

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۲، س ۷۳۱، پاورقی ۱ و ص ۳۱۰، با استفاده از س ۶۴۷، پاورقی ۲

علم به بقای حیض در اثنای سعی

سؤال: زنی به تصور این که از حیض پاک شده طواف و نماز طواف را به جا آورده، در

اثناء سعی متوجه می‌شود که هنوز پاک نبوده است، سعی او چه حکمی دارد؟

آیات عظام: امام خمینی رحمته‌الله‌علیه، اراکی رحمته‌الله‌علیه، تبریزی رحمته‌الله‌علیه، خامنه‌ای رحمته‌الله‌علیه، خویی رحمته‌الله‌علیه، سیستانی رحمته‌الله‌علیه، صافی رحمته‌الله‌علیه، فاضل لنکرانی رحمته‌الله‌علیه، گلپایگانی رحمته‌الله‌علیه، نوری رحمته‌الله‌علیه، همدانی رحمته‌الله‌علیه:

سعی را قطع کند و پس از پاکی از حیض و انجام غسل، طواف و نماز طواف را اعاده کند و احتیاط (واجب) آن است که پس از اعاده‌ی طواف و نماز طواف، سعی را اتمام و اعاده نماید (سعی قبلی را تمام کرده و پس از آن دوباره یک سعی کامل انجام دهد).^۲

* یادآوری: قابل ذکر است تا زمانی که تقصیر انجام نداده است، باید از محرمات احرام پرهیز نماید.

۲. امام خمینی رحمته‌الله‌علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۲، س ۷۳۱

آیت‌الله اراکی رحمته‌الله‌علیه: مناسک محشی ۸۸، ص ۳۰۳، س ۷۶۱

آیت‌الله تبریزی رحمته‌الله‌علیه: صراط النجاة، ج ۷، ص ۳۶۰، س ۱۳۵۹ و مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۲، س ۷۳۱

آیت‌الله خامنه‌ای رحمته‌الله‌علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۲، س ۷۳۱

آیت الله بهجت رحمته الله

باید آن طواف و نماز آن را دوباره بعد از پاکی اعاده کنید و همچنین احتیاطاً (واجب) سعی را (اتمام سعی لازم نیست).

رَبِّكَ : بابرآن طواف زمزم را دوباره بعد از پاکی
اعاده کنید و هم چنین احتیاطاً

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۲، س ۷۳۱، پاورقی ۱

آیت الله سبحانی رحمته الله

اگر پس از پاک شدن از حیض، برای انجام طواف، نماز طواف و سعی وقت باقی باشد، باید اعمال گذشته را تجدید کند و اگر باقی نیست حج او به حج افراد تبدیل می شود سپس یک عمره مفرده هم به جا می آورد.

مناسک حج و احکام عمره، ص ۱۶۰ و ۱۶۱، م ۶۴۳ و ۶۴۵

آیت الله شیرازی رحمته الله

اگر هنگام طواف و نماز در باطن هم پاک بوده اعمالش صحیح است و اگر ناپاک بوده پس از پاکی از حیض و انجام غسل، طواف، نماز طواف، سعی و تقصیر را انجام دهد.

آیت الله خوئی رحمته الله: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۲، س ۷۳۱

آیت الله سیستانی رحمته الله: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۲، س ۷۳۱

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله: استفتانات حج، ص ۱۳۶، س ۴۱۳ و مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۲، س ۷۳۱

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۲، س ۷۳۱

آیت الله گلپایگانی رحمته الله: آداب و احکام حج، ص ۲۱۳، س ۵۱۸ و مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۲، س ۷۳۱

آیت الله نوری همدانی رحمته الله: مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۲، س ۷۳۱

مناسک الحج، ص ۱۳۲، م ۳۸۴

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۲، س ۷۳۱، پاورقی ۱

آیت‌الله مکارم شیرازی رحمته‌الله و آیت‌الله وحید خراسانی رحمته‌الله:

سعی را قطع کند و پس از پاکی از حیض و انجام غسل، طواف، نماز طواف و سعی را اعاده نماید (اتمام لازم نیست).^۱

نائب گرفتن حائض در سعی

سؤال: زنی که وظیفه‌اش در حیض، نائب گرفتن در طواف است، آیا در سعی هم می‌تواند

نائب بگیرد؟

آیات عظام: امام خمینی رحمته‌الله، اراکی رحمته‌الله، بهجت رحمته‌الله، خامنه‌ای رحمته‌الله، خویی رحمته‌الله، شبیری زنجانی رحمته‌الله، صافی گلپایگانی رحمته‌الله، فاضل لنکرانی رحمته‌الله، گلپایگانی رحمته‌الله، مکارم شیرازی رحمته‌الله، نوری همدانی رحمته‌الله، وحید خراسانی رحمته‌الله:

محل سعی مسجد نیست؛ و سعی را باید خودش با مراعات ترتیب بین طواف و سعی، به

جا آورد.^۲

۱. آیت‌الله مکارم شیرازی رحمته‌الله: مناسک جامع حج، ص ۲۵۱ و ۲۵۲، م ۸۸۵

آیت‌الله وحید خراسانی رحمته‌الله: استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

۲. آیات عظام: امام خمینی رحمته‌الله، اراکی رحمته‌الله، بهجت رحمته‌الله، خامنه‌ای رحمته‌الله، خویی رحمته‌الله، شبیری زنجانی رحمته‌الله، صافی گلپایگانی رحمته‌الله،

فاضل لنکرانی رحمته‌الله، گلپایگانی رحمته‌الله، مکارم شیرازی رحمته‌الله، نوری همدانی رحمته‌الله: مناسک محشی ۹۷، ص ۴۰۱، م ۸۶۲

آیت‌الله اراکی رحمته‌الله: مناسک محشی ۹۰، ص ۴۳۳ و ۴۳۴، م ۸۶۲

آیت‌الله وحید خراسانی رحمته‌الله: مناسک و استفتانات حج، ص ۲۳۱ و ۲۳۲، م ۲۸۷، قسمت ب و استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

جواز استنابه در رمی با احتمال حیض شدن

سؤال: زنی که احتمال می‌دهد، در اثر رمی کردن حیض شود، آیا می‌تواند برای رمی نائب

بگیرد؟

آیات عظام: امام خمینی رحمته الله علیه، اراکی رحمته الله علیه، خامنه‌ای رحمته الله علیه، فاضل لنکرانی رحمته الله علیه، مکارم شیرازی رحمته الله علیه، نوری همدانی رحمته الله علیه:

اگر در اثر آن به مشقت می‌افتد، عذر محسوب می‌شود و می‌تواند نایب بگیرد.^۱

آیت‌الله سبحانی رحمته الله علیه

اگر زنی احتمال بدهد یا مقدمات آن مثل رفتن به پای جمرات موجب حیض می‌شود و با

این که پزشک او را از فعالیت زیاد منع کرده تا موجب حیض نشود و در اثر حیض به مشقت

۱. امام خمینی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۸، س ۱۳۰۴

آیت‌الله اراکی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۸۸، ص ۵۲۴، س ۱۲۵۹

آیت‌الله خامنه‌ای رحمته الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۸، س ۱۳۰۴

آیت‌الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه: مناسک حج، ص ۳۵۳، م ۱۰۳۱ و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۸، س ۱۳۰۴

آیت‌الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه: مناسک جامع حج، ص ۳۵۹، س ۱۲۷۸ و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۸، س ۱۳۰۴

آیت‌الله نوری همدانی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۸، س ۱۳۰۴

می‌افتد بالاخص آنجا پس از برگشتن از منی اعمال حج را در روز دوازدهم به بعد انجام می‌دهد در این صورت عذر او موجه است و می‌تواند برای رمی نأب بگیرد.

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۸، س ۱۳۰۴، پاورقی ۲

آیتالله تبریزی رحمته الله

حیض مجوز استنباه برای رمی نیست، باید خودش انجام دهد و اگر قبل از وقوف به عرفات می‌ترسد که رمی باعث حیض شود و نتواند طواف کند، باید طواف و نماز آن را مقدم کند و بنا بر احتیاط مستحب سعی را نیز مقدم کند و در وقت خودش اعاده نماید.

صراط النجاة، ج ۴، ص ۲۵۳، م ۱۲۶۴

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۸، س ۱۳۰۴، پاورقی ۲

آیتالله سیستانی رحمته الله

مجرد احتمال وقوع در مشقت، مجوز استنباه نیست.

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۸، س ۱۳۰۴، پاورقی ۲

آیتالله شبیری زنجانی رحمته الله

در صورتی که خوف از حیض به درجه‌ای باشد که به سبب این خوف رمی در روز عید و شب عید برای او حرجی باشد، نایب گرفتن جایز است.

مناسک الحج، ص ۲۴۲، م ۶۹۳

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۸۸، س ۱۳۰۴، پاورقی ۲

آیتالله صافی گلپایگانی رحمته الله

کافی نیست؛ مگر این که حائض شدن در آن حال برای او مستلزم عسر و حرج باشد.

استفتائات حج، ص ۲۱۷، س ۷۱۵

آیتالله گلپایگانی رحمته الله

باید شب رمی کند، و اگر متمکن از رمی در شب هم نیست، برای رمی در روز به کسی

نیابت دهد.

آداب و احکام حج، ص ۳۶۹، م ۹۵۶

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

اگر از حیض شدن به مشقت می افتد، عذر حساب می شود و می تواند نایب بگیرد.

مناسک و استفتانات حج، ص ۴۸۶، عنوان ۱۱۲۵

مُحْرَم شدن حائض به تصور استحاضه و انجام اعمال عمره تمتع

سؤال: زنی به تصور این که مستحاضه است در میقات مُحْرَم شده و با انجام وظایف مستحاضه اعمال عمره تمتع را به جا آورده است، پس از اعمال می فهمد که حائض بوده، وظیفه او نسبت به اعمال عمره و حج در دو صورت زیر چیست:

(الف) وقت برای انجام اعمال دارد

(ب) وقت برای انجام اعمال وسیع نیست

آیت الله تبریزی رحمته الله علیه

(الف) باید بعد از پاکی از حیض و انجام غسل، اعمال را اعاده کند.

(ب) با همان احرامی که بسته حج افراد را به جا می آورد و در صورت تمکن باید بعد از آن، عمره مفرده را انجام دهد.

مناسک محشی ۸۸، ص ۳۰۳ و ۳۰۴، س ۷۶۲، پاورقی ۱

آیت الله خامنه ای رحمته الله علیه

(الف و ب) اگر نتواند با تدارک اعمال عمره، مُحْرَم به احرام حج شود، چنانچه عادت او پیش از احرام از میقات حادث شده باشد، حج او بدل به حج افراد می شود که باید پس از انجام مناسک حج، عمره مفرده به جا آورد، ولی اگر عادت ماهانه بعد از احرام از میقات عارض شده باشد، عمره تمتع او صحیح است، فقط طواف و نماز آن باطل است، که باید بعد از برگشت از عرفات و مشعر و منی و مناسک آن، طواف عمره و نماز آن را تدارک کند.

ب) حج افراد انجام دهد (حجش مبدل به افراد می‌شود) و پس از حج، عمره مفرده به جا آورد.

مناسک محشی ۸۸، ص ۳۰۳ و ۳۰۴، س ۷۶۲، پاورقی ۱

آیت الله مکارم شیرازی مد ظله العالی

الف و ب) باید طواف‌ها و نماز طواف را از سر بگیرد و احتیاط این است که اگر در مکه حاضر است بقیه اعمال مانند سعی و تقصیر را نیز اعاده کند.

مناسک محشی ۸۸، ص ۳۰۳ و ۳۰۴، س ۷۶۲، پاورقی ۱

آیت الله نوری همدانی مد ظله العالی

الف و ب) در فرض سؤال؛ بعد از پاک شدن اگر فرصت دارد باید اعمال عمره را اعاده نماید و سپس برای حج مُحرم شود و اگر فرصت نیست حج وی مبدل به حج افراد می‌شود و به احکام آن باید عمل شود.

در فرض سؤال؛ بعد از پاک شدن اگر فرصت دارد باید اعمال عمره را

اعاده نماید؛ پس برای حج محرم شود، و اگر فرصت نیست حج وی

مبدل به حج افراد می‌شود. ۱۳۷۱/۱/۲۲ ح.س. تبریز
دبیرخانه آیت الله العظمی خراسانی

آیت الله وحید خراسانی مد ظله العالی

الف) هنوز در احرام است، باید بعد از پاکی از حیض و انجام غسل، اعمال عمره را انجام دهد، سپس برای حج مُحرم شود.

ب) با همان احرام، حج افراد به جا آورده و بعد از انجام مناسک حج، عمره مفرده به جا آورد.

استفتائات موجود در اداره پاسخ به سؤالات

ورود مستحاضه به مسجدین بدون غسل

سؤال: ورود مستحاضه متوسطه و کثیره بدون غسل به مسجد الحرام و مسجد النبی ﷺ چه حکمی دارد؟

آیات عظام امام خمینی رحمته الله، بهجت رحمته الله، تبریزی رحمته الله، خامنه‌ای رحمته الله، خویی رحمته الله، سیستانی رحمته الله، فاضل لنکرانی رحمته الله، وحید خراسانی رحمته الله

جایز است. اگر چه احتیاط مستحب آن است که بدون غسل برای نماز یا برای خصوص مسجد، وارد مسجد الحرام و مسجد النبی ﷺ نشود.^۱

تحریر الوسیله، ج ۱، ص ۵۵، م ۸

توضیح المسائل، ص ۵۹، م ۴۲۸

۱. امام خمینی رحمته الله: تحریر الوسیله، ج ۱، ص ۵۵، م ۸ و توضیح المسائل، ص ۵۹، م ۴۲۸

آیت الله بهجت رحمته الله: وسیله النجاة، ج ۱، ص ۸۷، م ۳۰۶؛ مناسک حج و عمره، ص ۸۳، م ۲۶۰ و استفتائات، ج ۱، ص ۲۵۳، ۹۰۵

آیت الله تبریزی رحمته الله: منهاج الصالحین، ج ۱، ص ۷۲، م ۲۵۲ و توضیح المسائل، ص ۶۷ و ۶۸، م ۴۳۴ و ۴۳۵

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله: باسناد به تحریر الوسیله امام خمینی رحمته الله، ج ۱، ص ۵۵، م ۸ و توضیح المسائل، ص ۵۹، م ۴۲۸

آیت الله خویی رحمته الله: العروة الوثقی مع تعلیقه، ج ۱، ص ۲۳۸، م ۱۷ و ۱۸، پاورقی ۱ و توضیح المسائل، ص ۷۲، م ۴۳۴ و ۴۳۵

آیت الله سیستانی رحمته الله: العروة الوثقی مع تعلیقه، ج ۱، ص ۲۶۷، م ۱۸، پاورقی ۹۵۹ و توضیح المسائل جامع، ج ۱، ص ۲۱۴، م ۶۳۸ و ۶۳۹

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله: العروة الوثقی مع تعلیقه، ج ۱، ص ۲۲۹، م ۱۸ و توضیح المسائل، ص ۶۸، م ۴۲۵

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله: منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۷۲، م ۲۵۲ و توضیح المسائل، ص ۷۵، م ۴۳۴ و ۴۳۵

آیت الله اراکی رحمته الله علیه

اگر غسل‌های واجب خود را به جا آورد چنانچه بین غسل و نماز فاصله نینداخته باشد، رفتن به مسجدین برای او جایز است، ولی اگر بین غسل و نماز فاصله انداخته باشد، احتیاط واجب آن است که برای رفتن به مسجدین غسل جداگانه‌ای انجام دهد.

توضیح المسائل، ص ۷۵، م ۴۲۵

آیت الله سبحانی رحمته الله علیه

زن مستحاضه می‌تواند بدون غسل وارد مسجد الحرام و مسجد النبی صلی الله علیه و آله بشود اما برای توقف در آنها باید غسل نماید.

زن مستحاضه می‌تواند بدون غسل
مسجد الحرام و مسجد النبی را ببیند.
اما برای توقف در آنها باید غسل نماید.

آیت الله شبیری رحمته الله علیه

در استحاضه متوسطه جایز است و در استحاضه کثیره، اگر زن غسل‌های واجب خود را به جا آورده (در اوقات نماز) اشکال ندارد. ولی اگر بخواهد قبل از وقت نماز به مسجدین برود، بنابر احتیاط (واجب) باید غسل جداگانه‌ای انجام دهد.

توضیح المسائل، ص ۹۱، م ۴۳۴ و ۴۳۵

استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

اگر غسل واجب خود را به جا آورده (در اوقات نماز) اشکال ندارد ولی اگر بخواهد قبل از وقت نماز به مسجدین برود، بنابر احتیاط واجب باید غسل جداگانه‌ای انجام دهد.
ولی اگر بخواهد قبل از وقت نماز به مسجدین برود، بنابر احتیاط واجب باید غسل جداگانه‌ای انجام دهد.

توضیح المسائل، ص ۷۱ و ۷۲، م ۴۳۴ و ۴۳۵
استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

آیتالله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

اگر (مستحاضه کثیره) غسل های واجب خود را به جا آورده اشکال ندارد.

العروة الوثقی مع تعلیقات، ج ۱، ص ۲۷۶ و ۲۷۷، م ۱۷م و ۱۸

احکام بانوان، ص ۸۰، س ۲۴۹

وظیفه مستحاضه قلیله برای طواف واجب و نماز طواف

سؤال: وظیفه مستحاضه قلیله در صورت استمرار خون برای هر یک از طواف واجب و

نماز آن در موارد زیر چیست ؟

(الف) وضو برای هر یک از طواف و نماز طواف

(ب) وظایف دیگر مستحاضه غیر از وضو (تطهیر ظاهر فرج، تعویض یا تطهیر پنبه، تحفظ)

(ج) انجام طواف و نماز آن با وضوی نمازهای یومیه

امام خمینی رحمته الله علیه

(الف) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.

(ب)

• تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد

• تعویض یا تطهیر پنبه: بنابر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.

• **تحفظ:** در صورتی که ترس از ضرر نداشته باشد، به وسیله پنبه یا غیر آن از بیرون آمدن خون جلوگیری کند.

(ج) بنا بر احتیاط واجب کفایت نمی‌کند.

تحریر الوسیله، ج ۱، ص ۵۲، م ۴ و ص ۵۳، با استفاده از م ۸

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۰، با استفاده س ۷۲۷

توضیح المسائل، ص ۵۰، م ۳۹۴

آیت الله اراکی رحمته الله

(الف) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.

(ب)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض یا تطهیر پنبه: باید پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- **تحفظ:** باید بعد از وضو به وسیله پنبه از بیرون آمدن خون جلوگیری کند.

(ج) بنا بر احتیاط واجب کفایت نمی‌کند.

العروة الوثقی، ج ۱، ص ۲۵۳، م ۱۷

توضیح المسائل، ص ۷۰ و ۷۳، م ۳۹۱ و ۴۱۲

المسائل الواضحه، ج ۱، ص ۷۲ م ۴۱۲

مناسک محشی ۸۹، ص ۳۷۷، با استفاده از س ۷۲۷

آیت الله بهجت رحمته الله

(الف) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.

(ب)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض یا تطهیر پنبه: بنا بر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.

• **تحفظ:** در صورتی که ترس از ضرر نداشته باشد، باید بعد از وضو (تا پایان

نماز) به وسیله پنبه یا غیر آن از بیرون آمدن خون جلوگیری کند.

(ج) کفایت نمی‌کند.

وسيلة النجاة، ج ۱، ص ۸۳، الاولي، م ۲۹۱ و ص ۸۵، م ۲۹۸ و ص ۸۷، م ۳۰۳

توضیح المسائل، ص ۷۸ و ۸۰، م ۳۸۲ و ۳۹۵

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۰، با استفاده س ۷۲۷

آیت الله تبریزی رحمته الله

الف) احتیاط (واجب) آن است که برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل

بگیرد.

(ب)

• **تطهیر ظاهر فرج:** اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد

• **تعویض یا تطهیر پنبه:** بنابر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد

و اگر ما بین طواف و نماز طواف به واسطه‌ی تعویض یا تطهیر پنبه یا

پارچه‌ای که برای تحفظ استفاده کرده، فاصله زیاد بیفتد لازم نیست پنبه یا

پارچه را عوض کند.

• **تحفظ:** در صورتی که ضرر نداشته باشد، باید به وسیله پنبه یا غیر آن از

بیرون آمدن خون جلوگیری کند.

(ج) بنابر احتیاط واجب کفایت نمی‌کند.

منهاج الصالحین، ج ۱، ص ۶۹ و ۷۲، م ۲۳۹ و ۲۵۱

مناسک حج، ص ۱۲۱، م ۲۹۹

توضیح المسائل، ص ۶۳ و ۶۶، م ۴۰۰ و ۴۲۱

مناسک الحج، ص ۱۲۶ و ۱۲۷، م ۲۹۶

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله

الف) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.

(ب)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض یا تطهیر پنبه: بنا بر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: در صورتی که ترس از ضرر نداشته باشد، به وسیله پنبه یا غیر آن از بیرون آمدن خون جلوگیری کند.

(ج) بنا بر احتیاط واجب کفایت نمی‌کند.

با استناد به تحریرالوسیله امام خمینی رحمته الله علیه، ج ۱، ص ۵۶، فصل فی الاستحاضه و ص ۵۸ و ۵۹، م ۸
مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۰، با استفاده از س ۷۲۷، با استناد به م وضو

آیت الله خوئی رحمته الله علیه

الف) احتیاط واجب آن است که برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.

(ب)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض یا تطهیر پنبه: بنا بر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: در صورتی که ترس از ضرر نداشته باشد، باید به وسیله پنبه یا غیر آن از بیرون آمدن خون جلوگیری کند.

(ج) بنا بر احتیاط واجب کفایت نمی‌کند.

العروة الوثقی مع تعلیقه، ج ۱، ص ۲۳۷، م ۱۷ و ۹

توضیح المسائل، ص ۶۷، م ۴۰۰ و ۴۰۱ و ص ۷۰، با استفاده از م ۴۳۱

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

الف) احتیاط واجب آن است که برای هر کدام از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.

(ب)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض یا تطهیر پنبه: احتیاط مستحب آن است که پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: در صورتی که ایمن از ضرر باشد، باید بعد از وضو (تا پایان نماز) به وسیله پنبه یا غیر آن از بیرون آمدن خون جلوگیری کند.

(ج) بنا بر احتیاط واجب کفایت نمی‌کند.

العروة الوثقی مع تعلیقه، ج ۱، ص ۲۶۴ و ۲۶۷، م ۹ و ۱۷، پاورقی ۹۵۷
توضیح المسائل جامع، ج ۱، ص ۲۰۵، م ۵۹۸ و ص ۲۱۵، با استفاده از م ۶۴۱
مناسک حج، ص ۱۵۰، م ۲۹۶
مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۰، با استفاده از س ۷۲۷، پاورقی ۳
مناسک الحج، ملحقاتها، ص ۱۷۰، ۱۷۱ و ۱۷۲، م ۲۹۶، پاورقی ۱

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

(الف) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.

(ب)

تطهیر ظاهر فرج، تعویض یا تطهیر پنبه: اگر بین طواف و نماز طواف فاصله‌ی قابل توجهی ایجاد نشود، مستحاضه می‌تواند بدون تکرار وظایف مستحاضه نماز طواف را به جا آورد ولی اگر بین طواف و نماز طواف فاصله قابل توجهی ایجاد شود باید هر کدام (طواف و نماز طواف) وظایف مستحاضه را انجام دهد مگر این که اطمینان داشته باشد که در این فاصله خونی نیامده است.

تحفظ: در صورتی که ضرر و مشقت شدید ندارد باید بعد از وضو (تا پایان نماز) به وسیله پنبه یا غیر آن از بیرون آمدن خون جلوگیری کند.

(ج) بنا بر احتیاط واجب کفایت نمی‌کند.

مناسک الحج، ص ۱۳۴، م ۳۸۹

توضیح المسائل، ج ۱، ص ۸۵، با استفاده از م ۴۰۰ و ۴۰۱ و ص ۸۹، م ۴۲۱ و ص ۹۱، با استفاده از م ۴۳۶ و ۴۳۷

ج) کفایت نمی‌کند.

مناسک حج، ص ۱۸۲، با استفاده از م ۵۴۱ و ۵۴۳
استفتائات حج و عمره، ص ۱۵۷، س ۲۵۱
توضیح المسائل، ص ۶۴، م ۳۹۵
العروة الوثقی مع تعلیقات، ج ۱، ص ۲۲۹، م ۱۷

آیت‌الله مکارم شیرازی مد ظله العالی

الف) در صورتی که نماز طواف را بدون فاصله پس از طواف بخواند نیاز به وضوی دیگری نیست، ولی در صورت ایجاد فاصله (مثل جستجو برای یافتن جا پشت مقام) بنا بر احتیاط برای نماز طواف وضو بگیرد.

ب)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض پنبه: احتیاط مستحب آن است که پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: اگر ضرر و مشقت زیاد ندارد از خروج خون و سرایت آن به اعضاء جلوگیری کند.

ج) بنا بر احتیاط واجب کفایت نمی‌کند.

حج بانوان، ص ۱۰۴ و ۱۰۵، با استفاده از س ۱ و ۲ و ۳
توضیح المسائل، ص ۷۸، با استفاده از م ۴۱۶ و ص ۸۰، م ۴۰۵
استفتائات موجود در اداره پاسخ به سؤالات

آیت‌الله نوری مد ظله العالی همدانی

الف) احتیاط (واجب) آن است که برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.

ب)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض یا تطهیر پنبه: باید پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: در صورتی که ضرر نداشته باشد، باید به وسیله پنبه یا غیر آن از بیرون آمدن خون جلوگیری کند.

(ج) بنا بر احتیاط واجب کفایت نمی‌کند.

التعلیقات علی کتاب العروة الوثقی، ص ۷۱، م ۹ و ص ۷۲، م ۱۷
 مناسک الحج، ص ۱۳۸، م ۲۸۸
 توضیح المسائل، ص ۸۲، م ۳۹۵ و ص ۸۵، با استفاده از م ۴۱۶

آیت‌الله وحید خراسانی رحمته‌الله علیه

الف) احتیاط واجب آن است که برای هر کدام از طواف و نماز طواف وضوی مستقل

بگیرد.

(ب)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض یا تطهیر پنبه: بنا بر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: در صورتی که ضرر نداشته باشد، باید به وسیله پنبه یا غیر آن از بیرون آمدن خون جلوگیری کند.

(ج) بنا بر احتیاط واجب کفایت نمی‌کند.

مناسک و استفتائات حج، ص ۲۳۴، م ۲۹۳
 توضیح المسائل، ص ۷۰، م ۴۰۰ و ص ۷۳، با استفاده از م ۴۲۱

وظیفه‌ی مستحاضه‌ی متوسطه در طواف واجب و نماز طواف

سؤال: وظیفه مستحاضه متوسطه در صورت استمرار خون برای هر یک از طواف و نماز طواف در موارد زیر چیست؟^۱

الف) غسل برای هر یک از طواف و نماز طواف
ب) وضو برای هر یک از طواف و نماز طواف

ج) اعمال قلیله (تطهیر ظاهر فرج، تعویض یا تطهیر پنبه، تحفظ)

امام خمینی رحمته الله

الف) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف غسل جداگانه‌ای انجام دهد.

ب) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.

ج)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض یا تطهیر پنبه: بنابر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: اگر خون استحاضه جریان^۲ داشته و قطع نشود، چنانچه برای او ضرر نداشته باشد باید قبل از غسل و بعد از آن به وسیله پنبه یا غیر آن از بیرون آمدن

۱ . مستحاضه بعد از انجام وظایف استحاضه باید جهت انجام طواف و نماز آن مبادرت (سرعت و بدون فاصله) انجام دهد.

۲ . خون علاوه بر استمرار، روان است و ریزش دارد.

* **یادآوری:** در صورتی که خون از پنبه به نوار بهداشتی یا لباس زیر و ... رسیده باشد باید (نوار بهداشتی، لباس و ...) را عوض کند یا آب بکشد.

خون جلوگیری کند ولی اگر همیشه خون جریان ندارد فقط باید بعد از وضو و غسل از بیرون آمدن خون جلوگیری نماید.

تحریر الوسیله، ج ۱، ص ۵۲، م ۴ و ص ۵۳، فصل فی الاستحاضه، م ۸

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۰، با استفاده از س ۷۲۷

توضیح المسائل، ص ۵۰، م ۳۹۴ و ص ۵۳، م ۴۱۵

آیت الله اراکی رحمته الله

(الف) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف غسل جداگانه ای انجام دهد.

(ب) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.

(ج)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض یا تطهیر پنبه: بنا بر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: باید از وضو و غسل به وسیله پنبه از بیرون آمدن خون جلوگیری کند.

مناسک محشی ۸۹، ص ۳۷۷، با استفاده از س ۷۲۷

العروة الوثقی، ج ۱، ص ۲۵۳، م ۱۷

توضیح المسائل، ص ۷۰ و ۷۳، م ۳۹۱ و ۴۱۲

المسائل الواضحه، ج ۱، ص ۷۲، م ۴۱۲ و ص ۷۴، با استفاده از م ۴۲۷ و ۴۲۸

آیت الله بهجت رحمته الله

(الف) یک غسل برای طواف و نماز طواف کافی است.

(ب) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.

(ج)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض یا تطهیر پنبه: بنابر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: در صورتی که ترس از ضرر نداشته باشد، باید بعد از غسل و وضو به وسیله پنبه یا غیر آن از بیرون آمدن خون جلوگیری کند.

با استفاده از استفتاء موجود در اداره پاسخ به سؤالات

وسيلة النجاة، ج ۱، ص ۸۳، الاولی، م ۲۹۱ و ص ۸۵، م ۲۹۸ و ص ۸۷، م ۳۰۳

آیتالله تبریزی رحمته الله

- الف) احتیاط (واجب) آن است که یک غسل برای طواف و نماز طواف کافی است.
- ب) احتیاط (واجب) آن است که برای هر یک از طواف و نماز طواف، وضوی مستقل بگیرد.
- ج)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض یا تطهیر پنبه: بنابر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: اگر خون استحاضه زن جریان دارد و قطع نمی شود چنانچه برای او ضرر ندارد، بنابر احتیاط لازم بعد از غسل از بیرون آمدن خون جلوگیری کند.

المسائل المنتخبة، ص ۳۷، م ۸۲

مناسک الحج، ص ۱۲۶ و ۱۲۷، م ۲۹۶

منهاج الصالحین، ج ۱، ص ۶۹ و ۷۲، م ۲۳۹ و ۲۵۱

توضیح المسائل، ص ۶۳ و ۶۶، م ۴۰۰ و ۴۲۱

آیتالله خامنه‌ای مد ظله العالی

- الف) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف غسل جداگانه‌ای انجام دهد.
- ب) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.
- ج)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض یا تطهیر پنبه: بنابر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.

- **تحفظ:** اگر خون استحاضه جریان داشته و قطع نشود، چنانچه برای او ضرر نداشته باشد باید قبل از غسل و بعد از آن به وسیله پنبه یا غیر آن از بیرون آمدن خون جلوگیری کند ولی اگر همیشه خون جریان ندارد فقط باید بعد از وضو و غسل از بیرون آمدن خون جلوگیری نماید.

مناسک محشی، ص ۳۵۰، با استفاده از س ۷۲۷

تحریر الوسیله امام خمینی علیه السلام، ج ۱، ص ۵۶، فصل فی الاستحاضه و ص ۵۸ و ۵۹، م ۸

آیت الله خونی رحمته الله علیه

- (الف) احتیاط واجب آن است که یک غسل برای طواف و نماز طواف کافی است.
- (ب) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.
- (ج)

- **تطهیر ظاهر فرج:** اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- **تعویض پنبه:** بنا بر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- **تحفظ:** در صورتی که ضرر نداشته باشد بعد از وضو و غسل به وسیله پنبه و غیر آن از بیرون آمدن خون جلوگیری کند.

توضیح المسائل، ص ۶۷ و ۶۸، م و ۴۰۰، ۴۰۱ و ۴۲۱ و ص ۷۰، م ۴۲۶

العروة الوثقی مع تعلیقه، ج ۱، ص ۲۳۵ و ۲۳۷، م ۹ و ۱۷

مناسک محشی ۸۸، ص ۳۰۷، م ۷۷۱، پاورقی ۲

مناسک الحج، ص ۱۲۷، م ۲۹۶

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

- (الف) احتیاط لازم آن است که یک غسل برای طواف و نماز طواف کافی است.
- (ب) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.
- (ج)

- **تطهیر ظاهر فرج:** اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- **تعویض پنبه:** بنا بر احتیاط مستحب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.

- تحفظ: اگر خون استحاضه جریان داشته باشد و قطع نشود چنانچه برای او ضرر ندارد باید از بیرون آمدن خون جلوگیری کند و احتیاط واجب آن است که جلوگیری از خون قبل از وضو یا غسل انجام شود.

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۰، س ۷۲۷، پاورقی ۳

العروة الوثقی مع تعلیقه، ج ۱، ص ۲۶۴ و ۲۶۷، م ۹ و ۱۷ (۸۰۳)

توضیح المسائل جامع، ج ۱، ص ۲۰۵، م ۵۹۸

مناسک حج، ص ۱۵۰، م ۲۹۶

آیتالله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

الف) بنا بر اقوی همان وظیفه قلیله است (غسل واجب نیست) ولی احتیاط مستحب آن است که اگر خون به دستمال نرسیده برای اولین نماز غسل کند و برای هر روز یک غسل کافی است و اگر خون به دستمال رسیده در صورت جمع بین نماز ظهرین و عشائین روزانه سه غسل انجام دهد.

ب) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.

ج) اگر بین طواف و نماز طواف فاصله‌ی قابل توجهی ایجاد نشود، مستحاضه می‌تواند بدون تکرار وظایف مستحاضه نماز طواف را به جا آورد ولی اگر بین طواف و نماز طواف فاصله قابل توجهی ایجاد شود باید برای هر کدام از طواف و نماز طواف وظایف مستحاضه را انجام دهد مگر این که اطمینان داشته باشد که در این فاصله خونی نیامده است.

تحفظ: اگر خون استحاضه جریان داشته باشد و قطع نشود چنانچه برای او ضرر و مشقت

شدید ندارد باید بعد از غسل و وضو تا پایان نماز از آمدن خون جلوگیری کند.

مناسک الحج، ص ۱۳۴، م ۳۸۹

توضیح المسائل، ج ۱، ص ۸۵، م ۴۰۲ و با استفاده از م ۴۰۰ و ۴۰۱ و ص ۸۸ و ۸۹، م ۴۲۱

و ص ۹۱، با استفاده از م ۴۳۶ و ۴۳۷

استفتاء موجود در اداره پاسخ به سؤالات

آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته‌الله علیه

الف) احتیاط واجب آن است که برای هر یک از طواف و نماز طواف غسل جداگانه‌ای انجام دهد.

ب) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.

ج)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض یا تطهیر پنبه: باید پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: در صورتی که خون استحاضه جریان دارد چنانچه برای او ضرر ندارد، پیش از غسل و وضو و بعد از آن (تا پایان نماز) به وسیله پنبه از بیرون آمدن خون جلوگیری کند و اگر همیشه جریان ندارد فقط باید بعد از غسل و وضو از بیرون آمدن خون جلوگیری کند.

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۰، س ۷۲۷، پاورقی ۳

توضیح المسائل، ص ۸۰، م ۴۰۰ و ص ۷۰، م ۴۲۱

استفتانات حج، ص ۱۳۹، با استفاده از س ۴۲۵ و ۴۲۶

آیت‌الله فاضل لنکرانی رحمته‌الله علیه

الف) احتیاط واجب آن است که برای هر یک یک غسل برای طواف و نماز طواف انجام دهد.

ب) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.

ج)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض یا تطهیر پنبه: بنابر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.

- تحفظ: به هر مقداری که ممکن است بعد از وضو و غسل به وسیله پنبه یا غیر آن از خروج خون جلوگیری کند.

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۹، م ۷۲۵، پاورقی ۱
 مناسک حج، ص ۱۸۲، با استفاده از ۵۴۱م و ۵۴۳
 استفتانات حج و عمره، ص ۱۵۷، س ۲۵۱
 توضیح المسائل، ص ۶۴ و ۶۷، م ۳۹۵ و ۴۱۲

آیتالله نوری همدانی رحمته الله علیه

- الف) یک غسل برای طواف و نماز طواف کافی است.
 ب) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.
 ج)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض یا تطهیر پنبه: باید پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: اگر خون استحاضه جریان داشته و قطع نشود، چنانچه برای او ضرر نداشته باشد باید قبل از غسل و بعد از آن به وسیله پنبه یا غیر آن از بیرون آمدن خون جلوگیری کند ولی اگر همیشه خون جریان ندارد فقط باید بعد از وضو و غسل از بیرون آمدن خون جلوگیری نماید.

مناسک الحج، ص ۱۳۸، م ۲۸۸
 مناسک محشی ۹۷، ص ۳۵۰، با استفاده از س ۲۲۷
 التعليقات على كتاب العروة الوثقى، ص ۷۱، م ۹ و ص ۷۲، م ۱۷
 توضیح المسائل، ص ۸۲، م ۳۹۵ و ص ۸۵، م ۴۱۶

آیتالله وحید خراسانی رحمته الله علیه

- الف) یک غسل برای طواف و نماز طواف کافی است.
 ب) احتیاط واجب آن است که برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.
 ج)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض یا تطهیر پنبه: بنا بر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: در صورتی که ضرر نداشته باشد به وسیله پنبه یا غیر آن از بیرون آمدن خون جلوگیری کند.

مناسک و استفتانات حج، ص ۲۳۴، م ۲۹۳

توضیح المسائل، ص ۷۰، م ۴۰۰ و ص ۷۳، با استفاده از م ۴۲۱

وظیفه‌ی مستحاضه‌ی کثیره در طواف واجب و نماز طواف

سؤال: وظیفه مستحاضه کثیره در صورت استمرار خون برای هر یک از طواف و نماز طواف در موارد زیر چیست؟

- الف) غسل برای هر یک از طواف و نماز طواف
- ب) وضو برای هر یک از طواف و نماز طواف
- ج) اعمال قلیله (تطهیر ظاهر فرج، تعویض یا تطهیر پنبه، تحفظ)

امام خمینی رحمته الله علیه و آیت الله خامنه‌ای رحمته الله علیه

الف) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف غسل جداگانه‌ای انجام دهد.

ب) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.

ج)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض یا تطهیر پنبه: بنا بر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: اگر خون استحاضه جریان داشته باشد و قطع نشود چنانچه برای او ضرر نداشته باشد باید پیش از غسل و بعد از آن به وسیله پنبه از بیرون آمدن خون

جلوگیری کند ولی اگر همیشه جریان ندارد فقط باید بعد از وضو و غسل از بیرون

آمدن خون جلوگیری نماید.^۱

آیت‌الله اراکی رحمته الله

(الف) برای هر یک از طواف و نماز طواف غسل جداگانه‌ای انجام دهد.

(ب) برای هر یک از طواف و نماز طواف یک وضو مستقل انجام دهد.

(ب) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.

(ج)

• تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد

• تعویض پنبه: باید پنبه را عوض کند یا آب بکشد.

• تحفظ: زن مستحاضه باید بعد از وضو و غسل به وسیله پنبه از بیرون آمدن

خون جلوگیری کند.

مناسک محشی ۸۹، ص ۳۷۷، با استفاده از س ۷۲۷

توضیح المسائل، ص ۷۰، م ۳۹۱، ص ۷۲، م ۴۱۲، ص ۷۴، با استفاده از م ۴۲۷ و ۴۲۸

آیت‌الله بهجت رحمته الله

(الف) اگر برای طواف غسل کرده، برای نماز آن غسل لازم نیست.

(ب) باید برای هر یک از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.

(ج)

• تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد

۱. امام خمینی رحمته الله: مناسک محشی، ص ۳۴۹ و ۳۵۰، س ۷۲۵ و با استفاده از ۷۲۷؛ تحریر الوسیله، ج ۱، ص ۵۲، م ۴ و

ص ۵۳، فصل فی الاستحاضه، م ۸ و توضیح المسائل، ص ۵۰ و ۵۱، م ۳۹۴ و ۳۹۶ و ص ۵۳، م ۴۱۵

آیت‌الله خامنه‌ای رحمته الله: مناسک محشی، ص ۳۴۹ و ۳۵۰، س ۷۲۵ و ۷۲۷

* **یادآوری:** در صورتی که خون از پنبه به نوار بهداشتی یا لباس زیر و ... رسیده باشد باید (نوار بهداشتی، لباس و ...) را

عوض کند یا آب بکشد.

- تعویض یا تطهیر پنبه: بنا بر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: در صورتی که ترس از ضرر نداشته باشد، باید بعد از غسل و وضو به وسیله پنبه یا غیر آن از بیرون آمدن خون جلوگیری کند.

وسيلة النجاة، ج ۱، ص ۸۳، م ۲۹۱ و ص ۸۶ و ۸۷، م ۳۰۲ (۸)

استفتاء موجود در اداره پاسخ به سؤالات دینی

آیت الله تبریزی رحمته الله علیه

الف) احتیاط (واجب) آن است که برای هر یک از طواف و نماز آن یک غسل جداگانه انجام دهد.

ب) احتیاط (واجب) آن است که برای هر یک از طواف و نماز طواف، وضوی مستقل بگیرد.
ج)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض یا تطهیر پنبه: بنا بر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: اگر خون استحاضه زن جریان دارد و قطع نمی شود چنانچه برای او ضرر ندارد، بنا بر احتیاط لازم بعد از غسل از بیرون آمدن خون جلوگیری کند.

مناسک الحج، ص ۱۲۶ و ۱۲۷، م ۲۹۶

منهاج الصالحین، ج ۱، ص ۶۹، م ۲۳۹ و ص ۷۲، م ۲۵۱

آیت الله خوئی رحمته الله علیه

- الف) برای هر یک از طواف و نماز طواف یک غسل مستقل انجام دهد.
- ب) غسل استحاضه کثیره کفایت از وضو می کند مگر این که از او حدث اصغر سر بزند در این صورت احتیاط واجب این است که وضو هم بگیرد.
- ج) تطهیر ظاهر فرج: اگر آلوده باشد، باید تطهیر شود.
- تعویض پنبه: بنا بر احتیاط واجب پنبه را عوض کرده یا آب بکشد.

تحفظ: در صورت ایمن بودن از ضرر بعد از غسل (بلافاصله) از خروج خون جلوگیری کند.

مناسک محشی، ص ۳۴۹، س ۷۲۵، پاورقی ۱

مناسک الحج، ص ۱۲۷، م ۲۹۶ و ص ۱۹۱، م ۲۹۹

المسائل المنتخبة، ص ۳۶ و ۳۷، م ۸۱ و ۸۲

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

الف) اگر خون مستمر باشد که بیرون آمدن خون از پنبه منقطع نشود یک غسل برای طواف و نماز طواف کافی است و اگر چنین نباشد و به نحوی باشد که بتواند پس از طواف با غسلی دیگر نماز را بخواند در حالی که خون بیرون زده باشد، در این صورت اگر پس از غسل و انجام طواف خون بیرون نیامده بود می تواند با همان غسل نماز را بخواند و اگر بیرون آمده بود به احتیاط واجب برای نماز دوباره غسل کند.

ب) در هر صورت در استحاضه کثیره غسل از وضو کفایت می کند.

ج)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض یا تطهیر پنبه: بنابر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: اگر خون استحاضه جریان داشته باشد و قطع نشود چنانچه برای او ضرر نداشته باشد باید از بیرون آمدن خون جلوگیری کند و احتیاط واجب آن است که جلوگیری از خروج خون قبل از وضو یا غسل انجام شود.

مناسک الحج و ملحقاتها، ص ۱۷۰، ۱۷۱ و ۱۷۲، م ۲۹۶، پاورقی ۱

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۹، س ۷۲۵، پاورقی ۱

استفتائات حج و عمره، ص ۱۹۷ و ۱۹۸، س ۴۵۸

توضیح المسائل جامع، ج ۱، م ۲۰۹، م ۶۱۳

العروة الوثقی مع تعلیقه، ج ۱، ص ۲۶۰، الثالث، پاورقی ۹۲۹ و ص ۲۶۳ و ۲۶۴، م ۹ و ۷، پاورقی ۹۴۰

آیت‌الله شبیری زنجانی رحمته‌الله علیه

الفوب) باید برای طواف علاوه بر غسل وضو هم بگیرد و بدون تأخیر طواف کند و در مورد نماز طواف، چنانچه آن را بدون فاصله قابل توجهی از طواف به جا آورده باشد لازم نیست برای آن مجدداً اعمال مستحاضه را به جا آورد و الاً باید برای نماز طواف هم وظایف مستحاضه را تکرار کند مگر در صورتی که اطمینان داشته باشد که در این فاصله خونی از وی بیرون نیامده است.

(ج)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض پنبه: باید پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: اگر خون استحاضه جریان دارد و قطع نمی‌شود چنانچه برای او ضرر و مشقت شدید ندارد باید بعد از غسل و وضو تا پایان نماز از خروج خون جلوگیری نماید.

مناسک الحج، ص ۱۳۴، م ۳۸۹

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۹، س ۷۲۵، پاورقی ۱

توضیح المسائل، ص ۸۵، م ۴۰۰ و ص ۸۸ و ۸۹، م ۴۲۱

آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته‌الله علیه

الف) برای هر کدام از طواف و نماز طواف یک غسل احتیاطاً انجام دهد و اگر فاصله بین غسل و طواف زیاد می‌شود مثل این است که نزدیک مسجدالحرام نتواند غسل کند احتیاطاً در موقع ورود به مسجدالحرام تیمم بدل از غسل نماید.

ب) غسل کفایت از وضو می‌کند.

(ج)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض پنبه: باید پنبه را عوض کرده یا آب بکشد.

- **تحفظ:** اگر خون استحاضه جریان دارد و قطع نمی‌شود چنانچه برای او ضرر ندارد باید پیش از غسل و بعد از آن به وسیله پنبه از بیرون آمدن خون جلوگیری نماید و اگر همیشه جریان ندارد فقط باید بعد از وضو و غسل از بیرون آمدن خون جلوگیری نماید.

استفتانات حج، ص ۱۳۹، با استفاده از س ۴۲۵ و ص ۱۴۰، م ۴۲۶ و ۴۲۸

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۹، با استفاده از س ۷۲۵، پاورقی ۱

توضیح المسائل، ص ۶۶ و ۷۰، م ۴۰۰ و ۴۲۱

آینالله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

الف) احتیاط واجب آن است که برای هر یک از طواف و نماز طواف غسل جداگانه‌ای انجام دهد.

ب) باید برای هر کدام از طواف و نماز طواف وضوی مستقل بگیرد.

ج)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد
- تعویض پنبه: بنا بر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: بعد از وضو و غسل تا حد امکان به وسیله پنبه یا غیر آن از بیرون آمدن خون جلوگیری کند.

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۹، س ۷۲۵، پاورقی ۱

توضیح المسائل، ص ۶۴ و ۶۷، م ۳۹۵ و ۴۱۲

آینالله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

الف) در صورتی که غسل‌های نماز واجب خود را انجام داده باشد غسل دیگری برای طواف و نماز طواف لازم نیست.

ب) احتیاط (واجب) آن است که برای هر یک از طواف و نماز طواف وضو بگیرد.

ج)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد

- تعویض پنبه: _____
- تحفظ: هر گاه خون به بیرون جریان دارد چنانچه برای او ضرر نداشته باشد باید پیش از غسل و بعد از آن به وسیله پنبه یا غیر آن از بیرون آمدن خون جلوگیری کند ولی اگر این کار مشقت زیاد دارد لازم نیست.

توضیح المسائل، ص ۷۸، م ۴۱۶

مناسک جامع حج، ص ۱۸۴، س ۶۳۳

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۹، س ۷۲۵، پاورقی ۱

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

الف) باید برای هر کدام از طواف و نماز طواف غسل جداگانه‌ای انجام دهد.
ب) غسل استحاضه کثیره کفایت از وضو می‌کند.

ج)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد.
- تعویض پنبه: باید پنبه را عوض کرده یا آب بکشد.
- تحفظ: اگر خون استحاضه کثیره جریان داشته باشد و قطع نشود چنانچه برای او ضرر ندارد باید پیش از غسل و بعد از آن به وسیله پنبه یا مانند آن از بیرون آمدن خون جلوگیری کند ولی اگر همیشه جریان ندارد فقط باید بعد از غسل از خروج خون جلوگیری کند.

توضیح المسائل، ص ۸۲ و ۸۵، م ۳۰۷ و ۴۱۶

مناسک محشی ۹۷، ص ۳۴۹، س ۷۲۵

مناسک حج، ص ۱۰۵، م ۱۸۷

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

الف) احتیاط واجب آن است که برای هر کدام از طواف و نماز طواف غسل جداگانه‌ای انجام دهد.

ب) غسل استحاضه کثیره کفایت از وضو می‌کند.

ج)

- تطهیر ظاهر فرج: اگر خون به آن رسیده، باید آب بکشد.
- تعویض پنبه: بنابر احتیاط واجب پنبه را عوض کند یا آب بکشد.
- تحفظ: اگر خون استحاضه جریان دارد و قطع نمی‌شود چنانچه برای او ضرر ندارد باید بعد از غسل از خروج خون جلوگیری کند.

توضیح المسائل، ص ۷۳، م ۴۲۱

مناسک و استفتانات حج، ص ۲۳۴، م ۲۹۳

اختبار و وجوب تحفظ مستحاضه برای نماز واجب، طواف و نماز طواف

سؤال: با وجود نوارهای جدیدی که مستحاضه داخل مهبل (مجرای رحم یا فضای فرج) قرار می‌دهد تا از خروج خون کاملاً جلوگیری کند و بدین وسیله وجوب تحفظ رعایت شود؛ با توجه به این مسأله، حکم موارد ذیل را بیان فرمائید:

- الف) ملاک در اختبار، واریسی ظاهر و خارج فضای فرج است یا باید نوار را خارج نمود؟
- ب) در صورت حکم به خروج نوار، آیا طهارت به هم خورده و باید مجدداً غسل کرد؟
- ج) آیا اختبار بین طواف و نماز طواف واجب است؟ و نیز آیا اختبار بین نماز ظهر (یا عصر) و طواف (یا نماز طواف) واجب است؟
- د) آیا مستحاضه‌ی کثیره و متوسطه با غسل صلاتی می‌تواند طواف و نماز طواف را به جا آورد؟
- و) آیا با وجود امکان غسل در نزدیکی مسجد الحرام، می‌تواند غسل را در هتلی که با حرم فاصله دارد انجام دهد؟
- ه) اگر بین اختبار و طواف یا نماز طواف (به علت طولانی شدن راه) فاصله بیفتد، آیا مجدداً اختبار واجب است؟

آیت الله بهجت رحمته الله

الف وب) در موقع نماز باید نوار را خارج کند و نوار و خود را واریسی کند و طبق انواع استحاضه عمل کند و نوارهای جدید، حکم همان پنبه را دارد که در رساله آمده.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ : در موقع نماز باید نوار را خارج کند و نوار خود را واریسی کند و طبق انواع استحاضه عمل کند و نوارهای جدید حکم همان پنبه را دارد که در رساله آمده.

ج) بله، اختیاری واجب است.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ : بله، اختیاری واجب است.

د) خیر، باید برای طواف و نماز آن باز غسل کند.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ : خیر، باید برای طواف و نماز آن باز غسل کند.

و) اگر از زمان غسل در هتل تا وقت طواف باز خونی ولو در باطن (فضای فرج) می آید باید در نزدیکی مسجد، غسل کند.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ : اگر از زمان غسل در هتل تا وقت طواف باز خونی ولو در باطن می آید باید در نزدیکی مسجد، غسل کند.

ه) با تمکن واجب است.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ : بله، با تمکن واجب است.

آیت الله تبریزی رحمته الله

الف) برای اختیاری باید نوار را خارج نمایند.

بِسْمِ تَعَالَى

برای اختیار باید نوار را خارج نماز و اتمام

(ب) با وجود خون ولو در باطن (فضای فرج) فرج باید اعمال مستحاضه انجام شود و خروج نوار موضوعیت ندارد.

بِسْمِ تَعَالَى

با وجود خون ولو در باطن فرج باید اعمال مستحاضه انجام شود و خروج نوار موضوعیت ندارد و اتمام

(ج) مستحاضه اگر احتمال تبدیل حالت خود را بدهد باید اختیار کند و اختیار قبل از نماز یا طواف در این فرض لازم است و بعد از طواف و قبل از نماز طواف هم بنا بر احتیاط واجب در فرض احتمال تبدیل حالت، اختیار واجب است.

مستحاضه اگر احتمال تبدیل حالت خود را بدهد باید اختیار کند و اختیار قبل از نماز یا طواف در این فرض لازم است و بعد از طواف و قبل از نماز طواف هم بنا بر احتیاط واجب در فرض احتمال تبدیل حالت اختیار واجب است

(د) کفایت نمی‌کند.

توضیح المسائل، ص ۶۸، با استفاده از م ۴۳۷

و- ه) اگر بتوانند در نزدیکی حرم غسل کنند که بین غسل و طواف و یا نماز طواف فاصله زیادی نشود این کار متعین (واجب) است و در فرض عدم تمکن بنا بر احتیاط واجب نزدیکی حرم تیمم هم بنمایند و در فرض احتمال تبدیل حالت هم اختیار نمایند.

اگر بتوانند در نزدیکی حرم غسل کنند که بین غسل و طواف و یا نماز طواف فاصله زیادی نشود این کار متعین است و در فرض عدم تمکن بنا بر احتیاط واجب نزدیکی حرم تیمم بنمایند و در فرض احتمال تبدیل حالت هم اختیار نمایند

آیت الله خامنه‌ای عنه العالی

(الف) ملاک در اختیار، واریسی کردن داخل فرج می‌باشد.

ملاک در اختیار، واریسی کردن داخل فرج می‌باشد

(ب)

ج) در صورت یقین به خارج نشدن خون (در فضای فرج)، اختبار لازم نیست و گرنه بنا بر احتیاط واجب اختبار و واریسی لازم است.

در صورت یقین به خارج نشدن خون، غتبا لازم نیست و اگر بنا بر احتیاط واجب
فتا روادری لازم است.

- اختبار، بعد از دخول وقت نماز و یا در زمانی که بنای طواف دارد، یا بنای خواندن نماز طواف دارد و پیش از دخول در نماز و یا طواف و نماز طواف واجب است که حالت خود را بداند تا وظیفه‌ی شرعی خود را که آیا غسل است یا می‌تواند به وضو اکتفا کند، تشخیص دهد و به وظیفه عمل کند و اگر حالت خود را می‌داند، اختبار موضوعیت ندارد و لازم نیست.

اختبار بعد از دخول وقت نماز و یا در زمانی که بنای طواف دارد،
یا بنای خواندن نماز طواف دارد و پیش از دخول در نماز و یا طواف
و نماز طواف واجب است که حالت خود را بداند تا وظیفه‌ی شرعی خود
را که آیا غسل است یا می‌تواند به وضو اکتفا کند، تشخیص دهد
و به وظیفه عمل کند و اگر حالت خود را می‌داند، اختبار موضوعیت ندارد
و لازم نیست.

دفتر
محرمات اهل بیت (ع) و اهل بیت (ع)
مشاوره و استفتاءات

د) بنا بر احتیاط واجب کفایت نمی‌کند.

توضیح المسائل، ص ۵۵، با استفاده از م ۴۳۱

و) اگر خون قطع نشود زن مستحاضه باید بعد از وضو و غسل مبادرت به عمل نماید بنا بر این اگر با رفتن به منزل نتواند به طواف و نماز طواف مبادرت کند، نزدیک مسجد الحرام غسل نماید و وضو بگیرد.

اگر خون قطع نشود زن سیمین را بر روی او وضو غسل ببارت عمل نماید یا بر این اگر با رفتن تیرک
نستازیم طواف و نماز طواف ببارت کند، نزدیک کبرالایم غسل نماید و وضو بخورد.

_____ (ه)

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

الف) باید نوار را خارج نمود.

باید نوار را خارج نمود.

_____ (ب)

ج) اگر احتمال تبدل حالت خود را می دهد باید اختیار کند.

ج: اگر احتمال تبدل حالت خود را می دهد باید با احتیاط عمل کند.

د) بنا بر احتیاط لازم کفایت نمی کند.

توضیح المسائل جامع، ج ۱، ص ۲۱۵، با استفاده از م ۶۴۱

استفتائات حج و عمره، ص ۱۹۹، س ۴۶۰

و - ه) اگر ممکن باشد قبل از فوت موالات غسل بکنند ولو نزدیکی حرم این کار متعین

است و اگر احتمال تبدل حالت بدهد اختیار واجب است.

اگر ممکن باشد قبل از فوت موالات غسل بکنند ولو نزدیکی حرم این کار متعین است و اگر احتمال
تبدل حالت بدهد اختیار واجب است.

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

الف) واریسی فضای خارج فرج کافی نیست، بلکه باید فضای داخلی هم واریسی شود.

واری فضای خارج فرج کافی نیست، بلکه باید فضای داخلی هم وارسی شود **مگر در بقیع**

ب) در صورتی که در فضای داخلی و خارجی فرج، خون نباشد تکرار وظیفه مستحاضه لازم نیست و اگر در فضای داخلی هم خون باشد تکرار وظیفه مستحاضه لازم است.

در صورتی که در فضای داخلی و خارجی فرج، خون نباشد تکرار وظیفه مستحاضه لازم نیست و اگر در فضای داخلی خون باشد تکرار وظیفه مستحاضه لازم است **مگر در بقیع**

ج) در صورتی که بین طواف و نماز طواف فاصله قابل توجهی صورت نگرفته باشد تکرار وظیفه مستحاضه همچون اختبار لازم نیست و اگر چنین فاصله‌ای بیفتد تکرار لازم است مگر آن که اطمینان داشته باشد که در این فاصله خونی نیامده است. انجام وظایف مستحاضه برای نمازهای روزانه کافی نیست، بلکه باید برای طواف یا نماز طواف هم این وظایف از جمله اختبار تکرار شود مگر اطمینان داشته باشد که در این فاصله خونی نیامده است.

باسم تعالی
در صورتی که بین طواف و نماز طواف فاصله قابل توجهی صورت نگرفته باشد تکرار وظیفه مستحاضه همچون اختبار لازم نیست و اگر چنین فاصله‌ای بیفتد تکرار لازم است مگر آن که اطمینان داشته باشد که در این فاصله خونی نیامده است. انجام وظایف مستحاضه برای نمازهای روزانه کافی نیست، بلکه باید برای طواف یا نماز طواف هم این وظایف از جمله اختبار تکرار شود مگر اطمینان داشته باشد که در این فاصله خونی نیامده است **مگر در بقیع**

د) کفایت نمی‌کند.

توضیح المسائل، ص ۹۱، با استفاده از م ۴۳۷

و- ه) بین غسل مستحاضه و طواف نباید فاصله قابل توجهی بیفتد و لذا باید در نزدیکی مسجد الحرام غسل کرد و اگر فاصله قابل توجهی بیفتد تکرار وظایف مستحاضه لازم است مگر اطمینان داشته باشد که در این فاصله خونی نیامده است.

بین غسل مستحاضه و طواف نباید فاصله قابل توجهی بیفتد و لذا باید در نزدیکی مسجد الحرام غسل کرد و اگر فاصله قابل توجهی بیفتد تکرار وظایف مستحاضه لازم است مگر اطمینان داشته باشد که در این فاصله خونی نیامده است **مگر در بقیع**

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

_____ (الف)

_____ (ب)

ج) با احتمال تغییر حالت استحاضه اختبار بین طواف و نماز، واجب و همچنین بین ظهر و عصر واجب است بلی با یقین به عدم تغییر حالت واجب نیست.

تہا قیامت حاکم است و تہا قیامت حاکم است
و تہا قیامت حاکم است و تہا قیامت حاکم است
و تہا قیامت حاکم است و تہا قیامت حاکم است

(د) نمی تواند.

تمیستوار و ہر ہمام

و- ہ) با امکان غسل در نزدیکی مسجدالحرام غسل را در هتل انجام ندهد و در نزدیکی مسجدالحرام انجام دهد.

ہذا تہا قیامت حاکم است و تہا قیامت حاکم است
و تہا قیامت حاکم است و تہا قیامت حاکم است
و تہا قیامت حاکم است و تہا قیامت حاکم است

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

(الف) ملاک در اختبار بررسی داخل مجرا است.

مدد در وقت برہمی در مجرا است .

ب) اگر داخل مجرا (فضای فرج) خون وجود داشته باشد و در حد کثیره یا متوسطه باشد حتی اگر خارج هم نشود باید غسل انجام شود. و اگر خارج شود علاوه بر غسل باید موضع نجس را هم تطہیر کند.

اگر بعضی از خون دفع نشده باشد، در حد کثیره یا متوسط باشد حتی اگر خارج نم نشود
ببرض انجام نم. و اگر خارج نم شده برض یا برض بجرام تکفیر کند.

ج) اگر احتمال بدهند که نحوه‌ی خون تغییر کرده است و وظیفه‌ی شرعی عوض شده است
باید اختیار شود و الا لازم نیست.

که اصل بر چند نخه خون تفسیر کرده است و وظیفه شرعی عوض شده است، بر اعتبار نم و الا تکفیر است.

د) بنا بر احتیاط واجب باید برای طواف و نماز آن یک غسل انجام دهد و اکتفا به اغسال
یومیه نمی شود.

بنا بر احتیاط واجب برای طواف و نماز آن یک غسل انجام دهد و اکتفا به اغسال یومیه نمی شود.

و- ه) خیر باید در نزدیکترین محل غسل کند.

خیر. باید در نزدیکترین محل غسل کند.

آیت الله مکارم شیرازی مد ظله العالی

الف و ب) معیار وضع محل (داخل واژن) است با پنبه‌های معمولی که اگر خون از آن عبور

کند و به خارج برسد ۳ غسل در شبانه روز برای نمازها واجب می شود نه بیشتر.

ج. الف: معیار وضع محل است با پنبه‌های معمولی که اگر خون از آن عبور کند به خارج برسد ۳ غسل در شبانه روز برای نمازها
واجب می شود نه بیشتر =

ج) هرگاه سه غسل خود را به جا آورد برای طوافها و نماز طواف نیازی به اختبار و غسل نیست.

ج: هرگاه سه غسل خود را به جا آورد برای طوافها و نماز طواف نیازی به اختبار غسل نیست.

د) آری می تواند ولی ما معتقدیم مستحاضه دو قسم بیشتر ندارد قلیله و کثیره و متوسطه ملحق به قلیله است.

ج: آری می تواند ولی ما معتقدیم مستحاضه دو قسم بیشتر ندارد قلیله و کثیره و متوسطه ملحق به قلیله است.

و-ه) از جواب های بالا معلوم شد.

ج: از جواب های بالا معلوم شد. به مشورت با - ۱۳۷۳/۱۲/۲۳

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه
الف) باید نوار را خارج کرد.

بسم الله الرحمن الرحیم
بدر باره اراضی حج کرد

ب) طهارت بهم می خورد و باید بر اساس این که چه نوع استحاضه ای می باشد وظیفه خود را انجام بدهد.

بسم الله الرحمن الرحیم
طهارت بهم خورد و بر اساس اینکه نوع استحاضه ای است وظیفه خود را انجام بدهد

ج) بلی واجب است.

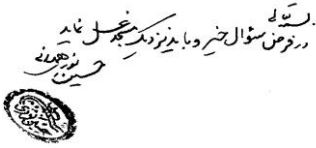

بسم الله الرحمن الرحیم
بلی در حج است

د) خیر.

و-ه) در فرض سؤال خیر و باید نزدیک مسجد غسل نماید.

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

الف) اختیبار لازم است.

ب) بله با لحاظ آلودگی موجود حسب وظیفه از نوع استحاضه عمل کند.

ج) بله اختیبار واجب است.

د) در استحاضه متوسطه باید برای طواف و نماز طواف یک غسل انجام دهد ولی در کثیره

بنابر احتیاط (واجب) برای هر یک از طواف و نماز آن غسل کند.

و) نزدیک حرم غسل کند.

استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

مناسک و استفتائات حج، ص ۲۳۴، عنوان ۵۳۰، م ۲۹۳

وظیفه مستحاضه در انجام طواف واجب با علم یا احتمال به پاک شدن در آخر وقت

سؤال: اگر مستحاضه بداند یا احتمال دهد تا آخر وقت پاک می شود، آیا باید صبر کند

طواف (واجب) و نماز طواف را در وقت پاکی انجام دهد؟

آیت الله بهجت رحمته الله علیه

اگر به وظیفه اش عمل کند یعنی غسل کند می تواند انجام دهد و تأخیر لازم نیست.

با استفاده از استفتاء موجود در اداره پاسخ به سؤالات دینی

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

صبر کردن لازم نیست.

صبر کردن لازم نیست.

آیت الله شیری زنجانی رحمته الله علیه

لازم نیست هر چند موافق احتیاط استحبابی است.

بسمتعالی

لازم نیست هر چند موافق احتیاط استحبابی است.

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

در فرض سؤال می تواند اعمال را انجام دهد و صبر کردن لازم نیست؛ و چنانچه صبر کند و

بعد از پاکی انجام دهد بهتر و موافق با احتیاط است.

در فرض سؤال می تواند اعمال را

انجام دهد و صبر کردن لازم نیست او چنانچه صبر کند

و بعد از پاکی انجام دهد بهتر و موافق با احتیاط است.

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

احتیاط آن است که صبر کنند. ولی اگر صبر کردن باعث عسر و حرج می شود می تواند

تسریع کند.

بسمتعالی

می تواند تسریع کند.

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

با عمل به وظائف استحاضه می تواند طواف و نماز طواف را انجام دهد و صبر کردن واجب

نیست.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

با عل بر وظائف استحضار می تواند طواف و نماز طواف را انجام

دهد و مبرک کردن واجب نیست. حسین آیت الله وحید خراسانی مد ظله العالی

اگر بداند تا آخر وقت پاک می شود باید صبر کند و اگر احتمال می دهد، واجب نیست صبر کند، ولی چنانچه تا آخر وقت پاک شد احتیاطاً عمل را اعاده نماید.

استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

اجیر شدن مستحاضه برای نماز و حج

سؤال: آیا مستحاضه می تواند برای نماز (واجب) و حج اجیر شود؟

آیت الله خامنه ای مد ظله العالی

با رعایت وظایف مستحاضه اشکال ندارد.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

با رعایت وظائف مستحاضه اشکال ندارد.

آیت الله سیستانی مد ظله العالی

محل اشکال است (احتیاط اجیر این است که نشود یا می تواند با رعایت شرایط، به أعلم فالاعلم که در این مسأله فتوی دارد رجوع نماید).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

محل اشکال است

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

برای حج مانعی ندارد ولی نماز را در غیر حال استحاضه انجام دهد و اگر چنین قدرتی نداشته باشد، اجاره باطل است.

بِسْمِ اللَّهِ
برای حج مانعی ندارد ولی نماز را در غیر حال استحاضه انجام
دهد و اگر چنین قدرتی نداشته باشد اجاره باطل است.

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

در صورتی که وظایف شرعی خود را انجام دهد، مانعی ندارد.

در صورتی که وظایف شرعی خود را انجام دهد،

مانعی ندارد.

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

بنابر احتیاط (واجب) اجیر نشود.

بِسْمِ اللَّهِ
بنابر احتیاط اجیر نشود.
۱۳۹۱/۱۲/۲

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

خیر، نمی تواند.

استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

تَحِيَّتِ مَسْجِدِ الْحَرَامِ

سؤال: تحیت مسجدالحرام، نماز است یا طواف کعبه؟

آیت الله بهجت رحمته الله علیه

انجام هر کدام کفایت می کند.

آیت الله تبریزی رحمته الله علیه

برای کسانی که از راه دور آمدند تحیت مسجدالحرام طواف است.

مناسک محشی ۸۸، ص ۳۰۹، ۷۷۵، پاورقی ۳

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله علیه

طواف است.

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

طواف است.

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

طواف.

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

طواف است.

مناسک محشی ۸۸، ص ۳۰۹، ۷۷۵، پاورقی ۳

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

در مرحله‌ی اول طواف است. ولی اگر کسی نخواهد طواف کند می‌تواند نماز بخواند.

در وسائل طواف است. مدارک نیز طواف است. هرگز نماز خوانده نمی شود.

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

برای مسجد الحرام نماز تحیت است که مانند سایر مساجد در خود مسجد خوانده می شود.

مناسک محشی ۸۸، ص ۳۰۹، ۷۷۵، پاورقی ۳

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

طواف است.

مناسک محشی ۸۸، ص ۳۰۹، ۷۷۵، پاورقی ۳

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

طواف است.

استفتاء دریافتی از دفتر معظم له

برداشتن سنگ از صفا و مروه و مشعرالحرام

سؤال: برداشتن سنگ از صفا و مروه و مشعرالحرام چه حکمی دارد؟ و در صورت عدم

جواز، آیا برگرداندن آن واجب است؟

امام خمینی رحمته الله علیه

از صفا و مروه جایز نیست، ولی از مشعرالحرام مانع ندارد.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۹ و ۶۱۰، ۱۳۴۷

آیت الله بهجت رحمته الله علیه

از صفا و مروه جایز نیست و در غیر این امر برداشتن موجب مفسده باشد، جایز

نیست. اگر آورده باید برگرداند.

مناسک حج و عمره، ص ۲۱۰، م ۹۰۴

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۹ و ۶۱۰، ۱۳۴۷، پاورقی ۱

آیت الله تبریزی رحمته الله علیه و آیت الله سیستانی رحمته الله علیه
مانعی ندارد.^۱

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله علیه

از صفا و مروه جایز نیست و از مشعرالحرام مانع ندارد.

مناسک حج مطابق با فتاوی‌های حضرت امام خمینی رحمته الله علیه و مقام معظم رهبری رحمته الله علیه، ص ۳۰۵، س ۱۱۸۰

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۹ و ۶۱۰، س ۱۳۴۷

آیت الله خوئی رحمته الله علیه

از مشعرالحرام مانعی ندارد.

صراط النجاة، ج ۱، ص ۵۸۷، با استفاده از س ۲۰۹۶

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

سؤال: آوردن خاک، ریگ و سنگ از عرفات، مشعرالحرام، منی، صفا و مروه و یا منطقه حرم چه حکمی دارد؟ و چنانچه از روی عمد یا جهل آورده باشد، آیا برگرداندن آن واجب است؟ برداشتن سنگی که متعلق به صفا و مروه یا مساجد یا ملک اشخاص است - بدون رضایت مالک آن - جایز نیست و از غیر آن اشکال ندارد و برگرداندن آن واجب نیست، مگر آنکه پس از برگرداندن، در این اماکن مورد استفاده قرار گیرد یا مالک آن راضی نباشد.

بسمه تعالی

برداشتن سنگی که متعلق به صفا و مروه یا مساجد یا ملک اشخاص است - بدون رضایت مالک آن - جایز نیست و از غیر آن اشکال ندارد و برگرداندن آن واجب نیست؛ مگر آنکه پس از برگرداندن، در این اماکن مورد استفاده قرار گیرد یا مالک آن راضی نباشد.

۶۶ شماره اول، ۱۳۴۶
پیشانی استفتائات
مرکز پژوهش‌های حقوقی
مجلس شورای اسلامی

۱. آیت الله تبریزی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۹ و ۶۱۰، س ۱۳۴۷، باورقی ۱

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۹ و ۶۱۰، س ۱۳۴۷، باورقی ۱

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۹ و ۶۱۰، س ۱۳۴۷، پاورقی ۱

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

از صفا و مروه جایز نیست و از غیر آن دو مانعی ندارد و در هر صورت برگرداندن لازم نیست ولی به طور کلی لازم است مومنین از این قبیل اعمال پرهیز کنند.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۹ و ۶۱۰، س ۱۳۴۷، پاورقی ۱

آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه

بیرون بردن سنگ از حرم (صفا و مروه و مشعرالحرام) ممنوع است علی الاحوط.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۹ و ۶۱۰، س ۱۳۴۷، پاورقی ۱

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

از صفا و مروه جایز نیست و از مشعرالحرام نیز احتیاط در ترک است.

مناسک جامع حج، ص ۳۹۱، س ۱۳۸۰

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

از صفا و مروه جایز نیست و اگر بردارد باید برگرداند و از مشعرالحرام مانع ندارد.

مناسک حج، ص ۲۴۲، م ۴۱۸

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

بنابر احتیاط واجب بردارد و اگر برداشت احتیاطاً آن را برگرداند.

مناسک و استفتائات حج، ص ۵۰۵، عنوان ۱۱۷۹

با استفاده از استفتاء دریافتی از دفتر معظم له

سه روز، روزه مستحبی در مدینه

سؤال: آیا استحباب سه روز، روزه مستحبی در مدینه منوره برای برآمدن حاجت، اختصاص به مسافر دارد یا شامل اهالی مدینه و کسی که قصد عشره (ده روز) دارد نیز می شود؟

آیت الله تبریزی رحمته الله

حکم مزبور اختصاص به مسافر دارد و شامل اهل مدینه نمی‌شود و در مسافر بین این که نمازش قصر باشد یا به جهت قصد اقامت ده روز، نمازش تمام باشد، فرقی نیست.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۹۷، س ۱۴۴۷

آیت الله خامنه ای رحمته الله

اختصاص به مسافر ندارد، و ذکر مسافر جهت استثناء از صوم در حال مسافر بودن است.

اختصاص به مسافر ندارد، و در زمان هجرت استثناء از صوم در حال مسافر بودن است.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۹۷، س ۱۴۴۷

آیت الله سبحانی رحمته الله

مخصوص مسافر است و فرقی بین کسی که قصد عشره کرده یا نکرده در این مسأله نیست.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۹۷، س ۱۴۴۷

آیت الله سیستانی رحمته الله

برای همه مستحب است.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۹۷، س ۱۴۴۷

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله

روزه مستحبی حاجت در مدینه منوره برای مطلق مسافر مستحب است هر چند قصد ماندن ده روز کرده باشد و استحباب آن در مورد اهالی مدینه ثابت نیست و می‌توانند این روزه را رجاءاً به جا آورند.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۹۷، س ۱۴۴۷

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله

بعید نیست اختصاص به مسافر نداشته باشد.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۹۷، س ۱۴۴۷

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

استحباب آن به قصد ورود^۱ برای غیر مسافر ثابت نیست بلی رجائاً مانعی ندارد.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۹۷، س ۱۴۴۷

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

این حکم مخصوص مسافر است و به دیگران بر اساس قانون اولی هر روزی بخواهند

می توانند به قصد حاجت روزه بگیرند.^۲

مناسک حج، ص ۷۲۷، س ۱۴۴۵

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۹۷، س ۱۴۴۷

گرفتن یک روز روزه در مدینه

سؤال: آیا مسافری که قصد اقامه ده روز ندارد می تواند در مدینه یک روز، روزه به نیت

مستحب بگیرد؟

آیات عظام: بهجت رحمته الله علیه، تبریزی رحمته الله علیه، خامنه‌ای رحمته الله علیه، سیستانی رحمته الله علیه، شبیری زنجانی رحمته الله علیه،

صافی گلپایگانی رحمته الله علیه، فاضل لنکرانی رحمته الله علیه، مکارم شیرازی رحمته الله علیه، نوری همدانی رحمته الله علیه

وحید خراسانی رحمته الله علیه :

استحباب آن ثابت نیست، بنابراین؛ نمی تواند یک روز، روزه در مدینه بگیرد.^۳

۱ . مکلف عمل را به احتمال اینکه به خدا نزدیک می کند انجام دهد.

۲ . قابل ذکر است مسافری که می تواند برای حاجت سه روز در مدینه روزه مستحبی بگیرد، می تواند در این سه روز معتکف هم بشود هر چند قصد ده روز هم نکرده باشد.

۳ . آیات عظام: امام خمینی رحمته الله علیه، اراکی رحمته الله علیه، بهجت رحمته الله علیه، خامنه‌ای رحمته الله علیه، خویی رحمته الله علیه، شبیری زنجانی رحمته الله علیه، صافی گلپایگانی رحمته الله علیه،

فاضل لنکرانی رحمته الله علیه، گلپایگانی رحمته الله علیه، مکارم شیرازی رحمته الله علیه، نوری همدانی رحمته الله علیه، وحید خراسانی رحمته الله علیه : با استفاده از استفتائات

موجود در اداره پاسخ به سؤالات دینی

نذر روزه غیر رمضان در ماه مبارک رمضان برای مسافر

سؤال: اگر شخصی ماه مبارک رمضان، هفت روز در مکه بماند، آیا می‌تواند با نذر روزه‌ی غیر رمضان بگیرد؟

آیات عظام: امام خمینی رحمته الله علیه، اراکی رحمته الله علیه، بهجت رحمته الله علیه، سیستانی رحمته الله علیه، صافی گلپایگانی رحمته الله علیه، فاضل لنکرانی رحمته الله علیه، مکارم شیرازی رحمته الله علیه، نوری همدانی رحمته الله علیه:
در ماه مبارک رمضان روزه‌ی غیر رمضان، (نذری یا غیر نذری - واجب یا مستحب) صحیح نیست.^۱

۱. امام خمینی رحمته الله علیه: العروة الوثقی، ج ۲، ص ۸، ۶م

آیت‌الله اراکی رحمته الله علیه: العروة الوثقی، ج ۲، ص ۸، ۶م

آیت‌الله بهجت رحمته الله علیه: وسیلة النجاة، ج ۱، ص ۳۰۰، (۱۰۷۸) ۳م

آیت‌الله سیستانی رحمته الله علیه: العروة الوثقی مع تعلیقه، ج ۲، ص ۴۰۹، [۲۳۶۵]، ۶م

آیات عظام: تبریزی رحمته الله علیه، خوئی رحمته الله علیه، وحید خراسانی رحمته الله علیه:

احتیاط واجب آن است که در ماه مبارک رمضان روزهی غیر رمضان، (نذری یا غیر نذری

– واجب یا مستحب) صحیح نیست.^۱

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله علیه

سؤال: اگر شخصی ماه رمضان، هفت روز در مکه بماند، آیا می‌تواند با نذر روزهی

رمضان بگیرد؟

روزه‌ی ماه مبارک رمضان در سفر حتی در فرض مذکور نیز صحیح نمی‌باشد.

بسم تعالی
روزه ماه مبارک رمضان در سفر حتی در فرض مذکور،
نیز صحیح نمی‌باشد

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

نمی‌تواند.

بسم تعالی
نمی‌تواند سید پویا انزلی
۵ ذی‌قعدة ۱۴۲۶ هـ

۱ آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه: هدایة العباد، ج ۱، ص ۲۱۶، م ۱۲۶۴

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه: استفتاء موجود در اداره پاسخ به سؤالات

آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه: العروة الوثقی، ج ۲، ص ۸، م ۶

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه: العروة الوثقی مع تعلیقات، ج ۲، ص ۹، م ۶

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه: التعلیقات علی کتاب العروة الوثقی، ص ۱۸۲، م ۶

۱. آیت الله تبریزی رحمته الله علیه: منهاج الصالحین، ج ۱، ص ۲۶۵، م ۹۷۴

آیت الله خوئی رحمته الله علیه: العروة الوثقی مع تعلیقه، ج ۲، ص ۸، م ۶، باورقی ۲

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه: منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۲۹۲، م ۹۷۴ و توضیح المسائل، ص ۲۷۶، م ۱۵۶۴

حکم نماز با قصد اقامت در مدینه و خروج هر روزه به مسجد شجره

سؤال: شخصی قصد دارد ده روز یا بیشتر در مدینه بماند و هر روز به مسجد شجره^۱ رفته و بعد از ساعتی برگردد، حکم نماز این شخص از جهت قصر و تمام در مدینه^۲ و مسجد شجره چیست؟

آیت الله بهجت رحمته الله

در صورتی که مسجد شجره خارج از حد ترخص مدینه نباشد نماز تمام است ولی اگر خارج از حد ترخص باشد، چنانچه قسمت عمده‌ی روز را در محل اقامت باشد و شب را در محل اقامت به سر برد کافی است و نمازش است.

توضیح المسائل، ص ۲۱۴، م ۱۰۸۷

استفتائات، ج ۲، ص ۴۱۷، س ۳۰۵۰

آیت الله خامنه‌ای مد ظله العالی

اگر خروج از محل اقامت به مقداری باشد که عرفاً منافات با ماندن ده روز در یک جا نداشته باشد ضرری به صحت قصد اقامت نمی‌زند، مانند این که بخواهد در این ده روز سه دفعه و هر بار در حدود پنج ساعت، به کمتر از مسافت شرعی برود و برگردد.

اجوبة الاستفتائات، ص ۱۳۴، س ۶۵۶

۱. فاصله‌ی بین مدینه و مسجد شجره کمتر از مسافت شرعی است.

۲. در خصوص تخییر در شکسته یا تمام خواندن نماز در مدینه منوره به عنوان نماز مسافر در مکه معظمه یا مدینه منوره مراجعه نمایید.

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

تمام است.

بسم تعالی
تمام است.
دفتر انتشارات ۲۰۰۷ بوی ۱۳۲

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

(با فرض اینکه خوابگاهش در محل اقامت باشد) تمام است.

تمام است.

۱۳۲۹ هجری قمری

توضیح المسائل، ص ۲۷۹، م ۱۳۴۷

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

در صورتی که مسجد شجره خارج از حد ترخص مدینه نباشد، می تواند قصد عشره کند و اگر خارج از حد ترخص است، اما رفت و برگشت او بیش از دو ساعت طول نمی کشد، ضرری به قصد عشره اش نمی زند. در غیر این دو صورت، نمی تواند قصد ده روز کند ولی اگر برای یک ماه یا بیشتر هر روز رفت و آمد کند، کثیرالسفر است.

در صورتیکه مسجد شجره خارج از حد ترخص
 مدینه نبامند، می تواند قصد عشره کند و اگر خارج
 از حد ترخص است، اما رفت و برگشت اربیش
 از دو ساعت طول نمی کشد، ضروری به قصد عشره
 نمی زند. در غیر این صورت،
 نیز می تواند قصد ده روز کند ولی اگر
 برای یک ماه یا بیشتر هر روز رفت و
 آمد کند، کثیر السفر است

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

اگر مسجد شجره از توابع مدینه محسوب می شود هر چند خارج از حد ترخص آن جا
 باشد، قصد ده روز اقامه به هم نمی خورد و نماز تمام است و اگر از توابع مدینه نباشد باید در
 تمام ده روز نماز را شکسته بخواند.

توضیح المسائل، ص ۲۶۷ و ۲۶۸، م ۱۳۳۸
 استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

در صورتی که بیشتر از دو ساعت باشد در صورتی که (در آن جا) تمام روز یا شب باشد نماز
 شکسته است و در غیر این صورت بنا بر احتیاط واجب نماز را هم تمام بخواند هم شکسته
 مگر در مدینه قدیم که می تواند نماز را تمام بخواند.

توضیح المسائل، ص ۲۴۱، م ۱۳۴۶

شرکت در نماز جماعت اهل تسنن

سؤال: با توجه به توصیه مراجع عظام مبنی بر شرکت زائرین بیت الله الحرام در نماز
 جماعت اهل تسنن در مسجد الحرام و مسجد النبی صلی الله علیه و آله و جلوگیری از وهن بر شیعه، حکم هر
 یک از موارد زیر چیست؟

الف) در صورت اقتدا به نماز جماعت اهل تسنن (غیر استداره‌ای) آیا کفایت از نماز واجب می‌کند؟

ب) بر فرض جواز اقتداء آیا اختصاص به نماز ادائی دارد یا نماز قضا را هم شامل می‌شود؟

امام خمینی رحمته الله علیه

الف) کفایت می‌کند.

_____ ب)

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۵، م ۱۳۱۳

آیت‌الله اراکی رحمته الله علیه

الف) کفایت می‌کند.

_____ ب)

استفتانات، ص ۱۲۰، س ۵

آیت‌الله بهجت رحمته الله علیه

الف و ب) با قصد فرادی و عمل به وظیفه‌ی منفرد با رعایت شرایط، می‌توانند در جماعت حضور یابند، ولی اگر امکان رعایت شرایط^۱ نماز منفرد نبود، می‌توانند در جماعت حضور یابند ولی باید نماز را اعاده نمایند.

مناسک حج و عمره، ص ۲۰۷، م ۳ (۸۸۲)

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۵، م ۱۳۱۳، پاورقی ۱

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۵۴، م ۱۳۲۶، پاورقی ۱

آیات عظام: تبریزی رحمته الله علیه، خوئی رحمته الله علیه، سیستانی رحمته الله علیه:

الف) با قصد فرادی می‌تواند در جماعت حضور یابد ولی حمد و سوره را خودش آهسته بخواند و اگر نمی‌شود به نحو حدیث نفس (در دلش) بخواند و نیازی به اعاده نیست.

ب) فرقی بین نماز اداء و قضا نیست و باید به وظیفه ذکر شده در قسمت الف عمل نماید.^۱

آیت‌الله خامنه‌ای رحمته‌الله علیه

ان شاء الله مجزی است.

(ب) قدر متیقن جواز اقتداء در نماز اداء است و صحت اقتداء در نماز قضاء محل اشکال بل منع است.

مناسک الحج، ص ۱۴۸ و ۱۴۹، م ۳

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۵، م ۱۳۱۳

با استفاده از استفتائات موجود در اداره پاسخ به سؤالات دینی

آیت‌الله سبحانی رحمته‌الله علیه

الف) کفایت می‌کند هر چند اعاده نماز واجب احتیاطاً مستحب است.

(ب)

با استفاده از استفتائات موجود در اداره پاسخ به سؤالات دینی

آیت‌الله شیرازی رحمته‌الله علیه

الف) بسیار مناسب است در نماز جماعت اهل سنت شرکت کنند. ولی در شرایط کنونی می‌بایست آن را اعاده کنند.

(ب) در فرض تقییه، اقتداء نماز قضا به جماعت اهل تسنن جایز است. ولی نمی‌توان به چنین نمازی اکتفا کرد و باید اعاده شود.

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۵، م ۱۳۱۳، پاورقی ۱

۱. آیت‌الله تبریزی رحمته‌الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۵، م ۱۳۱۳، پاورقی ۱ و مناسک محشی ۸۸، ص ۵۵۴، س ۱۳۲۶،

پاورقی ۱

آیت‌الله خوئی رحمته‌الله علیه: مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۵، م ۱۳۱۳، پاورقی ۱

آیت‌الله سیستانی رحمته‌الله علیه: ملحق مناسک حج، ص ۱۸۷ و ۱۸۸، با استفاده از س ۳۹۳ و ۳۹۴ و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۵،

م ۱۳۱۳، پاورقی ۱ و مناسک حج، ص ۵۵۴، س ۱۳۲۶، پاورقی ۱

با استفاده از استفتائات موجود در اداره پاسخ به سؤالات دینی

آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته‌الله علیه

الف) در حال ضرورت اقتداء اشکال ندارد و نماز صحیح است. و در غیر حال ضرورت شرکت در جماعات آنان اگر موجب تألیف قلوب آنها و دفع اتهام به شیعه باشد خوب است و اعاده‌ی آن لازم نیست، اگرچه (اعاده) موافق با احتیاط است و خروج از مسجد در هنگام اقامه جماعات و یا ایستادن و شرکت نکردن شایسته نیست، بلی اگر ضرورتی ایجاب کند مانعی ندارد.

ب) مختص به نماز ادا است.

استفتائات حج، ص ۲۸۰، س ۹۲۲

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۵، م ۱۳۱۳، پاورقی ۱

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۵۴، س ۱۳۲۶، پاورقی ۱

آیت‌الله فاضل لنکرانی رحمته‌الله علیه

الف) اقتدا در نمازهای ادائی به جماعت اهل سنت صحیح است و کفایت از آنها می‌کند.

ب) اختصاص به نماز ادا ندارد و شامل نماز قضا هم می‌شود.

مناسک حج، ص ۳۷۳، م ۱۰۸۴ و ۱۰۸۵

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۵، با استفاده از م ۱۳۱۳

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۵۴، س ۱۳۲۶، پاورقی ۱

آیت‌الله گلپایگانی رحمته‌الله علیه

الف) نماز با عامه در حال ضرورت اشکال ندارد و صحیح است و در غیر حال ضرورت

شرکت در جماعت آنان خوب است؛ لکن با تمکّن، نماز را با شرایط کامل اعاده کند.

ب) _____

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۵ و ۵۹۶، م ۱۳۱۳، پاورقی ۱

آیت‌الله مکارم شیرازی رحمته‌الله علیه

الف) نماز خواندن با اهل سنت و شرکت در جماعات آنها در ایام حج و مانند آن از مستحبات مؤکد و موجب تقویت صفوف مسلمین در برابر دشمنان است و حق این است که چنین نمازی کفایت از نماز واجب می‌کند و اعاده‌ی آن لازم نیست.

ب) اختصاص به نماز ادا ندارد و شامل نماز قضا هم می‌شود.

مناسک حج، ص ۱۸۹، م ۲۱

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۵، با استفاده از م ۱۳۱۳

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۵۴، س ۱۳۲۶، پاورقی ۱

آیت‌الله نوری همدانی رحمته‌الله علیه

الف) کفایت می‌کند.

ب) نماز قضا را نیز می‌توان اقتدا کرد.

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۵، م ۱۳۱۳

با استفاده از استفتائات موجود در اداره پاسخ به سؤالات دینی

آیت‌الله وحید خراسانی رحمته‌الله علیه

الف) در وقتی که در مسجدالحرام یا مسجد النبی نماز جماعت منعقد شد، مؤمنین نباید عملی که مخالف تقیه باشد انجام دهند و هر جا مصداق تقیه باشد اگر چه نسبت به فردی که انجام می‌دهد ولی باید قرائت را آهسته بخواند و اگر مصداق تقیه نباشد و حمل بر نفاق شود، اجتزاء به آن نماز محل اشکال است (احتیاطاً نمازش را دوباره بخواند).

ب) _____

مناسک واستفتائات حج، ص ۴۹۵، عنوان ۱۱۴۵

نماز جماعت استداره در مسجدالحرام

سؤال: شخصی در مسجدالحرام نماز را به نحوه استداره‌ای^۱ خوانده به طوری که مقابل امام یا سمت راست و چپ امام بوده، آیا نمازش را باید اعاده کند؟

امام خمینی رحمته الله علیه

با وضع فعلی نیاز به اعاده ندارد.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۵، س ۱۳۳۶

آیت الله اراکی رحمته الله علیه

در صورت مؤخر بودن مأوم در مواضع سجود و نزدیکتر نبودن (مأوم) به کعبه از امام به حسب دایره، نیاز به اعاده ندارد.

مناسک محشی ۹۰، ص ۶۴۷، س ۱۳۳۶، پاورقی ۳

آیت الله بهجت رحمته الله علیه

نماز جماعت به نحو استداره‌ای با حفظ شرائط جماعت (از جمله اتصال و ...) صحیح است ولی چون امام جماعت اهل تسنن است باید به وظیفه منفرد (فردی) عمل نماید و در غیر این صورت باید اعاده کند.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۵، س ۱۳۳۶، با استفاده از پاورقی ۲

آیت الله تبریزی رحمته الله علیه و آیت الله سیستانی رحمته الله علیه :

نماز جماعت به نحو استداره‌ای صحیح است ولی چون که امام جماعت اهل تسنن است باید شخص به وظیفه منفرد عمل کند یعنی قرائت را آهسته بخواند و اگر نتوانست به نحو حدیث نفس بخواند و در این صورت نمازش صحیح است و اعاده ندارد.^۲

۱. نماز جماعت استداره‌ای (دایره‌ای) همان نماز جماعت در بیت الله الحرام و در مقابل کعبه است که صفوف نمازگزاران به صورت دایره‌ای است و برخی مقابل برخی دیگر قرار می‌گیرند.

۲. آیت الله تبریزی رحمته الله علیه : صراط النجاة، ج ۴، ص ۲۸۶، س ۱۴۰۴ و مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۵، س ۱۳۳۶، پاورقی ۲

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه : مناسک الحج و ملحقاتها، ص ۳۴۳، س ۳ و مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۵، س ۱۳۳۶، پاورقی ۲

آیت الله خامنه‌ای رحمته علیه

نماز کسی که پشت سر امام یا در یکی از دو طرف او بایستد صحیح است، اما نماز کسی که در طرف دیگر کعبه مقابل امام بایستد صحیح نیست و باید اعاده کند.

مناسک حج، ص ۱۴۳، س ۲

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۵، س ۱۳۳۶، پاورقی ۲

آیت الله خوئی رحمته علیه و آیت الله وحید خراسانی رحمته علیه

استداره جایز نیست و باید با قصد فردی در نماز جماعت شرکت کند اما قرائت خودش را آهسته بخواند و اگر امکان ندارد به نحو حدیث نفس بخواند؛ در این صورت نمازش صحیح است و اعاده ندارد.^۱

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۵، س ۱۳۳۶، پاورقی ۲

آیت الله شبیری زنجانی رحمته علیه

نماز جماعت به نحو استدره‌ای مانعی ندارد ولی در حال حاضر که نماز جماعت آن‌ها شرایط لازم را ندارد باید نماز را اعاده کرد هرچند بسیار مناسب است که شیعیان در نماز جماعت عامه حاضر گردند.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۵، س ۱۳۳۶، پاورقی ۲

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته علیه

نماز جماعت به نحو استدره‌ای با اهل تسنن در حال ضرورت یا تألیف قلوب یا رفع اتهام به شیعه مانعی ندارد لکن نباید ماموم به حسب دائره بر امام مقدم باشد و احتیاط آن است که علاوه بر این، امام بر حسب دایره مقدم بر ماموم و به خانه کعبه نزدیکتر باشد بنابراین اگر امام جماعت در پشت حجر اسماعیل ایستاده باشد باید مأمومین از تمام اطراف بیت، فاصله‌ی بین حجر اسماعیل و خانه را رعایت نمایند.

استفتائات حج، ص ۲۸۰ و ۲۸۲، س ۹۲۲ و ۹۲۸

^۱ آیت الله خوئی رحمته علیه، مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۵، س ۱۳۳۶، پاورقی ۲

آیت الله وحید خراسانی رحمته علیه، مناسک و استفتائات حج، ص ۵۰۱، عنوان ۱۱۶۸

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

اگر به جهت تقیه خوانده باشد اعاده ندارد و در غیر مورد تقیه استداره جایز نیست.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۵ و ۶۰۶، س ۱۳۳۶، پاورقی ۲

آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه

نماز جماعت به نحو استداره‌ای با اهل تسنن در حال ضرورت مانعی ندارد. اگر چه احتیاط

آن است که مأوم مقدم بر امام نباشد یعنی طوری بایستند که فاصله او با کعبه با فاصله امام با

کعبه مساوی و یا بیشتر باشد.

آداب و احکام حج، ص ۳۹۵ و ۳۹۶، م ۱۰۲۴ و ۱۰۲۵

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۵، س ۱۳۳۶، پاورقی ۲

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

نمازش صحیح است و نیاز به اعاده نیست، مشروط به این که امام به حسب دایره یعنی از

جهت فاصله به کعبه از دیگران جلوتر باشد.

مناسک جامع حج، ص ۳۸۳، م ۱۳۴۶

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۵ و ۶۰۶، س ۱۳۳۶، پاورقی ۲

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

نمازش صحیح است و نیاز به اعاده نیست. مشروط به این که امام به حسب دایره یعنی از

جهت فاصله به کعبه از دیگران جلوتر باشد و در جماعت شرائط جماعت حتی الامکان رعایت

شود.

هزار و یک مسأله فقهی، ج ۱، ص ۱۱۸، س ۴۱۶

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۵ و ۶۰۶، س ۱۳۳۶، پاورقی ۲

نذر اعتکاف در مسجدین و معذور از اداء نذر

سؤال: اگر فردی نذر^۱ کند در مسجدالحرام و مسجدالنبی ﷺ معتکف^۲ شود، ولی به هر دلیل از اداء نذر معذور باشد، تکلیف او چیست؟

آیت الله بهجت رحمته الله

اگر عمل به نذر متعذر باشد، ادای نذر واجب نیست.

ربیع: اگر عمل به نذر متعذر باشد، ادای نذر واجب نیست.

آیت الله تبریزی رحمته الله

چنانچه وقت انجام نذر معین بوده و در آن وقت شرعاً معذور از دخول مسجد بوده یا قهراً معذور بوده عمل به نذر، وجوبی ندارد.

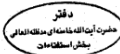
چنانچه وقت انجام نذر معین بوده در آن وقت شرعاً معذور از دخول مسجد بوده یا قهراً معذور بوده عمل به نذر وجوبی ندارد.

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله

اگر نذر مقید به زمان خاصی بوده و در آن زمان، قدرت بر انجام نداشته، تکلیفی ندارد.

اگر نذر مقید به زمان خاصی بوده و در آن زمان، قدرت بر انجام نداشته، تکلیفی ندارد.

۱. در صورتی که نذر با شرایط صحت آن منعقد شده باشد.

۲. با توجه به این که یکی از شرایط اعتکاف روزه است، باید روزه گرفتن برای او صحیح باشد.

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

اگر نذر مقید به زمان عذر بوده باطل می شود و اگر مطلق بوده در وقت امکان باید انجام

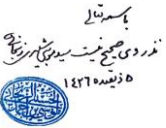
دهد.

اگر نذر مقید به زمان عذر بوده باطل می شود و اگر مطلق بوده در وقت امکان باید انجام دهد.

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

نذر وی صحیح نیست.

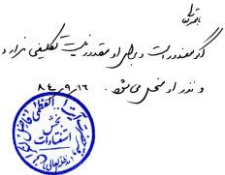
آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

اگر معذور باشد تکلیفی ندارد.

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

اگر معذور است و برای او مقدور نیست تکلیفی ندارد و نذر او منحل می شود.

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

اگر بتواند باید آن را بعداً قضا کند.

ع ۱: اگر بتواند باید آن را بعداً قضا کند

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

چنانچه شرعاً معذور باشد چیزی بر او نیست.

چنانچه شرعاً معذور باشد چیزی بر او نیست.

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

اگر نذر معین همان سال باشد بنابر احتیاط واجب در سال های بعد قضا نماید و اگر نذر

مطلق باشد در سال های دیگر انجام دهد.

استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

نماز جماعت در طبقه دوم و سوم مسجدالحرام

سؤال: آیا اقتداء به نماز جماعت در طبقه دوم و سوم مسجدالحرام، صحیح است؟

آیت الله بهجت رحمته الله علیه

با مراعات و وظیفه منفرد، مانعی ندارد.

رساله: با مراعات وظیفه منفرد، مانعی ندارد

آیت الله خامنه ای رحمته الله علیه

با فرض اتصال ولو به نظر اهل سنت، جماعت مزبور صحیح و مجزی است.

بفرض اتصال ولو به نظر اهل سنت جماعت مزبور صحیح

و مجزی است
دفتر
موسسه ایت الله العظمی فاضل
مجلس استفتاءات

آیت الله سبحانی رحمته الله علیه

در طبقه دوم اشکال ندارد.

در طبقه دوم اشکال ندارد.

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

مانعی ندارد ولی حمد و سوره را خود فرد هر چند آهسته بخواند (اگر نمی تواند آهسته بخواند به نحو حدیث نفس بخواند).

مانعی ندارد ولی حمد و سوره را خود فرد هر چند آهسته بخواند.

ملحق مناسک حج، ص ۱۸۷ و ۱۸۸، با استفاده از س ۳۹۳ و ۳۹۴

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۵، ۱۳۱۳ م، پاورقی ۱

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

از جهت تفاوت در طبقه صحیح است لکن از جهت اقتدا به اهل سنت (هر چند شرکت در جماعت آنان مورد سفارش است) به آن اکتفا نشود.

بسمه تعالی

از جهت تفاوت در طبقه صحیح است لکن از جهت اقتدا به اهل سنت
(هر چند شرکت در جماعت آنان مورد سفارش است) بر آن اکتفا نشود.

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

در موردی که مندوحه^۱ نباشد و وظیفه حتمی شرکت در جماعت باشد، اشکال ندارد. توضیح این که نماز جماعت از جهت مذکوره اشکالی ندارد.

بسم الله الرحمن الرحیم - در موردی که مندوحه نباشد و وظیفه حتمی
شرکت در جماعت باشد، اشکال ندارد. توضیح اینکه نماز جماعت
از جهت مذکوره اشکالی ندارد. والله العالم

۱. مکلف در هیچ شرایطی توان انجام دادن آن عمل را به طور صحیح و با حفظ شرایط در مکان یا زمان دیگری نداشتند.
باشد.

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

در حال اختیار صحیح نیست. اما اگر هنگام نماز بالا باشد و امکان پایین آمدن او نباشد مانعی ندارد.

سؤال در حل ختیر صحیح نیست. اما اگر هنگام نماز بالا باشد و امکان
پایین آمدن او نباشد مانعی ندارد
۸۵/۱۴۷

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

با رعایت اتصال صفوف اشکالی ندارد.

با رعایت اتصال صفوف اشکالی ندارد

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

در فرض سؤال اشکال ندارد.

در فرض سؤال اشکال ندارد

۱۳۸۶/۱/۲۹
سید مرتضی

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

خیر، اقتداء به نماز جماعت آن‌ها صحیح نیست (باید نماز را فرادی بخواند).

استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

نماز مسافر در مکه و مدینه

سؤال: مسافری که قصد اقامت نکرده نمازش در مکان‌های زیر قصر است یا تمام*؟

(الف) مسجد الحرام و مسجد النبی صلی الله علیه و آله (قسمت‌های قدیم و توسعه یافته^۱)

(ب) شهر مکه معظمه و مدینه منوره (قسمت‌های قدیم و توسعه یافته)

* یادآوری: روزه در موارد تخییر به نماز ملحق نمی‌شود؛ بنابراین مادامی که در آن مکان‌ها قصد اقامت نکند، روزه صحیح نیست مگر سه روز روزه‌ی مستحبی در مدینه (جهت اطلاع از حکم آن به عنوان سه روز روزه مستحبی در مدینه مراجعه شود).

۱. قسمت‌هایی که اول جزء مسجد نبوده و بعد به مسجد اضافه شده است.

امام خمینی رحمته الله

(الف) بین شکسته یا تمام خواندن مخیر است، بلکه تمام خواندن افضل است و احتیاط مستحب آن است در قسمت‌های اضافه شده قصر بخواند.

(ب) احتیاط واجب آن است در شهر مکه و مدینه (قدیم یا توسعه یافته) نمازش را شکسته بخواند.

تحریر الوسیله، ج ۱، ص ۲۶۴، با استفاده از م ۸

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۷، م ۱۳۱۶

آیت الله اراکی رحمته الله

(الف) در قسمت‌های قدیم مسجد الحرام و مسجد النبی صلی الله علیه و آله بین شکسته و تمام خواندن مخیر است، ولی در قسمت‌های اضافه شده به مسجدین، احتیاط واجب آن است که شکسته بخواند.

(ب) حکم مسافر را دارد (در کل شهر مکه و مدینه قصر بخواند).

توضیح المسائل، ص ۲۴۷، از م ۱۳۴۹

آیت الله بهجت رحمته الله

(الف) در قسمت‌های قدیم مسجد الحرام و مسجد النبی صلی الله علیه و آله بین شکسته یا تمام خواندن مخیر است و احتیاط (مستحب) در این است که نماز را شکسته بخواند، ولی در قسمت‌های توسعه یافته احتیاط واجب آن است که شکسته بخواند.

(ب) حکم مسافر را دارد (در کل شهر مکه و مدینه قصر بخواند).

توضیح المسائل، ص ۲۱۶ و ۲۱۷، م ۱۱۰۲ و با استفاده از م ۱۱۰۳

وسيلة النجاة، ج ۱، ص ۲۸۲، م ۸

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۷، م ۱۳۱۶، پاورقی ۱

آیت الله تبریزی رحمته الله

(الف) در مسجد الحرام و مسجد النبی صلی الله علیه و آله بین شکسته یا تمام خواندن مخیر است، بلکه تمام

خواندن افضل است و احتیاط مستحب آن است که قصر بخواند.

ب) شهر مکه و مدینه قدیم ملحق به مسجدین می شود (در قسمت های قدیم بین شکسته یا تمام خواندن مخیر است).

توضیح المسائل، ص ۲۲۵، با استفاده از م ۱۳۶۵

منهاج الصالحین، ج ۱، ص ۲۵۷، م ۹۵۲

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۷، با استفاده از م ۱۳۱۶، پاورقی ۱

آیت الله خامنه ای علیه السلام

الف و ب) مسافر در تمام شهر مکه و مدینه مخیر است نماز را شکسته یا تمام بخواند لکن احوط در این مسأله اکتفا به محدوده ی مکه و مدینه ی قدیم، بلکه اکتفا به مسجدین شریفین است.

مناسک حج مطابق با فتاوی امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری علیه السلام، ص ۳۳۳، م ۱۰۰

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۷، م ۱۳۱۶، پاورقی ۱

آیت الله خوئی علیه السلام

الف) بین شکسته یا تمام خواندن مخیر است، بلکه تمام خواندن افضل است و احتیاط مستحب آن است در قسمت های اضافه شده قصر بخواند.

ب) شهر مکه و مدینه قدیم ملحق به مسجد الحرام و مسجد النبی صلی الله علیه و آله می شود.

صراط النجاة، ج ۱، ص ۲۶۶، س ۹۴۰

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۷، م ۱۳۱۶، پاورقی ۱

آیت الله سیستانی علیه السلام

الف و ب) در تمام شهر مکه معظمه و مدینه منوره بین شکسته یا تمام خواندن مخیر است. بلکه تمام خواندن افضل است و احتیاط مستحب آن است که شکسته بخواند. و اختصاص به مسجد الحرام و مسجد النبی صلی الله علیه و آله ندارد.

منهاج الصالحین، ج ۱، ص ۲۳۹ و ۲۴۷، م ۹۴۹ و ۹۵۲

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۷، م ۱۳۱۶، پاورقی ۱

آیت‌الله شبیری زنجانی رحمته‌الله علیه

الف و ب) بنابر اقوی، تخییر در هیچ یک از اماکن اربعه، ثابت نیست و نسبت به این اماکن، سفارش اکید به قصد اقامت کردن شده است پس اگر شرایط قصد اقامه، محقق نباشد - حتی در قسمت قدیمی مسجدالحرام و مسجدالنبی صلی‌الله علیه و آله - باید نماز را شکسته بخواند.

توضیح المسائل، ص ۲۸۳، م ۱۳۶۵

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۷، م ۱۳۱۶، پاورقی ۱

آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته‌الله علیه و آیت‌الله گلپایگانی رحمته‌الله علیه

الف) بین شکسته یا تمام خواندن مخیر است، بلکه تمام خواندن افضل است.

ب) کل شهر مکه و مدینه ملحق به مسجدالحرام و مسجدالنبی صلی‌الله علیه و آله می‌شود.

آیت‌الله فاضل لنکرانی رحمته‌الله علیه

الف) بین شکسته یا تمام خواندن مخیر است، بلکه تمام خواندن افضل است و احتیاط

مستحب آن است در قسمت‌های اضافه شده قصر بخواند.

ب) کل شهر مکه و مدینه ملحق به مسجدالحرام و مسجدالنبی صلی‌الله علیه و آله می‌شود.

احکام الواضحه، ص ۲۴۳، م ۹۹۴

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۷، م ۱۳۱۶، پاورقی ۱

۱. آیت الله صافی گلپایگانی رحمته‌الله علیه: توضیح المسائل، ص ۲۷۳، م ۱۳۶۵؛ هدایة العباد، ج ۱، ص ۲۰۳، م ۱۱۸۷ و مناسک

محشی ۹۷، ص ۵۹۷، م ۱۳۱۶، پاورقی ۱

آیت الله گلپایگانی رحمته‌الله علیه: توضیح المسائل، ص ۲۳۷، م ۱۳۶۵؛ هدایة العباد، ج ۱، ص ۲۴۰، م ۱۱۸۷ و مناسک

محشی ۹۷، ص ۵۹۷، م ۱۳۱۶، پاورقی ۱

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه و آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

الف و ب) در کل دو شهر مکه و مدینه نماز را تمام بخواند و اختصاص به مسجدالحرام و مسجدالنبی صلی الله علیه و آله ندارد^۱.

العروة الوثقی مع تعلیقات، ج ۱، ص ۸۱۷، م ۱۱۱، پاورقی ۹
مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۷، م ۱۳۱۶، پاورقی ۱

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

الف و ب) مسافر در شهر مکه ی قدیم (که از عقبه مدینین تا ذی طوی و مدینه ی زمان حضرت رسول صلی الله علیه و آله) در شکسته یا تمام خواندن مخیر است و در مسجدالحرام و مسجدالنبی صلی الله علیه و آله (اصلی) تمام خواندن افضل است و هر چند احتیاط مستحب آن است که نماز خارج از مسجدالحرام و مسجدالنبی صلی الله علیه و آله (اصلی) و ملحقات آن دو مسجد بعد از زمان ائمه علیهم السلام شکسته است.

توضیح المسائل، ص ۲۴۴، م ۱۳۶۴
مناسک و استفتانات حج، ص ۴۹۵، م ۱۳۱۶

نماز در هواپیما

سؤال: با توجه به این که نماز در هواپیما معمولاً مانع استقرار و طمأنینه نیست، اگر اشخاصی که هنگام نماز در هواپیما هستند علم یا احتمال می دهند قبل از اتمام وقت نماز به مقصد می رسند و می توانند نماز را پس از پیاده شدن از هواپیما بخوانند، آیا نماز در هواپیما با رعایت شرایط آن مانند قبله، رکوع و ... کفایت می کند یا باید تأخیر بیندازد؟ در صورتی که نماز را در آن حال خوانده باشند و پیش از اتمام وقت نماز پیاده شوند؛ آیا اعاده نماز لازم است؟

۱. آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه: العروة الوثقی مع تعلیقات، ج ۱، ص ۸۱۷، م ۱۱۱، پاورقی ۹ و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۷، م ۱۳۱۶، پاورقی ۱

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه: توضیح المسائل، ص ۲۷۱، م ۱۳۶۵ و مناسک محشی ۹۷، ص ۵۹۷، م ۱۳۱۶، پاورقی ۱

آیت الله بهجت رحمته الله

جایز است و کفایت می‌کند (نیازی به اعاده نیست) اگرچه احتیاط مستحب آن است که برای به دست آوردن استقرار کامل نماز را به تأخیر بیندازند.

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۶۱، س ۱۳۴۱، پاورقی ۱

آیت الله تبریزی رحمته الله

چنانچه احتمال بدهد تا آخر وقت، هواپیما به زمین نمی‌نشیند، می‌تواند در هواپیما نماز بخواند و اگر پیش از اتمام وقت، هواپیما به زمین نشست، نمازشان را اعاده کنند.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۸۳، س ۱۴۳۵

آیت الله خامنه ای مد ظله العالی

با تمکن از استقرار و استقبال قبله، نماز صحیح و مجزی است، بلکه جهت درک فضیلت اول وقت افضل است.

بائین از استقرار استقبال قبله، بلامه جهت در فضیلت اول وقت

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۸۳، س ۱۴۳۵

آیت الله سبحانی مد ظله العالی

الف) نداند که قبل از گذشتن وقت (نماز)، هواپیما به زمین می‌نشیند، باید نماز را به تأخیر بیندازد.

ب) بداند بعد از گذشتن وقت، هواپیما به زمین می‌نشیند نماز در هواپیما مجزی است و اعاده لازم نیست.

ج) در غیر دو صورت (الف و ب ندانستن یا احتمال) نماز را در هواپیما بخواند و اگر پس از پیاده شدن وقت باقی باشد، احتیاطاً اعاده کند.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۸۳ و ۶۸۴، س ۱۴۳۵

آیت الله سیستانی رحمته الله علیه

در فرض مذکور نماز در هواپیما کافی است (نیازی به اعاده نیست).

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۸۳ و ۶۸۴، س ۱۴۳۵

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه

نماز در هواپیما در وقتی که تکان ندارد با رعایت سایر شرایط مثل رعایت قبله کافی است

و در این فرض نیازی به اعاده نماز نیست.

بسمه تعالی

نماز در هواپیما در وقتی که تکان ندارد با رعایت
سایر شرایط مثل رعایت قبله کافی است
و در این فرض نیازی به اعاده نماز نیست.

آیت الله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

در صورت علم باید تاخیر نماید و در صورت احتمال احتیاط (واجب) آن است که بخواند

و چنانچه قبل از گذشتن وقت به مقصد رسید، اعاده کند.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۸۳ و ۶۸۴، س ۱۴۳۵

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

در وسعت وقت تأخیر بیندازند و اگر به واسطه تنگی وقت ناچار باشند، نماز بخوانند باید

به قدری که ممکن است رعایت شرایط را بنمایند و در این صورت اعاده لازم نیست.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۸۳ و ۶۸۴، س ۱۴۳۵

آیت الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

چنین نمازی صحیح است و اعاده ندارد.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۸۳ و ۶۸۴، س ۱۴۳۵

آیت الله نوری همدانی رحمته الله علیه

اگر حرکت در هواپیما طوری باشد که بگویند نمازگزار دارای آرامش و سکون است نمازش صحیح است و اعاده لازم نیست ولی سائر شرایط مانند قبله باید رعایت شود و اعاده لازم نیست.

بِسْمِ اللَّهِ

اگر در هواپیما طوری باشد که بگویند نمازگزار دارای آرامش و سکون است نمازش صحیح است و اعاده لازم نیست ولی سائر شرایط مانند قبله باید رعایت شود و اعاده لازم نیست.

حسین مهرزاد
۱۶/۹/۱۱

تقدّم و تأخّر سجده بر فرش و لباس از جنس کتاب و... در حال تقیه

سؤال: حکم سجده در مسجد النبی صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و سایر مساجد مدینه منوره و مکه معظمه (نماز

جماعت یا فردی) در موارد زیر چگونه است؟

الف) سجده بر فرش در صورت تقیه

ب) بر فرض جواز سجده بر فرش در صورتی که شخص بتواند بر لباس خود که از جنس پنبه و کتان است بدون مانعی سجده کند، آیا سجده بر فرش مجزی است؟

امام خمینی رحمته الله علیه

الف) مانع ندارد؛ گذاشتن مهر جایز نیست و لازم نیست در جایی که سنگ است نماز بخوانند.

ب) _____

آیت الله اراکی رحمته الله علیه

(الف) می توان سجده کرد و اعاده لازم نیست.

(ب) _____

استفتائات، ص ۱۲۰، س ۸ و ۹، ص ۱۲۱، با استفاده از س ۹

آیت الله بهجت رحمته الله علیه

(الف) سجده کردن بر فرش در موارد ناچار و ضرورت تقیه در حین عمل جایز است؛ بلکه در این حال سجده کردن بر مهر و کاغذ و امثال آن در مساجد مکه‌ی معظمه و مدینه منوره اگر انگشت نما شدن و وهن به مؤمنین باشد، جایز نیست و اگر می تواند در جای دیگر یا وقت دیگر عمل را بدون تقیه انجام دهد بنا بر احوط آن را انتخاب کند.

(ب) باید ترتیب را مراعات کند. (وسیله، مسأله ۶۶۳)

باید ترتیب را مراعات کند.

(حصید س ۶۶۳)

مناسک حج و عمره، ص ۲۰۷ و ۲۰۸ م (۸۸۶) ۷

آیت الله تبریزی رحمته الله علیه

(الف) مانع ندارد و گذاشتن مهر جایز نیست. و در صورت تمکن لازم است در جایی که سنگ است نماز بخواند.

(ب) چنانچه با رعایت تقیه بتواند بر لباسش سجده کند، باید بر لباس مذکور سجده نماید.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۴، م ۱۳۳۴، پاورقی ۱ و ص ۶۰۵، م ۱۳۳۵، پاورقی ۱

و ص ۶۰۶، س ۱۳۳۷، پاورقی ۱

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۵۶، م ۱۳۳۱، پاورقی ۱

آیت الله خامنه‌ای رحمته الله علیه

(الف) در صورت امکان باید جایی بیابد که بتواند در آنجا بر سنگ فرش یا حصیر و امثال آن، سجده کند، لکن اگر تقیه و حفظ وحدت ایجاب نماید که بر فرش سجده کند، نمازش صحیح و مجزی است.

برضا

در صورت امکان باید جایی بیابد که بتواند در آنجا بر سنگش سجده کند، لکن اگر تقیه و حفظ وحدت ایجاب نماید که بر فرش سجده کند، نمازش صحیح و مجزی است.

(ب) لباس تقدّم بر فرش ندارد اگر چه از کتان یا پنبه باشد.

مناسک حج بانوان، ص ۲۲۴، م ۴۶۶، پاورقی ۲

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۵۵، م ۱۳۲۹، پاورقی ۳ و م ۱۳۳۹، پاورقی ۴

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۵۶، م ۱۳۳۱، پاورقی ۱

آیتالله خویی رحمته الله علیه

(الف) با وجود مکان سنگ فرش در مسجد باید به آن جا برود. اگر در آن مکان (غیر سنگ

فرش)، تمکّن از سجود بر آنچه سجده بر آن جایز است، ندارد (مثل روضة النبی صلی الله علیه و آله)، سجده صحیح است.

(ب) _____

مناسک محشی ۹۷، ص ۵۱۵، م ۱۳۳۴، پاورقی ۲ و ص ۵۱۶، س ۱۳۳۵، پاورقی ۱

آیتالله سیستانی رحمته الله علیه

(الف) با وجود مکان سنگ فرش در مسجد باید به آن جا برود در غیر این صورت اگر تقیّه

اقتضا کند و در همان جا مایصح السجود علیه نباشد، سجده صحیح است ولی اگر امکان نداشت (مثل روضة النبی صلی الله علیه و آله)، لازم نیست از آنجا به جای دیگر منتقل شود.

(ب) در فرض مذکور مجزی است.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۴، ۶۰۵ و ۶۰۶، م ۱۳۳۴، پاورقی ۱، س ۱۳۳۵، پاورقی ۱، س ۱۳۳۷، پاورقی ۱

ملحق مناسک حج، ص ۱۸۹ و ۱۹۰، س ۳۹۸ و ۳۹۹

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۵۶، م ۱۳۳۱، پاورقی ۱

آیتالله صافی گلپایگانی رحمته الله علیه

(الف) اگر نماز را به جماعت می خواند سجده بر فرش در مواردی که به خاطر تقیّه ضرورت

داشته باشد، مانع ندارد و اگر نماز را فرادی می خواند و ضرورتی نباشد نباید به فرش سجده کند.

(ب) در فرض سؤال، باید بر لباس خود سجده کند.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۴، م ۱۳۳۴، پاورقی ۱

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۵۶، م ۱۳۳۱، پاورقی ۱

آیت‌الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

الف) اگر مخالف تقیّه نباشد موجب هتک و انگشت نما شدن نشود باید در محلی که بتواند پیشانی او در محل سجده بر سنگ‌های مسجد قرار گیرد سجده نماید یا در منزل با رعایت شرایط معتبره نماز بخواند، مگر تقیّه اقتضای غیر آن را داشته باشد.

ب) در فرض سؤال، باید به لباسش سجده کند و سجده بر فرش و مواد پلاستیکی مجزی نیست.

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۴، م ۱۳۳۴، پاورقی ۱ و ص ۶۰۶، م ۱۳۳۷، پاورقی ۱

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۵۶، م ۱۳۳۱، پاورقی ۱

آیت‌الله گلپایگانی رحمته الله علیه

الف) اگر نماز را به جماعت می‌خواند سجده روی فرش‌های مسجد در مواردی که بخاطر تقیّه ضرورت دارد مانع ندارد.

ب) اگر فرادی می‌خواند و ضرورتی نباشد نباید به فرش سجده کند.

مناسک محشی، ص ۶۰۴، م ۱۳۳۴ و ۱۳۳۵، پاورقی ۱ و ص ۶۰۶، م ۱۳۳۷، پاورقی ۱

آیت‌الله مکارم شیرازی رحمته الله علیه

الف) می‌توان برای سجده مهر نگذاشت ولی در مواردی که می‌توان به سهولت، از سنگ‌های خود مسجد استفاده کرد از آنها استفاده کنید.

ب) سجده بر پنبه و کتان در فرض سؤال، اولویت دارد.

استفتائات جدید، ج ۲، ص ۲۱۲، س ۶۵۱

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۴، م ۱۳۳۴، پاورقی ۱ و ص ۶۰۶، م ۱۳۳۷، پاورقی ۱

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۵۶، م ۱۳۳۱، پاورقی ۱

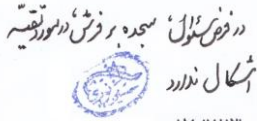

آیت‌الله نوری همدانی رحمته‌الله علیه

الف) در مسجد النبی سجده کردن روی فرشهای مسجد مانع ندارد، و لازم نیست در جائی

که سنگ است نماز بخواند.

ب) سجده بر فرش در مورد تقیه اشکال ندارد.

مناسک حج، ص ۲۳۶، م ۴۰۵ و ۴۰۶ و ص ۲۳۷، م ۴۰۸

مناسک محشی ۹۷، ص ۶۰۴، م ۱۳۳۴ و ص ۶۰۶، م ۱۳۳۷، باورقی ۱

آیت‌الله وحید خراسانی رحمته‌الله علیه

الف: اگر تقیه واقعی نباشد، نمی‌تواند سجده بر غیر ما یصح السجود علیه کند و اگر تقیه واقعی

باشد سجده اشکال ندارد و در صورتی که فرادی نماز می‌خواند باید به جایی که سجده بر آن

صحیح است (سنگفرش) نماز بخواند، و کار خلاف تقیه هم نکند.

مناسک و استفتانات حج، ص ۴۹۵، با استفاده از عنوان ۱۱۴۵

استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

ب) عدم مندوحه^۱ در مکان تقیه معتبر است و اگر بتواند تقیه را ترک کند و به مخالف نشان

دهد که با او مخالفت نمی‌کند، تقیه مشروع نیست و نباید به مکانی رود که تقیه لازم است. در

فرض تحقق موضوع تقیه، احتیاط واجب این است که برای سجده پنبه و کتان را بر پشم و

کرک مقدم دارد اگر ممکن است.

مناسک و استفتانات حج، ص ۵۰۱، عنوان ۱۱۶۷

۱ . مکلف در هیچ شرایطی توان انجام دادن آن عمل را به طور صحیح و با حفظ شرایط در مکان یا زمان دیگری نداشته

ختم قرآن در مکه

سؤال: یکی از مستحبات مکه، تلاوت قرآن و ختم آن است، آیا برای کسی که اعمال حج به جا می‌آورد و در روز عرفه و ایام تشریق، تلاوت قرآن را در عرفات و مشعر و منی ادامه می‌دهد، همان استحباب وجود دارد، یا خصوص شهر مکه است؟

آیات عظام: بهجت رحمته، تبریزی رحمته، سیستانی رحمته، صافی گلپایگانی رحمته، مکارم شیرازی رحمته، نوری همدانی رحمته

استحباب دارد ولی حکم ختم در مکه را ندارد.^۱

آیت‌الله خامنه‌ای رحمته

اختصاص به شهر مکه دارد.

اختصاص به مکه دارد

دفتر
حضرت آیت‌الله خامنه‌ای مد ظله العالی
بخش استفتاءات

۱. آیت‌الله بهجت رحمته: مناسک محشی ۸۸، ص ۵۳۲ و ۵۳۳ م. ۱۲۹۰، پاورقی ۱

آیت‌الله تبریزی رحمته: مناسک محشی ۸۸، ص ۵۳۲ و ۵۳۳ م. ۱۲۹۰، پاورقی ۱

آیت‌الله سیستانی رحمته: مناسک محشی ۸۸، ص ۵۳۲ و ۵۳۳ م. ۱۲۹۰، پاورقی ۱

آیت‌الله صافی گلپایگانی رحمته: مناسک محشی ۸۸، ص ۵۳۲ و ۵۳۳ م. ۱۲۹۰، پاورقی ۱

آیت‌الله مکارم شیرازی رحمته: مناسک محشی ۸۸، ص ۵۳۲ و ۵۳۳ م. ۱۲۹۰، پاورقی ۱

آیت‌الله نوری همدانی رحمته: مناسک محشی ۸۸، ص ۵۳۲ و ۵۳۳ م. ۱۲۹۰، پاورقی ۱

آیت الله شبیری زنجانی رحمته الله علیه
 خصوص شهر مکه مراد است.

آیت الله فاضل لنکرانی رحمته الله علیه

خیر. حکم تلاوت (و ختم) قرآن در مکه را ندارد. (ولی استحباب دارد)

خیر. حکم تلاوت قرآن در مکه ضرر.

مناسک محشی ۸۸، ص ۵۳۲ و ۵۳۳، م. ۱۲۹۰، پاورقی ۱

آیت الله وحید خراسانی رحمته الله علیه

خواندن و ختم قرآن از آداب خاص مکه معظمه است. ولی اصل استحباب و فضیلت

خواندن و ختم قرآن به طور عام در زمانها و مکانهای دیگر هم ثابت است.

استفتاء شفاهی از دفتر معظم له

وضو با آب زمزم

سؤال: وضو گرفتن با آب زمزم که مخصوص نوشیدن است، چه حکمی دارد؟

آیت الله تبریزی رحمته الله علیه

وضو با آبهایی که مخصوص شرب است جایز نیست.

صراط النجاه، ج ۴، ص ۲۸۶، با استفاده از س ۱۴۰۳

آیت الله خامنه‌ای رحمته علیه

در صحت آن اشکال است باید احتیاط را رعایت کند و مباح بودن آب وضو را احراز نماید.

مناسک حج، مطابق با فتاوی مقام معظم رهبری، ص ۱۶۵، س ۵۴

آیت الله سیستانی رحمته علیه

جایز نیست. ولی چنانچه قبلاً نمی دانسته و وضو گرفته اند اعمالشان باطل نیست.

استفتانات حج عمره، ص ۳۰۶، م ۷۳۳

آیت الله شبیری رحمته علیه

وضو از آب زمزم اشکالی ندارد ولی وضو از کلمن‌هایی که مخصوص نوشیدن آب است جایز نیست.

بِسْمِ اللَّهِ
وضو از آب زمزم اشکالی ندارد ولی وضو از کلمن‌هایی
که مخصوص نوشیدن آب است جایز نیست.

آیت الله مکارم شیرازی رحمته علیه

احتیاط در ترک آن است مگر اینکه مسئولان اجازه دهند.

احتیاط در ترک آن است مگر اینکه مسئولان
اجازه دهند

آیت الله نوری همدانی رحمته علیه (دام ظلّه)

نظر متصدیان را رعایت کند.

بِسْمِ اللَّهِ
نظر متصدیان را رعایت کند. حسین بن محمد
رحمته علیه

آیت الله وحید خراسانی رحمته علیه

این کار استعمال آب است در غیر جهتی که برای آن اختصاص داده شده و بنابر احتیاط واجب ترک شود. وضو گرفتن با آب‌هایی که مخصوص نوشیدن است، بنابر احتیاط (واجب) جایز نیست.

مناسک و استفتانات حج، ص ۵۱۳، عنوان ۱۲۰۵

جزوه دریافتی از دفتر، ص ۶۴، س ۲۴۵

فهرست منابع

امام خمینی (ره)

استفتائات، انتشارات اسلامی، پنجم، ۱۳۸۰ هـ. ش، ج ۲ و ۳

العروة الوثقی، نشر اسماعیلیان، ششم، ۱۳۸۳ هـ. ش، ج ۱ و ۲

تحریر الوسیله، مؤسسه اسماعیلیان، سوم، ۱۴۰۸ هـ. ق، ج ۱ و ۲

توضیح المسائل، نشر انتشارات اسلامی، دهم، ۱۳۸۳ هـ. ش

مناسک حج مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی (ره) با حواشی مراجع معظم تقلید، نشر مشعر، سوم، بهار ۱۳۸۴ هـ. ش

آیت الله اراکی (ره)

استفتائات، نشر معروف، اول، ۱۳۷۳ هـ. ش

العروة الوثقی، نشر اسماعیلیان، ششم، ۱۳۸۳ هـ. ش، ج ۱ و ۲

توضیح المسائل، نشر دفتر تبلیغات حوزه علمیه، ۱۳۷۲ هـ. ش

زبدة الاحکام، نشر مکتب الاعلام الاسلامی، سوم، ۱۳۷۳ هـ. ش

مناسک حج مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی (ره) با حواشی مراجع معظم تقلید، نشر مشعر، سوم، بهار ۱۳۸۴ هـ. ش

مسائل الواضحه، نشر الاعلام الاسلامی، اول، ۱۴۱۴ هـ. ق، ج ۲

آیت الله بهجت (ره)

استفتائات از محضر حضرت آیت الله بهجت (ره)، نشر دفتر معظم، اول، ۱۳۸۶، ج ۱

توضیح المسائل، نشر دفتر معظم له، پنجاه و دوم، ۱۳۸۴ هـ. ش

جامع المسائل، نشر شفق، اول، ۱۳۸۴ هـ. ش، ج ۲

مناسک حج مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی (ره) با حواشی مراجع معظم تقلید، نشر مشعر، سوم، بهار ۱۳۸۴ هـ. ش

مناسک حج و عمره، نشر دفتر معظم له، دوم، ۱۳۸۳ هـ. ش

مناسک محشی امام (ره)، چاپ مشعر، ۱۳۸۴ هـ. ش

مناسک الحج، چاپ امیر، اول، ۱۴۱۷ هـ. ق

مناسک حج، نشر دفتر معظم له، چهارم، ۱۳۸۰ هـ. ش

وسیلة النجاه، نشر شفق، دوم، ۱۳۸۱ هـ. ش، ج ۱

آیت الله تبریزی (ره)

استفتائات جدید حج، دارالصدیقه الشهیده، اول، ۱۳۸۴ هـ. ش، ج ۱

استفتائات جدید، نشر سرور، دوم، ۱۳۸۳ هـ. ش، ج ۲

توضیح المسائل نشر باقر العلوم، هفتم، ۱۳۸۳ هـ. ش

صراط النجاه، نشر دارالصدیقه الشهیده، دوم، ۱۳۸۳ هـ. ش، ج ۴

صراط النجاه، نشر دارالصدیقه الشهیده، اول، ۱۳۸۳ هـ. ش، ج ۷

مناسک حج مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی(ره) با حواشی مراجع معظم تقلید، نشر مشعر، سوم، بهار ۱۳۸۴ هـ. ش

مناسک حج مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی(ره) با حواشی مراجع معظم تقلید، نشر مشعر، پنجم، بهار ۱۳۸۵ هـ. ش

مناسک حج، نشر باقر العلوم، سوم، ۱۳۸۲ هـ. ش

مناسک الحج، نشر دارالصدیقه الشهیده، اول، ۱۳۸۳ هـ. ش

منهاج الصالحین، نشر مدین، اول، ۱۴۲۶ هـ. ق، ج ۱

آیت الله خامنه‌ای مد ظله

تحریر الوسیله، مؤسسه اسماعیلیان، سوم، ۱۴۰۸ هـ. ق، ج ۲۱

توضیح المسائل، نشر انتشارات اسلامی، دهم، ۱۳۸۳ هـ. ش

مناسک حج مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی(ره) با حواشی مراجع معظم تقلید، نشر مشعر، سوم، بهار ۱۳۸۴ هـ. ش

مناسک حج مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی(ره) با حواشی مراجع معظم تقلید، نشر مشعر، پنجم، بهار ۱۳۸۵ هـ. ش

مناسک حج مطابق با فتاوی امام و مقام معظم رهبری، نشر مشعر، دوم، ۱۳۸۳ هـ. ش

مناسک الحج، نشر مشعر، ۱۴۲۶ هـ. ق

آیت الله خویی (ره)

استفتائات، نشر مؤسسه احیاء آثار الامام الخویی، اول، ۱۳۸۱ هـ. ش،

العروة الوثقی مع تعلیقه، نشر مؤسسه احیاء آثار الامام الخویی، دوم، ۱۴۲۱ هـ. ق، ج ۲۱

العروة الوثقی، نشر اسماعیلیان، ششم، ۱۳۸۳ هـ. ش، ج ۲۱

توضیح المسائل، نشر مؤسسه احیاء آثار الامام الخویی، دهم، ۱۴۲۲ هـ. ق.

صراط النجاه، نشر مدین، اول، ۱۴۲۵ هـ. ق، ج ۱

مناسک حج مطابق با فتاویٰ حضرت امام خمینی (ره) با حواشی مراجع معظم تقلید، نشر مشعر، سوم،

بهار ۱۳۸۴ هـ. ش

مناسک حج، نشر مدینه العلم، بیست و سوم، ۱۴۱۲ هـ. ق

منهاج الصالحین، نشر مدرسه الامام باقر العلوم، سوم، ج ۲

آیت الله سیستانی مد ظله العالی

استفتائات حج و عمره

المسائل المنتخبه، نشر مکتب آیت الله سیستانی، یازدهم، ۱۴۲۵ هـ. ق

العروة الوثقی مع تعلیقه، نشر مکتب آیت الله سیستانی، دوم، ۱۴۲۵ هـ. ق، ج ۱ و ۲

توضیح المسائل، نشر دفتر آیت الله سیستانی، بیست و سوم، ۱۴۲۵ هـ. ق

توضیح المسائل، نشر دفتر معظم له، بیست، ۱۴۲۲ هـ. ق

مناسک حج، نشر دفتر معظم له، دوازدهم، ۱۴۲۶ هـ. ق

ملحق مناسک حج، نشر دفتر معظم له، اول، ۱۴۱۹ هـ. ق

مناسک الحج، نشر مکتب آیت الله سیستانی، چهارم، ۱۴۲۷ هـ. ق

ملحق مناسک الحج، نشر دفتر معظم له، اول، ۱۴۲۶ هـ. ق

منهاج الصالحین، نشر مدین، دهم، ۱۴۲۶ هـ. ق، ج ۱

مناسک حج مطابق با فتاویٰ حضرت امام خمینی (ره) با حواشی مراجع معظم تقلید، نشر مشعر، سوم،

بهار ۱۳۸۴ هـ. ش

مناسک حج مطابق با فتاویٰ حضرت امام خمینی (ره) با حواشی مراجع معظم تقلید، نشر مشعر، پنجم، بهار ۱۳۸۵ هـ. ش

ه. ش

آیت الله شبیری زنجانی مد ظله العالی

توضیح المسائل، نشر دفتر معظم له، نهم، ۱۳۸۴ هـ. ش، ج ۱ و ۲

مناسک الحج، نشر المشرقین، اول، ۱۳۷۹ هـ. ش

مناسک زائر، انتشارات فقه، سوم، ۱۳۸۲ هـ. ش

منتخب مناسک الحج، نشر مشعر، اول، ۱۳۸۰ هـ. ش

آیت الله صافی کلبایگانی رحمته علیہ

استفتائات حج (هزار مسأله)، نشر حضرت معصومه (س)، اول، ۱۳۸۰ ه. ش.

توضیح المسائل، نشر حضرت معصومه (س)، سیو نهم، ۱۳۸۲ ه. ش.

جامع الاحکام، چهارم، ۱۴۱۸ ه. ق، ج ۱

مناسک حج، نشر حضرت معصومه (س)، چهاردهم، ۱۳۸۲ ه. ش.

مناسک حج مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی (ره) با حواشی مراجع معظم تقلید، نشر مشعر، سوم،

بهار ۱۳۸۴ ه. ش.

مناسک حج مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی (ره) با حواشی مراجع معظم تقلید، نشر مشعر، پنجم، بهار ۱۳۸۵

ه. ش.

هدایة العباد، نشر دار القرآن الکریم، اول، ۱۴۱۶ ه. ق، ج ۱

مناسک عمره مفرده، نشر دفتر معظم له، دهم، ۱۳۸۴

آیت الله فاضل لنکرانی (ره)

استفتائات حج و عمره

احکام عمره مفرده، چاپخانه یاران، یازدهم، ۱۳۸۳

العروة الوثقی مع تعلیقات، نشر مرکز فقه الاثمه الاطهار (علیهما السلام)، اول، ۱۴۲۲ ه. ق، ج ۱ و ۲

توضیح المسائل، چاپ مهر، صدو ده، ۱۳۸۴ ه. ش.

جامع المسائل، چاپ یازدهم، ۱۳۸۳، ج ۲

مناسک حج مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی (ره) با حواشی مراجع معظم تقلید، نشر مشعر، سوم،

بهار ۱۳۸۴ ه. ش.

مناسک حج مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی (ره) با حواشی مراجع معظم تقلید، نشر مشعر، پنجم، بهار ۱۳۸۵

ه. ش.

مناسک حج، نشر معظم له، چهاردهم، ۱۳۸۳ ه. ش.

آیت الله کلبایگانی (ره)

العروة الوثقی، نشر اسماعیلیان، ششم، ۱۳۸۳ ه. ش، ج ۱ و ۲

آداب و احکام حج، نشر دارالقرآن الکریم، اول، ۱۴۱۳ ه. ق.

مناسک حج مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی(ره) با حواشی مراجع معظم تقلید، نشر مشعر، سوم، بهار ۱۳۸۴ هـ. ش

توضیح المسائل، نشر دارالقرآن الکریم، هفتاد و چهارم، ۱۳۷۲ هـ. ش

مناسک الحج، نشر دارالقرآن الکریم، دوم، ۱۴۱۳ هـ. ق

مناسک حج و عمره، دارالقرآن الکریم، ششم، ۱۴۱۱ هـ. ق

مجمع المسائل، دارالقرآن الکریم، سوم، ۱۴۱۱ هـ. ق، ج ۱

هدایة العباد، نشر دارالقرآن الکریم، ۱۴۱۳ هـ. ق، ج ۱

آیات الله مکارم شیرازی مدظله العالی

العروة الوثقی مع تعلیقات، نشر مدرسه الامام علی بن ابیطالب(علیه السلام)، اول، ۱۳۸۶ هـ. ش، ج ۱ و ۲

استفتائات جدید، نشر مدرسه الامام علی بن ابیطالب(علیه السلام)، اول، ۱۳۸۴ هـ. ش، ج ۲

توضیح المسائل، نشر مدرسه الامام علی بن ابیطالب(علیه السلام)، چهل و یک، ۱۳۸۳ هـ. ش

جامع حج، نشر مدرسه الامام علی بن ابیطالب(علیه السلام)، اول، ۱۳۸۴ هـ. ش

حج بانوان، نشر مدرسه الامام علی بن ابیطالب(علیه السلام)، اول، ۱۳۷۴ هـ. ش

مناسک حج، نشر مدرسه الامام علی بن ابیطالب(علیه السلام)، دوازدهم، ۱۳۸۳ هـ. ش

مناسک حج مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی(ره) با حواشی مراجع معظم تقلید، نشر مشعر، سوم، بهار ۱۳۸۴ هـ. ش

مناسک حج مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی(ره) با حواشی مراجع معظم تقلید، نشر مشعر، پنجم، بهار ۱۳۸۵ هـ. ش

آیات الله نوری همدانی مدظله العالی

احکام عمره مفرده، نشر مهدی موعود، اول، ۱۳۸۴ هـ. ش

التعلیقات علی کتاب عروه الوثقی

توضیح المسائل، نشر مؤسسه مهدی موعود، نوزدهم، ۱۳۸۳ هـ. ش

مناسک حج مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی(ره) با حواشی مراجع معظم تقلید، نشر مشعر، سوم، بهار ۱۳۸۴ هـ. ش

مناسک حج مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی(ره) با حواشی مراجع معظم تقلید، نشر مشعر، پنجم، بهار ۱۳۸۵ هـ. ش

مناسک حج ، نشر مؤسسه مهدی موعود، سوم، ۱۳۸۱ هـ. ش
مناسک الحج، نشر مکتب آیت‌الله العظمی نوری همدانی، دوم، ۱۴۱۸ هـ. ق
هزار و یک مسأله فقهی (مجموعه استفتانات)، نشر مهدی موعود، چهارم، ۱۳۸۳ هـ. ش، ج ۱

آیت‌الله وحید خراسانی مد ظله العالی

توضیح المسائل، نشر مدرسه الامام باقرالعلوم، ششم، ۱۳۸۳ هـ. ش

مناسک حج، نشر مدرسه الامام باقرالعلوم، سوم، ۱۳۸۳ هـ. ش

منهاج الصالحین، نشر مؤسسه الامام باقرالعلوم، سوم، ج ۳

آیت‌الله جوادی آملی مد ظله العالی

استفتانات، نشر اسراء، اول، ۱۳۸۷

آیت‌الله سبحانی مد ظله العالی

مناسک حج و احکام عمره، نشر مؤسسه امام صادق (ع)، اول، ۱۳۸۶

مزار پرش و پانچ قسمی با آراء مراجع در مجموعہ جزوات

شماره ۵۰ موضوع

مجموعه احکام ۱:۳	مجموعه احکام ۸:	مجموعه احکام ۱:
امکام پزشکی	فمس	تقلید
مجموعه احکام ۱:۴	(کات)	تکلیف
امکام میت	مجموعه احکام ۹:	مطهرات و نجاسات
مجموعه احکام ۱:۵	معاملات	وضو
وصیت	امور بانکی	غسل
ارث	مقوق	تیمم
نذر	لقله	مجموعه احکام ۲:
عهد و قسم	هدیه	میض
وقف	مجموعه احکام ۱:۱۰:	استماضه
مدود و دیات، سقط جنین	نکاح	نفاس
قصاص	طلاق و عده	جنابت و استمناء
قضا و شهادت	مهرمیت و رضاع	مجموعه احکام ۳:
مجموعه احکام ۱:۱۶:	مجموعه احکام ۱۱:	نماز
اکل و شرب	پوشش	مجموعه احکام ۴:
صید و ذبانه	نگاه	روزه
بازی و سرگرمی	زینت	مجموعه احکام ۵:
رسانه های گروهی	مجموعه احکام ۱۲:	نماز و روزه
امر به معروف، نهی از منکر	رقص	نماز و روزه مسافر
امکام اعتقادی، افلاقی و عبادی	موسیقی	مجموعه احکام ۶:
امکام حکومتی و اجتماعی	گفازدن	هج و عمره
	غناء	مجموعه احکام ۷:
		اعتکاف

